

Ἄν σοῦ φανεῖ χρήσιμο αὐτὸ τὸ βιβλίο,
ἀγόρασέ το στὴν ἔντυπη μορφή του.

Τὸ μυστικὸ εἶναι ἡ εὐχαριστία

ISBN 978-1495973079 / 1495973077

ELPENOR IN PRINT || www.elpenor.org

© Γεώργιος Βαλσάμης, 2014

Άγιος Πορφύριος Κausοκαλυβίτης

Τὸ μυστικὸ εἶναι ἢ εὐχαριστία

Ἀνθολόγηση, Εἰσαγωγή, Σημειώσεις

Γιώργος Βαλσάμης

ELPENOR

ΑΘΗΝΑ 2014

Στις ποιητικές ψυχές

Περιεχόμενα

<i>Εἰσαγωγή</i>	15
<i>Ἐκκλησία</i>	37
<i>Τὸ μυστικὸ εἶναι ἡ εὐχαριστία</i>	39
<i>Τί εἶναι ὁ Παράδεισος</i>	41
<i>Ὅταν χάνετε τὴ θεία χάρι</i>	46
<i>Ὁ Θεὸς δὲν ἐκβιάζει</i>	50
<i>Πνευματικὰ νειάτα</i>	53
<i>Πόσο ὠραῖο κελάγημα!</i>	60
<i>Μὴ σκεφτόσαστε τὰ βάσανά σας</i>	62
<i>Ἐκεῖνος θὰ σᾶς πιάσει ἀπ' τὸ χέρι</i>	68
<i>Ἀληθινὴ προσευχή</i>	71
<i>Νὰ τὰ ἐμπιστεύεστε ὅλα στὸν Θεό</i>	83
<i>Δὲν ὑπάρχει πεπρωμένο</i>	87
<i>Δαιμονισμός</i>	91

<i>Μὴν ἀμφιβάλλετε γὰρ τὸν διάβολο</i>	<i>94</i>
<i>Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει τις 'χοντρὲς' ψυχές</i>	<i>96</i>
<i>Μὴν ἐκβιάζουμε τὸν Θεό</i>	<i>99</i>
<i>Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ</i>	<i>101</i>
<i>Κενοδοξία</i>	<i>102</i>
<i>Μικροψυχία</i>	<i>103</i>
<i>Ὁ ἠθικολόγος</i>	<i>105</i>
<i>Τὰ μικρὰ ποὺ βοηθοῦν πολὺ</i>	<i>110</i>
<i>Τερὸ πάθος κατάνυξης</i>	<i>114</i>
<i>Μὴ πολεμᾶτε τις ἁμαρτίες σας</i>	<i>116</i>
<i>Ἀκήρατον Φῶς</i>	<i>118</i>
<i>Θεία εὐλυγισία</i>	<i>120</i>
<i>Ὅπου ἀγάπη ἐκεῖ ἐλευθερία</i>	<i>123</i>
<i>Ὁ ταπεινὸς δὲν ἀπελπίζεται</i>	<i>125</i>
<i>Μακριὰ ἀπ' ὅλους καὶ ὅλα</i>	<i>127</i>
<i>Ν' ἀγαπήσετε τὴν μελέτη</i>	<i>129</i>
<i>Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀγγραφεία</i>	<i>131</i>
<i>Ἀυτεξούσιο</i>	<i>134</i>
<i>Ἄν ἀγαπήσεις</i>	<i>135</i>

<i>Ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τὸ χειρότερο</i>	<i>137</i>
<i>Οὔτε τὸν ἀντίχριστο νὰ φοβόμαστε οὔτε τὸ 666</i>	<i>140</i>
<i>Ἡ μεγαλύτερη ἀγάπη</i>	<i>143</i>
<i>Πηγὴ ἀγάπης</i>	<i>145</i>
<i>Θὰ εἶσαι ἢ δὲν θὰ εἶσαι</i>	<i>147</i>
<i>Ψυχὴ ἐρείπιο</i>	<i>149</i>
<i>Μυστικὴ συμπαράσταση</i>	<i>151</i>
<i>Τάχα εὐσεβεῖς γονεῖς</i>	<i>153</i>
<i>Χρειάζεται οἰκογένεια προσευχῆς</i>	<i>155</i>
<i>Μὴ φοβόμαστε τὴν ἀπόρριψη</i>	<i>158</i>
<i>Παραδόθηκα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ</i>	<i>160</i>
<i>Δὲν ὑπάρχει ἀπόσταση</i>	<i>167</i>
<i>Στὴν ἄλλη ζωὴ</i>	<i>170</i>
<i>Μυστικά</i>	<i>172</i>
<i>Ὁ χριστιανὸς εἶναι ποιητὴς</i>	<i>174</i>
<i>Μὴ στενοχωριέσαι</i>	<i>176</i>
<i>Πνευματικὴ Διαθήκη</i>	<i>179</i>

*Ὁ Χριστὸς θὰ φέρει τὴ λύση ποὺ σοῦ ταιριάζει
περισσότερο, ποὺ θὰ μιλήσει καθαρὰ στὴν ψυχὴ
σου. Μὴ στενοχωριέσαι.*

Πορφύριος

Εἰσαγωγή

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑ ὁ Εὐάγγελος, ὅπως ἦταν τὸ κοσμικὸ ὄνομα τοῦ Πορφύριου, διαβάζοντας γιὰ τὴν θερμὴ πίστη τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Καλυβίτη, παίρνει δύναμη καὶ φεύγει κρυφὰ γιὰ τὸ Ὅρος.¹ Ἀρχίζει δοκιμαστικὴ μαθη-

¹ Γεννήθηκε στὶς 7 Φεβρουαρίου τοῦ 1906 στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Εὐβοίας, τέταρτο ἀπὸ πέντε παιδιὰ εὐσεβῶν γονέων. Εἶχε πρόωρη ἀνάπτυξη — στὰ ὀχτὼ ξυριζόταν! Ἔμαθε γραφὴ καὶ ἀνάγνωση κυρίως ἐκτὸς σχολείου (τὸ ἐγκατέλειψε μετὰ τὴν πρώτη δημοτικῶ) μέσα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ βιβλία. Ὁ Θεὸς τὸν φώτισε νὰ διαβάσει γιὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Καλυβίτη, ποὺ πῆγε στὸ μοναστήρι δώδεκα χρονῶν παρὰ τὴν θέληση τῆς οἰκογένειάς του. Ὄταν ἐκάρη μοναχὸς ὀνομάστηκε Νικήτας. Στὶς 26 Ἰουλίου τοῦ 1927 στὴν Κύμη (Ἰ. Μ. Καρυστίας) 21 χρονῶν χειροτονήθηκε διάκονος ἀπὸ τὸν Σιναίου Πορφύριο Γ', καὶ προχειρίσθηκε πρεσβύτερος τὴν ἐπομένη μὲ τὸ ὄνομα Πορφύριος. Ἀρχιμανδρίτης τὸ 1938. Ὑπηρετῶντας ὡς ἐφημέριος στὴν Πολυκλινικὴ Ἀθηνῶν, ἐνοικίασε τὸ μονῦδριο τοῦ ἁγίου Νικολάου Καλλισίων στὴν Πεντέλη (1950) καὶ ὡς τὸ

τεία “σὲ δύο γέροντες ἀυταδέλφους, Παντελεήμονα καὶ Ἰωαννίκιο”,² στὰ Καυσοκαλύβια,³ ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψει μετὰ ἀπὸ δεκαετίες γιὰ νὰ τελειώσει τὸν βίο του. Τραγικότητα δὲν βαραίνει τὴν συνάντηση τῶν δύο ἡλικιῶν, γιατί στὴν ἴδια τὴν ἐκπλήρωσή τους ἡ ὁρμὴ τῶν νεανικῶν ὀνείρων μεγάλωνε.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ Πορφύριου βεβαιώνεται, ὁ ὀρίζοντας τῶν παιδικῶν χρόνων φωτίζεται μὲ δύναμη, καὶ ἡ

1978 καλλιεργοῦσε τὴν γῆ. Ἔστησε καὶ ὀρνιθοτροφεῖο, γιατί μάζεψε χρήματα νὰ φτιάξει ἓνα μοναστήρι.

² *Πνευματικὴ Διαθήκη*. (Τίτλοι μὲ πλάγια γράμματα καὶ χωρὶς ἄλλους προσδιορισμούς, παραπέμπουν σὲ ἐνότητες τῆς ἐδῶ ἀνθολογίας.)

³ Στὴν καλύβη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, Σκήτη Ἁγίας Τριάδος. Ὅπως σημειώνει ὁ μοναχὸς Πατάπιος Καυσοκαλυβίτης — βλ. “Τὰ τοιχογραφημένα παρεκκλήσια τῆς Σκήτης τῶν Καυσοκαλυβίων,” *Μακεδονικά* 36 (2007), σ. 65 — “ἡ σκήτη, ὡς ὀργανωμένος μοναστικὸς οἰκισμὸς, ἰδρύθηκε στὶς ἀρχές τοῦ 18ου αἰ. ἀπὸ τὸν ὄσιο Ἀκάκιο τὸν Καυσοκαλυβίτη (1630–1730). Ἐπίσημη χρονολογία συστάσεως τῆς Σκήτης μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τὸ 1746, ἔτος ὅπου ἡ κυρίαρχη μονὴ Μεγίστης Λαύρας ἐξέδωσε ἐπίσημο ἔγγραφο πρὸς τὴ σκήτη, ποὺ θεωρεῖται ὡς τὸ συστατήριο ἔγγραφο αὐτῆς.”

νεότητά του, πιὸ ὀλόκληρη καὶ πιὸ ἀγνή, ἐτοιμάζεται νὰ περάσει τὴν ψυχὴ του στὴν μεγάλη ἐνότητα ποὺ ἀγάπησε.⁴

Πῶς δὲν θὰ εἶχαν συγκίνηση ὅσοι τὸν σκέφτηκαν τὶς τελευταῖες ἡμέρες του, ἔστω μέσα ἀπὸ φωτογραφίες; Διαμερίσματα τῆς χλιδῆς ἀκόμη πιὸ ἀταίριαστα, γιὰ ψυχὲς σὰν τὴν δική του ἢ ἐδῶ ζωὴ σὲ κάθε μορφὴ της εἶναι ὑπερβολικὰ μικρὴ — καὶ ὅμως ἡ μετάβασή του πληγώνει ὅσους ἔμειναν πίσω. Καταλαβαίνοντάς το ὁ ἴδιος παρηγορεῖ ἐξηγῶντας πῶς “ὅταν μᾶς συνδέει ὁ

⁴ Τὰ τελευταῖα του λόγια ἦταν ἡ εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς πιστεύοντες, ἵνα ὧσιν ἐν — Ἰω. 17, 11 κ.έ.

Χριστός, ἀποστάσεις δὲν ὑπάρχουν — ὅταν φύγω ἀπ' τὴ ζωὴ αὐτῆ, θά'ναι πιὸ καλά, θὰ εἶμαι πιὸ κοντὰ σας.”

*

ΠΡΩΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ἐμπειρία τοῦ Φωτισμοῦ εἶχε ἔφηβος ἀκόμη στὸ Ὅρος, μέσα ἀπὸ ἄλλον ἅγιο. Ὅπως διηγεῖται, “εἶδα ἕναν ἅγιο ζωντανό. Ναί, ἕναν ἄγνωστο ἅγιο.

“Ὁ καημένος, περιφρονημένος... Πολλὲς φορὲς αὐτοὺς τοὺς ἐρημίτες τοὺς βρῖσκανε ἔπειτα ἀπὸ ἕνα-δύο μῆνες μετὰ τὴν κοίμησή τους... Μὲ τὶς μετάνοιες αὐτουνοῦ, τόσο πολὺ τὸν ἐπεσκίασε ἡ Χάρις, ὥστε ἀκτινοβόλησε καὶ σ' ἐμένα... Δηλαδή ἡ Χάρις πὸν εἶχε ἐκεῖνος ὁ ἅγιος ἀκτινοβόλησε καὶ στὴ δική μου ψυχὴ. Μοῦ μετέδωσε τὰ χαρίσματά του τὰ πνευματικά... Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἐκφράσω. Αὐτὸ εἶναι κατάληψις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ δὲν ἐξηγοῦνται... Πρέπει νὰ εἶσαι ἄξιος νὰ τὰ καταλάβεις... Νοερῶς ἔλεγα τὴν Εὐχαριστία πηγαίνοντας γιὰ τὴν καλύβα. Μὲ πάθος ἔτρεχα μὲς στὸ δάσος, πηδοῦσα ἀπ' τὴ χαρὰ μου, ἄνοιγα σ' ἕκταση τὰ χέρια μ' ἐνθουσιασμό, δυνατὰ καὶ φώναζα, ‘Δόξα Σοὶ ὁ Θεοσός! Δόξα Σοὶ ὁ Θεοσός!’... Δὲν μ' ἔνοιαζε γιὰ τὴ φουρτούνα, τὴν καταιγίδα, πὸν εἶναι αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Ἡ ψυχὴ μου ζητοῦσε κάτι πιὸ ὑψηλό,

πιὸ τέλειο. "Ἐνιωθα ἀσφαλῆς, παρηγορημένος κι ἀναπανυμένος."

Βοήθησε πολλοὺς καὶ μὲ τὸ χάρισμα τῆς διόρασης, μάλιστα ὡς ἐφημέριος στὴν Πολυκλινικὴ στὴν Ὀμόνοια,⁵ ἔπειτα στὸ Ἑσυχαστήριον τῆς Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτήρος στὸ Μήλεσι κοντὰ στὸν Ὠρωπό,⁶ καὶ ἤδη στὴν

⁵ Διορίστηκε τὸ 1940 καὶ ὑπηρέτησε 33 χρόνια. Θὰ εἶχε παραμείνει στὸ Ὅρος, ἂν δὲν ἀντιμετώπιζε σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας. Στὴν διάρκεια τοῦ βίου του ὑπέμεινε πολλὲς ἀρρώστιες. Ὅπως πληροφορεῖ ὁ γιατρός του — Παπαζάχος, Σύνταξη Ἰανουαρίου 2002, σ. 93 κ.έ. — "ἦταν πραγματικὰ ἄρρωστος. Μὲ πλῆθος ἀρρώστιες ἐπάνω του. Τὰ περισσότερα συστήματα ἔπασχαν. Προσωπικὰ διεπίστωσα: ἔμφραγμα μυοκαρδίου (προσθιοδιαφραγματικὸ μὲ πλαγία ἰσχαιμία), χρονία νεφρική ἀνεπάρκεια, ἔλκος δωδεκαδακτύλου (μὲ ἐπαιληγμένες γαστρορραγίες), χειρουργηθεῖς καταρράκτης (μὲ ἀποβολὴ τοῦ φακοῦ καὶ τύφλωση), ἔρπης ζωστήρ στὸ πρόσωπο, σταφυλοκοκκική δερματίτιδα στὸ χέρι, βουβωνοκλήλη (μὲ συχνὴ περίσφιγξη), χρονία βρογχίτιδα, ἀδένωμα τῆς ὑποφύσεως στὸ κρᾶνιο."

⁶ Τὸ ἶδρυσε ὁ ἴδιος (τὸ Καθολικὸ θεμελιώθηκε τὸ 1990), ἀσκητεύοντας στὴν περιοχὴ ἀπὸ τὸ 1979, συμβουλευόντας, θεραπεύοντας, ἐξομολογῶντας, ὡς τὸ 1991, ὅποτε ἐπέστρεψε στὴν ἡσυχία τοῦ Ὁρους, ἔχο-

Εὐβοία ἐξομολογῶντας καὶ συμβουλευόντας. Ἀπὸ τὴν θητεία του αὐτὴ προέρχονται ὅσα διαβάζουμε σήμερα εὐγνώμονες.⁷ Οἱ χρυσές ἡμέρες, ὅπως ὀνομάζει τὴν ἐμπειρία τῆς θείας Παρουσίας, κατευθύνουν τὴν σκέψη του καὶ ὑπερχειλίζουν στὶς συμβουλές του, εἰδοποιῶντας γιὰ τὴν *μυστικότητα* ποὺ ταιριάζει στὸν θεῖο ἔρωτα, τὴν *εὐαίσθησία* καὶ *ἐμπιστοσύνη*, τὴν *ἐργήγορση*, τὴν *εὐλά-*

ντας καταλάβει ὅτι πλησίαζε ἡ ὥρα τῆς μετάβασής του.

⁷ Τὸ χάρισμα τῆς διόρασης τοῦ ἐπέτρεπε νὰ γνωρίζει προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦσαν τὰ πνευματικὰ παιδιά του καὶ γεγονότα ποὺ τοὺς συνέβαιναν, ὅποτε μπορούσε νὰ βοηθᾷ με παραινέσεις τὴν κατάλληλη στιγμή, ἀκόμη καὶ χωρὶς νὰ βρίσκεται μαζί τους. Ὁ Παπαζάχος (ὁ.π.) ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ δύο περιπτώσεις, ὅταν ὁ Γέροντας εἶδε ἀπὸ μακριὰ ἓνα ἐπεισόδιο ποὺ ὑποκίνησε τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ γιαιτροῦ (δίνω λεπτομέρειες πιὸ μετά), καὶ ὅταν “ἄλλη μέρα ἤμουν βαρῦθυμος, σκεπτόμενος ὅτι ἔφυγαν τὰ περισσότερα χρόνια μου ἄκαρπα μέσα ἀπὸ ἄχρηστες καθημερινές λεπτομέρειες. Τηλεφώνησε ὁ Γέροντας καὶ με ἀναπτέρωσε με δύο-τρεῖς φράσεις του: “Ἀκουσες ποτέ, γιαιτρέ, τὸ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου; Μποροῦμε, ἂν θέλουμε, νὰ ἀποφύγουμε τὴν πεθαμενίλα. Ἄρκει νὰ ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό. Καὶ σὺ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, κύριε καρδιολόγε’ (γελάει).”

βεια, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀπαλότητα τῆς πίστεως, ὅταν ἢ ζωὴ γίνεται προσευχὴ καταλαβαίνοντας τὴν ταυτότητα τοῦ Χριστοῦ, πῶς “εἶναι φίλος μας, εἶναι ἀδελφός μας, εἶναι ὅ,τι καλὸ καὶ ὠραῖο. Εἶναι τὸ Πᾶν, ἀλλὰ εἶναι φίλος καὶ τὸ φωνάζει... ‘εἴμαστε ἀδέλφια... δὲν βαστάω τὴν κόλαση στὸ χέρι, δὲν σᾶς φοβερίζω, σᾶς ἀγαπάω, σᾶς θέλω νὰ χαίρεστε μαζί μου τὴ ζωή’.”

*

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ εἶναι ἢ ἀγιότητα — “ὅλοι σὰν ἓνας ἄνθρωπος ἐν Θεῷ”⁸ — ὅπου φανερώνεται ἢ σημασία τῆς θείας πρόνοιᾶς, πῶς ὅλα συνεργάζονται γιὰ νὰ ἀνεβαίνει ὁ νοῦς στὴν Ἀρχή του. Τὸ πλησίασμα αὐτὸ εἶναι ἢ προσευχὴ, ὁ Παράδεισος:⁹ μέσα ἀπὸ τὴν γνώση τοῦ Χριστοῦ μεγαλώνει ἢ ἐνότητα τῶν φίλων Του.¹⁰ Ἔτσι καταλάβαινε ὁ Πορφύριος τὸν κύριο σκοπὸ τῶν μοναστηριῶν.

“Γιὰ τὸ μοναστήρι ἔχω ὄνειρευτεῖ μία παραδεισιακὴ κατάσταση. Νὰ γίνονται ἀκολουθίες κι ἐξομολόγηση ὅλο τὸ εἰκοσιτετράωρο. Νὰ ὑπάρχουν

⁸ Ἐκκλησία | Ἀληθινὴ προσευχὴ

⁹ Τὸ μυστικὸ εἶναι ἢ εὐχαριστία

¹⁰ Τί εἶναι ὁ Παράδεισος

πολλοὶ ἱερεῖς κι ἐξομολόγοι, γιὰ νὰ ἐναλλάσσονται, ὅπως στὰ νοσοκομεῖα πὸν ἐφημερεύουν. Νὰ μποροῦν ἔτσι νὰ καταφεύγουν ὅποιαδήποτε ὄρα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας ἄνθρωποι τραυματισμένοι ἀπὸ διάφορες θλίψεις, σωματικὲς ἢ ψυχικὲς, κι ἀπ' τὴν ἁμαρτία. Νὰ ὑπάρχει ἐπίσης τηλέφωνο, πὸν κι ἐκεῖνο νὰ λειτουργεῖ μέρα-νύχτα ἀπὸ ἀδελφές, πὸν μποροῦν νὰ παρηγοροῦν τόσους ἀπελπισμένους τῆς ζωῆς ἀπ' τὰ διάφορα τραύματα καὶ νὰ τοὺς ὀδηγοῦν μὲ τὰ λόγια τους στὸν μεγάλο Παρηγορητῆ, τὸν Χριστό, καὶ νὰ σώζονται ἔτσι οἱ ψυχές καὶ νὰ γεμίζουν φῶς οὐράνιο, πὸν θὰ τοὺς δίνει ἡ θεία χάρις. Κι ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ ἐξομολογῶ κόσμο, πὸν θὰ ἔρχεται. Ὅταν θὰ ἔρχεται κανεὶς ἀσθενής, καὶ προπάντων ἀπὸ πειρασμικά, νὰ τὸν ἐξομολογῶ καὶ μετὰ νὰ ἔρχονται οἱ ἀδελφές καὶ νὰ τοῦ ψάλλουνε παράκληση μ' εὐλάβεια. Δηλαδή νὰ τὸν ἔβαζα γονατιστὸ τὸν ἀσθενῆ κι ἐγὼ καθιστὸς στὴν καρέκλα μὲ τὸ ἐπιτραχήλιο νὰ τοῦ διάβαζα, ἐνῶ ὅλες οἱ μοναχές μ' εὐλάβεια καὶ μ' ἓνα στόμα νὰ ἔψαλλαν παράκληση. Πιστεύω ὅτι πολλὰ θαύματα θὰ ἔκανε ὁ Κύριος μὲ τὴν ἀγάπη μας αὐτή. Πολλοὶ ἀσθενεῖς μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ θὰ γινόντουσαν καλά. Ἔρχεται, γιὰ παράδειγμα, ἓνας πονεμένος πατέρας καὶ λέει, 'Τὸ παιδί μου τὸ πιάνει ζάλη καὶ πέφτει κάτω.' Τὸ κρατᾶς κάμποση ὄρα στὸ μοναστήρι. Ἐκεῖ γονατίζουν ὅλες οἱ ἀδελφές, πὸν εἶναι ἓνα πνεῦμα, μία ψυχὴ, μία καρδιά μὲ τὸν γέροντα, κι ἡ προσευχὴ ὅλων ἐπηρεάζει τὴν κατάσταση. Μιὰ σύναξη

ἀδελφῶν ποὺ προσεύχονται ἐπηρεάζει, θαύματα κάνει, κι αὐτὸ εἶναι ποὺ ζητῶ καὶ λαχταρῶ. Αὐτὸ θέλω νὰ κάνω μὲς στὸ μοναστήρι.”

Ἐνῶ κάθε χάρισμα περιέχει μιὰ ιδιαίτερη ἀξία, κανένα δὲν ξεπερνάει τὴν δύναμη τῆς προσευχῆς, γι’ αὐτὸ οἱ μοναχοὶ περισσότερο ἀπ’ ὅλους βοηθᾶνε τὸν κόσμο,¹¹ μὲ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξή τους σημαίνοντας τὴν ἱερὴ μυστικότητα τῆς εὐχαριστίας.¹² Καὶ πάλι οἱ μοναχοὶ καταλαβαίνουν καλύτερα πόσο δυνατὸ γιὰ τίς ἀσκητικὲς ἀρετὲς νὰ μεγαλώνουν στὶς κοσμικὲς συνθῆκες.

Ἐπειδὴ οἰκεῖος χῶρος καὶ οὐσία τῆς προσωπικῆς σχέσης εἶναι ἡ ἀγιότητα, δὲν ἐπηρεάζει καθοριστικά, ἂν βρίσκεται κανεὶς στὸν κόσμο ἢ στὸ μοναστήρι. Ἡ πιὸ βαρεῖα ἐργασία ὄχι μόνο δὲν ἀπογοητεύει ἀλλὰ γίνεται

¹¹ Πνευματικὰ νειάτα

¹² Πόσο ὠραῖο κελάδημα! | Ἀληθινὴ προσευχή | Μυστικὴ συμπαράσταση | Παραδόθηκα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ | Δὲν ὑπάρχει ἀπόσταση

σὰν μετάνοια, στὸν βαθμὸ ποὺ ἡ ψυχὴ κρατᾷ συναισθησὴ τῆς θείας Παρουσίας καὶ ἀγαθὴ διάθεση.¹³ Ἄν πάλι ἡ ἐπίγνωση αὐτὴ λείπει εἴτε κινδυνεύει, οἱ ἐνοχῆς ἀνώφελος: χρειάζεται μνήμη — ἀπλὴ καθαρὴ ἐπιθυμία γιὰ τὸν Ἰδιο, στὴν ὁποία δὲν ἀργεῖ ν' ἀποκριθεῖ. “Κινεῖσθε πρὸς τὸν Θεὸ καὶ στὸ δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τὸ σκέπτεσθε κι ἔρχεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Δὲν κάνετε τίποτα”.¹⁴

*

ΑΦΗΜΕΝΗ ΣΤΟΝ ΛΟΓΟ ἡ ψυχὴ ἡσυχάζει καὶ ὁμορφαίνει.¹⁵ Ἀντιθέτως ἂν κλειδῶθηκε στὸ ἐγώ, ὅποτε καὶ οἱ πιὸ ‘καλῆς’ συνθῆκες καὶ τὰ ἴδια τὰ χαρίσματα τῆς τὴν διαφθείρουν. Δύσκολο γιὰ τὴν μηχανιστικὴ νοοτροπία νὰ τὸ δεχτεῖ, ὅμως ὁ ἄνθρωπος πλησιάζει ἐλεύθερα στὴν πραγματικότητα, καὶ ἐλεύθερα ἀπαξιῶνεται, ὅσο

¹³ Μὴ σκεφτόσαστε τὰ βάσανά σας | Ὁ χριστιανὸς εἶναι ποιητῆς

¹⁴ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς πιάσει ἀπ' τὸ χέρι

¹⁵ Ὅταν χάνετε τὴ θεία χάρι | Νὰ τὰ ἐμπιστεύεστε ὅλα στὸν Θεό | Ἰερὸ πάθος κατάνυξης | Ἀκήρατον Φῶς

ἀκριβῶς θέλει.¹⁶ Ἀρνούμενος στὴ μικροσκοπικὴ νόηση ἐκτίθεται στὸν κορεσμὸ ποὺ ἐπιφυλάσσουν ὅλα τὰ κτιστὰ πράγματα, κινδυνεύοντας νὰ καταντήσει σὲ ὑπερβολὴ ἀχαριστίας μὲ ὅρια τὴν ἀπόγνωση καὶ τὴν πώρωση. Μερικοὶ φαντάζονται αὐθαίρετα καὶ μέχρι ἐπιμονῆς ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁ σατανᾶς καὶ οἱ δαίμονες, ἀλλὰ κάνουν λάθος.¹⁷ Ἀποξενωμένος ἀπὸ τὴν θεία ὑπαρξὴ ὁ ἄνθρωπος δουλώνεται στὴν σκληρότητα ποὺ γεννάει ὁ ἴδιος καὶ γίνεται ἓνα μὲ τοὺς δαίμονες, ἀσύνετα περιφερόμενος, σὰν νὰ κυριαρχοῦσε μιὰ ψυχρὴ τυχαιότητα καὶ ἀνάγκη, ὥσπου δὲν ὑποφέρει οὔτε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του, ἀκόμη κι ὅταν νομίζει ὅτι ἔχει πνευματικὴ ζωὴ ἢ ὅτι πιστεύει στὸν Θεό, ἴσως καὶ καλλιεργῶντας τὶς ἀταπάτες μιᾶς ἐξωτερικῆς θρησκευτικότητας καὶ ψευδοταπείνωσης.¹⁸

Μὲ τὴν θεία ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἐνωμένες, τὰ ‘πνευματικὰ τῆς πονηρίας’ ἀπομένουν ἀνίσχυρα, καὶ ὁ ἴδιος ὁ θρησκευτικὸς ἐθιμισμὸς ἐλευθερώνεται ἀπὸ στοιχεῖα καθήκοντος, φόβου καὶ προκαταλήψεων, τὰ (ὅποια) αἰτήματα δὲν ἐπιμένουν, ὁ ἄνθρωπος βεβαιώνει-

¹⁶ Ὁ Θεὸς δὲν ἐκβιάζει | Δὲν ὑπάρχει πεπρωμένο | Μυστικά

¹⁷ Μὴν ἀμφιβάλλετε γιὰ τὸν διάβολο

¹⁸ Δαιμονισμὸς | Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει τὶς ‘χοντρές’ ψυχές | Ὁ ἠθικολόγος

ται πὼς οὔτε ὁ ἑαυτὸς οὔτε ἄλλος ὅποιοσδήποτε δὲν εἶναι πιὸ πρόθυμος ἀπὸ τὸν Θεὸ ἢ πιὸ ἱκανὸς νὰ συμπαρασταθεῖ, μὲ πιὸ ἰσχυρὴ γνώση καὶ πιὸ ἀγαθὴ διάθεση. Ὅσο ἂν ἐπιθυμεῖ κανεὶς διάφορα καὶ προσπαθεῖ γι' αὐτά, δὲν ἀγωνιᾷ οὔτε θλίβεται οὔτε παραπονεῖται ἂν δὲν ἐκπληρωθῶν οἱ προσδοκίαι του.¹⁹ Οἱ ἴδιαι οἱ ἀρεταὶ ὅλας χαρίζονται, καὶ μαζὶ οἱ τρόποι γιὰ νὰ τελειοποιῶνται καὶ νὰ καρποφοροῦν, ὥστε μόνον διεφθαρμέναι ψυχὰς²⁰ εἶναι δυνατὸ νὰ βροῦν στὰ ἔργα καὶ τίς ἰδιότητες ἢ δυνάμεις τοὺς ἀφορμὴ γιὰ ἔπαρση.²¹ Στὴν ἐρημιὰ τῆς

¹⁹ *Μὴν ἐκβιάζουμε τὸν Θεὸ*

²⁰ *Κενοδοξία | Χρειάζεται οἰκογένεια προσευχῆς*

²¹ *Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ | Πνευματικὴ Διαθήκη.* Ὅπως μαρτυρεῖ ὁ γιατρός του, ὁ Πορφύριος ἐπέμενε ἰδιαίτερα σὲ αὐτό, ἀναγνωρίζοντας μεγάλο πνευματικὸ κίνδυνο: “Ἕνα ἀπόγευμα μοῦ τηλεφώνησε στὸ ἰατρεῖο, ἀκριβῶς μετὰ τὴν ὑπερβολικὴ ἐκδήλωση ἀγάπης ἐνὸς ζεύγους ἀσθενῶν μου ποὺ περιποιήθηκα. [Μὲ τὸ χάρισμα τῆς διόρασης εἶχε παρακολογήσει ἀπὸ μακριὰ τί συνέβη, ὅποτε ἀνησύχησε καὶ πῆρε τηλεφώνο.] Μεταφέρω τὰ λόγια του: Ἰωργάκη, εἶμαι ὁ Γέροντας. Ἐμεῖς οἱ δυὸ θὰ πᾶμε μαζὶ στὴν κόλαση. Θὰ ἀκούσουμε: Ἄφρον, ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ... Τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου ἀπήλαυσαι, ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνι ἔσται; Τὸν διέκοψα: Ἐπί ἀπολαύσαμε, Γέροντα, σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ; Τὸ σαρά-

ψυχῆς, ποὺ εἶναι ἢ φιλοδοξία, δημιουργεῖται ἢ κόλαση. Ἄντὶ νὰ παρηγορεῖ τὸ ἓνα Νόημα ὑπερεντείνονται θλίψεις, ὀργή, ἐγωπάθεια, σκληρότητα, ἀνία, ἢ πιὸ βαθειὰ παραφροσύνη...

βαλο αὐτοκίνητο, τὸ ἄδειο βιβλιάριο ἢ τὸν ἀνύπαρκτο ὕπνο μας;’ Ἀπάντησε ἀπότομα: ‘Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λές; Δὲ σοῦ λέει ὁ κόσμος, ‘Τί καλὸς γιατρὸς ποὺ εἶσαι! Μᾶς ἀγαπᾶς, μᾶς φροντίζεις, δὲν μᾶς γδέρνεις...’ Καὶ σὺ τὰ ἀποδέχεσαι, τὰ χάφτεις. Ἔ! Τὸν ἔχασες τὸν μισθό σου. Τὸ ἴδιο παθαίνω κι ἐγώ. Μοῦ λένε πὼς ἔχω ‘χαρίσματα,’ πὼς μπορῶ νὰ τοὺς ἀκουμπήσω καὶ νὰ κάνω θαύματα, πὼς εἶμαι ἅγιος. Καὶ τὰ χάφτω, ὁ ἀνόητος καὶ ἀδύναμος. Ἔ! Γι’ αὐτὸ σοῦ εἶπα ὅτι μαζὶ θὰ πᾶμε στὴν κόλαση!’” (Παπαζάχος, ὁ.π.)

Σὲ τέτοιο κατάντημα, καὶ οἱ ἀπλὲς μέριμνες τῆς καθημερινότητος προσφέρουν μιὰ βοήθεια ἐμποδίζοντας τὴν ἀπόγνωση. Πιο χρήσιμη ὅμως ἢ πνευματικὴ μελέτη καὶ τὸ πηγαῖο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ μυστικὴ σημασία τῶν γεγονότων, εὐχάριστων ἢ δυσάρεστων, ἐνδέχεται νὰ ὀδηγεῖ σὲ γνήσια ἔννοια τοῦ Θεοῦ.²² Δὲν συμφέρει ἐπίθεση στὶς πνευματικὲς ἀσθένειες ἢ ἀποφυγὴ τους: καλύτερα νὰ συγκεντρώνονται οἱ δυνάμεις στὴν ἐμπειρία τῆς ὑγείας, νὰ ἀνοίγεται ἡ ψυχὴ στὸ Νόημα, ὅποτε θεραπεύεται χωρὶς νὰ ἔχει κἂν προσπαθήσει — μελετῶντας τοὺς θεῖους λόγους, προσευχόμενη, ἀγαπῶντας τὸν Θεό: “ἀνοιξτε μία τρυπίτσα, γιὰ νὰ ἔλθει τὸ φῶς, καὶ τὸ σκοτάδι θὰ φύγει”.²³

*

ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΝΩΣΗ τῆς Ἀρχῆς τοῦ ὁ νοῦς κερδίζει θεία εὐλογισία, διασχίζει καὶ ὑπερβαίνει τὶς περιστάσεις — δὲν φυλακίζεται, δὲν πτοεῖται, δὲν προσκολλᾶται, ἔχει παντοῦ καὶ στὰ χειρότερα ἀφορμὴ γιὰ πρόοδο: “νὰ ἔχεις πάντα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά σου τὸν Χριστό, ἔστω κι ἂν κάνεις ἄλλες δουλειές. Θέλει ἔρωτα πρὸς τὸν

²² *Τὰ μικρὰ ποὺ βοηθοῦν πολὺ*

²³ *Μὴ πολεμᾶτε τὶς ἁμαρτίες σας*

Χριστό, λαχτάρα”.²⁴ Ὅσα δυναμώνουν τὴν μνήμη αὐτή — ἡ προσευχή, ἡ εὐγνωμοσύνη, ἡ δοξολογία, ἡ μελέτη... — συμβάλλουν στὴν εὐλυγισία τοῦ πνεύματος. Ὁ Πορφύριος μοιάζει ὑπερβολικὰ αὐστηρὸς μὲ λάθη ποὺ συνήθως νομίζονται ἀδιάφορα, ὅπως ὅταν ξεχνᾶμε ἀνοιχτὴ μιὰ πόρτα, σπᾶμε ἓνα ποτήρι, κλπ. Διακρίνει τὴ νωθρὴ διάθεση, μικρὴ ἢ ἀνύπαρκτη εὐλάβεια διαλυμένης ψυχῆς, δουλωμένης στὶς διαστροφές της. Τέτοιες ἀπροσεξίες καθρεφτίζουν τὸν πρωταρχικὸ ξεπεσμό — συμβαίνουν ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν βρίσκεται μὲ σοβαρότητα στὸν δρόμο του.²⁵ Χωρὶς ἀγάπη ἢ ἐλευθερία μεταιώνεται, τὸ ἀσήμαντο κυριαρχεῖ βυθίζοντας στὸ ἐγὼ μέχρι δαιμονισμοῦ καὶ ἀπογνώσεως.²⁶

*“Μακριὰ ἀπ’ ὅλους κι ἀπ’ ὅλα! Νὰ δουλεύεις, νὰ προσεύχεσαι, καὶ νὰ σὲ βλέπει μονάχα ὁ Θεός”.*²⁷

Ἡ πραγματικότητα δὲν κουράζει καὶ δὲν ἀπελπίζει, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχει ἀναμιχθεῖ μὲ ἀτέλειες καὶ προβλήματα. Ἀγαπῶντας τοὺς πνευματικὸς λόγους ὁ ἄνθρω-

²⁴ *Θεία εὐλυγισία*

²⁵ *Θεία εὐλυγισία*

²⁶ *Ὅπου ἀγάπη ἐκεῖ ἐλευθερία | Ὁ ταπεινὸς δὲν ἀπελπίζεται*

²⁷ *Μακριὰ ἀπ’ ὅλους καὶ ὅλα | Ἄν ἀγαπήσεις | Ψυχὴ ἐρείπιο*

πος μειῖται στὴν ἀλήθεια καὶ οἱ δυσκολίες ἀλλάζουν ὄψη, ἀποδεικνύονται εὐεργεσίες,²⁸ ἢ ἀπερισκεψία ὑποχωρεῖ καὶ μαζί της ἡ δουλικὴ πίστη ‘καθηκόντων’ καὶ τύπων.²⁹ “Ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται τί θὰ κάνουμε καὶ πῶς θὰ ζήσουμε. Ἡ θὰ ζοῦμε τὸν Χριστὸ καὶ θὰ ἔχουμε τὰ θεῖα βιώματα καὶ τὴν εὐτυχία ἢ θὰ ζοῦμε στὴ μελαγχολία καὶ στὴ λύπη. Μέση κατάστασις, μέσος ὄρος, δὲν ὑπάρχει”.³⁰

Ἡ αἰτία τῆς διαστροφῆς βρίσκεται πέρα ἀπὸ ἀντικειμενικὲς περιστάσεις, στὴν κακία γιὰ τὴν ὁποία καθέννας προσωπικὰ ἔχει τὴν πιὸ μεγάλη καὶ μόνη πρωταρ-

²⁸ *Ν' ἀγαπήσετε τὴ μελέτη*

²⁹ *Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀγλαρεία | Τάχα εὐσεβεῖς γονεῖς*

³⁰ *Θὰ εἶσαι ἢ δὲν θὰ εἶσαι*

χικὴ εὐθύνη,³¹ ἔστω καὶ ταλαιπωρῶντας τὸν ἑαυτό του μὲ ἀδικεῖς τύψεις, ἀντὶ νὰ καταλαβαίνει τὴν ἀληθινὴ φύση τῆς ταπεινοφροσύνης.³² Στὴν ἴδια ἄρνηση καὶ φαινομενικὴ εὐσέβεια ὀφείλεται ὁ τρόμος γιὰ τὸ σφράγισμα τοῦ ἀντίχριστου, κτῶ.³³

Ἐπειδὴ ὅλες ἀνεξαιρέτως οἱ εὐεργεσίαι γίνονται ἀπὸ Ἐναν, ἢ δὲ ἐπίγνωση τῆς Ἀρχῆς ἀσύγκριτη, ὥστε ἀδύνατο νὰ ἀμοιφθεῖ, στὴ βεβαιότητα πὼς ὁ Θεὸς δὲν ἐκδικεῖται καὶ κανεὶς δὲν κινδυνεύει παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἢ θεία χάρις ἔχει ἤδη ἀποκριθεῖ,³⁴ ἢ ἀγιότητα ὁμορφαίνει τὸν ἄνθρωπο,³⁵ κι αὐτὸς μεταδίδει χαρίζοντας, ἀδιαφορῶντας τελείως γιὰ ἀναγνώριση καὶ ἀνταποδόσεις, ἀπολαμβάνοντας ὁ ἴδιος πρῶτος τὴν περίσσεια τοῦ ἀγαθοῦ.³⁶

³¹ *Αὐτεξούσιο | Θὰ εἶσαι ἢ δὲν θὰ εἶσαι*

³² *Ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τὸ χειρότερο*

³³ *Οὔτε τὸν ἀντίχριστο νὰ φοβόμαστε οὔτε τὸ 666*

³⁴ *Ἡ μεγαλύτερη ἀγάπη | Μὴ στενοχωριέσαι*

³⁵ *Στὴν ἄλλη ζωὴ*

³⁶ *Πηγὴ ἀγάπης | Μὴ φοβόμαστε τὴν ἀπόρριψη. Αὐτὸ σημαίνει ἢ ἐντολή, ‘δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε’ (Ματ. 10, 8), μόνον ἢ πρὸ προφανῆς διάστασης τῆς ὁποίας εἶναι οἰκονομικὴ. Ἐφόσον δὲν στεροῦμαι ἀγαθῆς διαθέσεως (ὁ Θεὸς παραδέχεται μόνον τὸν ἴλαρό*

ΟΙ ΛΟΓΟΙ τοῦ Πορφύριου κυκλοφοροῦν σέ πολλές ἐκδόσεις, μὲ πιὸ ἀξιόλογη, ὅσο γνωρίζω, ἐκείνη τῆς Ἰ. Μ. Χρυσοπηγῆς,³⁷ ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἑσυχαστήριου τῆς Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτήρος.³⁸

Γιὰ τὴν ἐδῶ ἀνθολογία ἔχω κάποτε ἐπέμβει σὲ ὀρθογραφικὲς λεπτομέρειες, σημεῖα στίξης κτῶ, ἐνῶ, ἐξίσου σπάνια, προσέθεσα διευκρινίσεις μὲ [ἀγκύλες] στὸ κυρίως κείμενο ἀντὶ γιὰ ὑποσημειώσεις, ἐκτιμῶντας ὅτι ὀργανικὰ ἐνταγμένες στὸν λόγο τοῦ Πορφύριου οἱ συγκεκριμένες φράσεις ὑπηρετοῦν πιὸ καλὰ τὸ νόημα — περισσότερο ὀλοκληρώνουν παρὰ ἐξηγοῦν, ἄλλοτε ἐξηγοῦν μέσα ἀπὸ μιὰ ὀλοκλήρωση ἢ ἀπλὴ ἔμφαση. Ὁ νουνεχῆς ἀναγνώστης θὰ κρίνει τὴν πρόθεση τέτοιων ἀποφάσεων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ἐγὼ ἀπλῶς πραγματο-

δότη), ἡ ἀπαξία τοῦ ἄλλου δὲν ἐμποδίζει νὰ θεραπεύσω τὴν ἀνάγκη του, γιατί κι ὁ ἴδιος ὅσα ἔχω — τὰ πλήρωσα ἢ δὲν τὰ πλήρωσα, καὶ μαζί ὅσα δὲν ἀγοράζονται — δὲν τὰ ἔχω ἐπειδὴ τὰ ἀξίζω, ἀλλὰ δωρεάν.

³⁷ *Βίος καὶ Λόγοι*, Χανιά 2003.

³⁸ *Ἀνθολόγιο Συμβουλῶν*, Μήλεσι 2003.

ποίησα μιὰ προσωπικὴ εὐχή, ἀκολουθώντας τὴν καλὴ συμβουλὴ τοῦ Σάλιντζερ ἔγραψα ἓνα βιβλίο ποὺ θὰ ἤθελα νὰ ἔχω διαβάσει.

Ἄν καὶ καθένας πλησιάζει στὸ κείμενο μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὸν βοηθάει περισσότερο, θὰ πρότεινα, ἔστω δοκιμαστικά, μιὰ πρώτη ἀνάγνωση προσπερνώντας τὶς ὑποσημειώσεις, γιατί ἔτσι ἀναδεικνύεται πιὸ καθαρά ὁ εἶρμος τῆς σκέψης τοῦ Γέροντα, ἔπειτα δευτέρη ἀνάγνωση τοῦ ἴδιου κεφαλαίου, τὴν φορὰ αὐτὴ μαζὶ μὲ τὶς ὑποσημειώσεις. Οὕτως ἢ ἄλλως συμφέρει πλῆθος ἀναγνώσεων.

Γιὰ τὰ σχόλια ἐλπίζω πρὶν ἀπὸ ὁποιαδήποτε χρησιμότητά τους νὰ δείχνουν πὼς ἡ σκέψη τοῦ Πορφύριου, ἂν καὶ μοιάζει εὐκολή, δὲν εἶναι λιγώτερο ἐκτεθειμένη σὲ κρίσιμες παρεξηγήσεις. Ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει ἐπιπλέον ἀφορμὴ προσοχῆς καὶ ἐπιμέλειας στὴν ἀνάγνωση ἐν γένει, παράλληλα μὲ τὴν ὅποια εἰδικὴ ὠφέλεια τῶν ἐπιμέρους ἐρμηνειῶν.

Γιῶργος Βαλσάμης

Χριστούγεννα 2013

Ἐκκλησία

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΕΝ Α, γιατί ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας μας καὶ εἶναι παντοῦ: [μόνο] ὅταν τὸ ζήσουμε αὐτό, εἴμαστε [ἀληθινὰ] μέσα στὴν Ἐκκλησία...³⁹ Ζοῦμε τὴ χαρὰ τῆς ἐνότητας, τῆς ἀγάπης. Καὶ γινόμαστε ἓνα μὲ ὅλους. Δὲν ὑπάρχει πιὸ ὠραῖο πρᾶγμα! Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ μποῦμε στὴν Ἐκκλησία. Νὰ ἐνωθοῦμε μὲ τοὺς συνανθρώπους μας, μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὶς λῦπες ὅλων. Νὰ τοὺς νοιώθουμε δικούς μας, νὰ προσευχόμαστε γιὰ ὅλους, νὰ πονᾶμε γιὰ τὴ

³⁹ “Ὁ κάθε διπλανός μας, ὁ κάθε πλησίον μας εἶναι ‘σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μας’,” θυμίζει ὁ Πορφύριος, καὶ ζητούμενο ἢ πνευματικὴ ἐνότητα: κατὰ σάρκα εἴμαστε ὅλοι μονίμως ἀδελφία, καὶ ἡ συγγένεια αὐτὴ ἀποκτᾷ νόημα ὅσο ἀνάγεται καὶ ἐντάσσεται στὴν πνευματικὴ ἐνότητα, πὺ εἶναι ἡ ἐπίγνωση καὶ ἀπόλαυση τῆς Πατρικῆς ἀρχῆς.

σωτηρία τους, νὰ ξεχνᾶμε τοὺς ἑαυτούς μας. Νὰ κάνουμε τὸ πᾶν γι' αὐτούς, ὅπως ὁ Χριστὸς γιὰ μᾶς... Ὅταν ζοῦμε ἐνωμένοι ἐν Χριστῷ, δηλαδή ὅταν ζοῦμε τὴν ἐνότητα μέσα στὴν Ἐκκλησία Του μὲ τὸ αἶσθημα [τῆς ζωντανῆς θείας Παρουσίας] τοῦ Ἐνός... αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο βᾶθος, ἢ μεγαλύτερη ἔννοια ποὺ ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἐκεῖ βρίσκεται τὸ Μυστήριον — νὰ ἐνωθοῦν ὅλοι σὰν ἕνας ἄνθρωπος ἐν Θεῷ.⁴⁰

⁴⁰ Τὸ Βάπτισμα ἀπὸ μόνο του καθόλου δὲν εἰσάγει στὴν Ἐκκλησία οὔτε ἡ συμφωνία στὰ δόγματα, ἀλλὰ ἡ ἐνότητα τῶν Ἀγίων: “πάντα εὐχομαί τὰ πνευματικὰ μου παιδιὰ νὰ ἀγαπήσουν τὸν Θεό, ποὺ εἶναι τὸ πᾶν, γιὰ νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ μποῦμε στὴν ἐπίγειο ἄκτιστο ἐκκλησία Του. Γιατὶ ἀπὸ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀρχίσουμε.” Σημαντικὴ εἶναι ἡ ἐνότητα μὲ ὅσους ἀκολουθοῦν τὸν Λόγο, συμμετέχοντας στὴν δική Του θέληση νὰ εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν κόσμον. Στὴν δική Του ἐπιθυμία ἢ προαιώνια Ἐκκλησία, ποὺ εἶναι ἡ Ἁγία Τριάδα, μοιράζεται στὰ πλάσματα δημιουργῶντας τὸν κόσμον ὡς Ἐκκλησία. Θεμελιακὰ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐνωμένη μὲ ὅλα, ἀκόμη καὶ μὲ τὸν διάβολο. Στὴν Ἀρχὴ οἱ διαιρέσεις καταπαύουν καὶ δὲν ἔχουν συμβεῖ ποτέ.

Τὸ μυστικὸ εἶναι ἢ εὐχαριστία

ΕΤΣΙ ΝΑ ΣΚΕΠΤΟΜΑΣΤΕ πάντα. Κι ἔτσι νὰ ζοῦμε τὴ δυσκολία καὶ τὴ δυστυχία. Ὅλα νὰ τὰ θεωροῦμε [ὅπως εἶναι στὴν πραγματικότητα,] εὐκαιρίες γιὰ προσευχή, γιὰ πλησίασμα στὸν Θεό.⁴¹ Αὐτό εἶναι τὸ μυστικὸ, πῶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ θὰ τὰ κάνει ὅλα προσευχή.⁴² Κι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος αὐτὸ θὰ ἐννοεῖ, ὅταν λέγει,

⁴¹ Ὅχι μόνο τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνάποδα, καὶ ὄχι μόνο τὰ σπάνια, ἀλλὰ καὶ τὰ πιὸ καθημερινά — ὅσα δὲν γίνονται προσευχή, δὲν συνδέονται μὲ τὸν Λόγο τους, ἢ πραγματικὴ ἀξία καὶ εὐεργεσία πού περιέχουν, περιφρονεῖται.

⁴² Τὸ ἀντίθετο στὴν ψεύτικη πίστη ἢ ὠμὴ ἀπιστία: ὅλα τείνουν νὰ γίνονται ἀφορμὲς γιὰ παράπονο, καὶ ἡ ψυχὴ διαφθείρεται στὴν ἀχαριστία. Ἡ ἀχαριστία εἶναι σὰν μία πιὸ 'ἐξωτερικὴ' ἐκδήλωση τοῦ κακοποιοῦ.

‘χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου’,⁴³ γιὰ ὅλες τὶς θλίψεις πὺ τοῦ συνέβησαν.⁴⁴ Ἔτσι γίνεται ὁ ἀγιασμός. Νὰ μᾶς ἀξιῶσει ὁ Θεός. Ἐγὼ πολὺ τὸ ζητάω στὴν προσευχή μου.

⁴³ Κολ. 1, 24

⁴⁴ Ἐπειδὴ βοήθησαν νὰ μεγαλώσει ἐπίγνωση καὶ εὐγνωμοσύνη. Ὁ Πορφύριος τὸ ἀποκαλεῖ μυστικόν, ὡς ἀπρόσιτο γιὰ τοὺς πολλούς: οἱ θλίψεις τοὺς δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ θλιβερές, ματαιώνοντας τὴν ἱερὴ φύση πὺ περιέχουν. Ἄς μὴ συγχέεται ὅμως ἡ ταυτότητα τῆς εὐχαριστίας: δὲν σημαίνει ὑποταγή στὸ θεῖο θέλημα. Ὅσο ἡ ψυχὴ δὲν χαίρεται μὲ τὴν θεία πρόνοια, ἔστω προκαταβολικά, δι’ ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, ἔστω καὶ ἔμμεσα, στὶς εὐεργεσίες τοῦ παρελθόντος ψηλαφῶντας τὴν σημασία πὺ ἔχουν οἱ ὠδῖνες τοῦ παρόντος, ἐνδέχεται νὰ κρατᾶει σύνεση, ὑπομονή, ἐμπιστοσύνη... — ὄχι εὐχαριστία.

Τί είναι ο Παράδεισος

ΑΜΑ ΓΝΩΡΙΣΕΙΣ και αγαπήσεις τὸν Χριστό, ζεῖς στὸν Παράδεισο. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Παράδεισος. Ὁ Παράδεισος ἀρχίζει ἀπὸ ἐδῶ.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς Παράδεισος, ὁμοιότατος μὲ τὸν ἐν Οὐρανοῖς.⁴⁵ Ὁ Παράδεισος πὸν εἶναι στὸν Οὐρανό, ὁ ἴδιος εἶναι κι ἐδῶ

⁴⁵ Ἄν στὴν ἐδῶ μορφή τῆς Ἐκκλησίας ὁ Παράδεισος, δηλαδή ὁ Χριστός, γιὰ μερικοὺς μοιάζει ἀσήμαντος ἢ καὶ ἀνύπαρκτος, ἔτσι θὰ τὸν ἔχουν στὴν ἐρχόμενη ζωὴ ἐπίσης — “μάταια ἐπιχαίρουν, κενές οἱ ἐλπίδες, ὅσοι νομίζουν μετὰ θάνατον, τάχα, θὰ δοῦν τὸ Φῶς Σου: εἶναι τώρα ὁ Ἀρραβῶνας...” — Βαλσάμης (ἐπιμ.), Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, Ἕγγραφοί Θεῶν Ἐρωτῶν, Ἀθήνα 2012, σ. 34. Καὶ ὁ Πορφύριος εἰδοποιεῖ ὅτι “Παράδεισος εἶναι τὸ νὰ βλέπει κανεὶς διὰ παντὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ... εἶναι μία πανήγυρις, καὶ τὸ κέντρο ὅλης τῆς χαρᾶς εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.”

στή γῆ. Ἐκεῖ ὅλες οἱ ψυχές εἶναι Ἕνα, ὅπως ἡ Ἁγία Τριάδα εἶναι τρία πρόσωπα, ἀλλὰ εἶναι ἐνωμένα κι ἀποτελοῦν Ἕνα...⁴⁶ Ἔρχεται μέσα μας ὁ Χριστός κι ἐμεῖς εἴμαστε μέσα Του.⁴⁷ Καὶ συμβαίνει ὅπως μ' ἓνα κομμάτι σίδηρο ποὺ τοποθετημένο μες στή φωτιά γίνεται φωτιά καὶ φῶς, ἔξω ἀπ' τὴ φωτιά πάλι σίδηρος σκοτεινός, σκοτάδι...⁴⁸

⁴⁶ Ὁ ἀναστάσιμος χρόνος περιέχει ἀντικειμενικὴ διάσταση ἀλλὰ ὄχι ἀντικειμενικὴ προϋπόθεση. Στὴν σχέση με τὸν Χριστὸ κάθε τύπος μεταμορφώνεται στὸν Παράδεισο τῆς ἐνότητας τῶν Ἁγίων, ἀλλιῶς καταντάει ἀβίωτος. Ὅπουδήποτε δύο ἢ τρεῖς συνδέονται με ζωντανὴ πίστη (Ματ. 18, 20) μεγαλώνει ἤδη τώρα, σὲ πεῖσμα τῶν περιστάσεων φθορᾶς καὶ θανάτου, ὁ ἀναστάσιμος χρόνος, δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία.

⁴⁷ Ὅσο μεγαλύτερη ἢ ἐτοιμότητα καὶ ἐπιθυμία γιὰ τὸν ἴδιο, συνεργάζεται με τὸν ἄνθρωπο, φανερώνει σχέδιά Του, ἀλώνει τὴν ψυχὴ ἀπὸ μέσα. Ἔτσι ἀρχίζουμε νὰ ὑπάρχουμε ἐνωμένοι μαζί Του ἀπολαμβάνοντας Πνεῦμα Υἱοθεσίας.

⁴⁸ Ἡ παρομοίωση χρησιμοποιεῖται ἤδη στοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς πατερικῆς σκέψης, σημαίνοντας τὴν ἐν διακρίσει τέλεια ἔνωση τῆς θείας φύσης με τὴν ἀνθρώπι-

Ὅσοι ἐδῶ στή γῆ ζοῦν τὸν Χριστό, ζοῦν τὸν Παράδεισο. Ἔτσι εἶναι πὸν σᾶς τὸ λέγω. Εἶναι σωστό, ἀληθινὸ αὐτό, πιστέψτε με!

Ἔργο μας εἶναι νὰ προσπαθοῦμε νὰ βροῦμε ἓνα τρόπο νὰ μποῦμε μέσα στὸ Φῶς τοῦ Χριστοῦ. Δὲν εἶναι νὰ κάνεις τὰ τυπικά.⁴⁹

Ἡ οὐσία εἶναι νὰ εἴμαστε μαζί μὲ τὸν Χριστό. Νὰ ξυπνήσει ἡ ψυχὴ καὶ ν' ἀγαπήσει τὸν

νη: ἀπόλυτη ἐξάρτηση τῆς προόδου ἀπὸ τὸν Χριστό, ἀπόλυτη ἰσχὺ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀρνηθεῖ τὸ χάρισμα.

⁴⁹ Δηλαδή, ἡ θεία ὕπαρξη δὲν περιέχει μικρὲς ἢ μεγάλες ὑποχρεώσεις — εἶναι τελείως αὐθόρμητη ὅπως κάθε φιλία. Ἄν κάποιος δὲν βλέπει τρόπους νὰ τὴν οἰκειοποιηθεῖ, εἶναι ἐπειδὴ δὲν ἐνδιαφέρεται πραγματικὰ νὰ βρεθεῖ μαζί Του, κι ὁ Ἴδιος δὲν ἐκβιάζει. Μόνο ἢ πολὺ μικρὴ ἐπιθυμία εὐνοεῖ καθήλωση στὴν ἀπλή τυπικότητα, δηλαδή χωρὶς νὰ βιώνεται τὸ νόημα πὸν ὑπηρετοῦν οἱ τύποι. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζει ἐν μέρει τὴν προσωπικὴ εὐθύνη γιὰ τὴν ὕπαρξή του, ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐσωτερικότητά του παραμένουν οὐσιαστικὰ ἄδειες, χωρὶς νόημα ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ πὸν ὑπάγεται στὴν ἀπόφαση.

Χριστό, νὰ γίνεαι ἀγία...⁵⁰ Ἄμα ἀγαπάεις, ζεῖς στὴν Ὁμόνοια καὶ δὲν ξέρεις ὅτι βρίσκεσαι στὴν Ὁμόνοια. Οὔτε αὐτοκίνητα βλέπεις, οὔτε κόσμο βλέπεις, οὔτε τίποτα. Εἶσαι μέσα σου μὲ τὸ πρόσωπο πὸν ἀγαπάεις: τὸ ζεῖς, τὸ εὐχαριστιέσαι, σ' ἐμπνέει... Σκεφθεῖτε αὐτὸ τὸ πρόσωπο πὸν ἀγαπᾶτε νὰ εἶναι ὁ Χριστός! Ὁ Χριστὸς στὸ νοῦ σου, ὁ Χριστὸς στὴν καρδιά σου, ὁ Χριστὸς σ' ὄλο σου τὸ εἶναι, ὁ Χριστὸς παντοῦ!...

Ζωὴ χωρὶς Χριστὸ εἶναι θάνατος, εἶναι κόλαση, δὲν εἶναι ζωὴ... [Ἄλλη ἀγάπη δὲν ὑπάρχει καὶ ἄλλη ζωὴ δὲν ὑπάρχει.] Ἡ ἀγάπη εἶναι ἢ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θὰ εἶσαι στὴ ζωὴ ἢ στὸ θάνατο. Ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξεις...⁵¹

⁵⁰ Ἡ ἀγάπη εἶναι ἢ ἀγιότητα, σημαίνοντας πὼς ἡ ψυχὴ κατάλαβε τὸν ἑαυτὸ της ἀφυπνιζόμενο στὴ φανέρωση τοῦ Χριστοῦ. Οὐσία-χωρὶς-οὐσία τῆς πνευματικῆς νωθρότητας εἶναι ἢ φυσίωση τοῦ ἀνέραστου ἀνθρώπου.

⁵¹ Τὰ ἀντικειμενικὰ ἐμπόδια, ὅσοδήποτε μεγάλα, δὲν εἶναι ἀνυπερβλήτα: κινδυνεύει καθένας μόνον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του (πρβλ. τὸ κείμενο “Μὴ μεριμνήσετε γιὰ τὸ αὐριο,” Βαλσάμης, Στοιχεῖα, Ἀθήνα 2013, σ. 69 κ.έ.)

Ὅταν ὁμως δὲν ζεῖς μὲ τὸν Χριστό, [ἀργὰ ἢ γρήγορα καταλήγεις νὰ] ζεῖς μὲς στὴ μελαγχολία, στὴ θλίψη, στὸ ἄγχος, στὴ στενοχώρια⁵² — δὲν [γίνεται χωρὶς τὸν Χριστό, πουθενὰ ἄλλοῦ καὶ μὲ κανέναν ἄλλο, νὰ] ζεῖς σωστά...⁵³

‘Ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται νὰ διαλέξεις;’ ἡ ἐκλογή δὲν εἶναι αὐστηρὰ λογιστικὴ οὔτε μιᾶς κρίσιμης ‘στιγμῆς,’ ἀλλὰ ἡ συνισταμένη ὅλου τοῦ βίου.

⁵² Χαρακτηριστικὰ στὴν ἐφηβικὴ μελαγχολία, ὅταν ἡ ψυχὴ ἀρχίζει νὰ βιώνει τὴν μικρότητα καὶ ματαιότητα τῆς νεανικῆς χάρης καθ’αυτήν.

⁵³ Γιατί θὰ ἀπέφευγε κανεὶς τὴν ἴδια τὴν ἀπόλαυση, μάλιστα ἐνῶ “ἡ θεία χάρις διαρκῶς κρούει τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς” — οὔτε σπάνια, οὔτε συχνά — τὴν κάθε στιγμὴ “περιμένει ν’ ἀνοίξουμε γιὰ νὰ ἔλθει;” Καρδιὰ κλειστὴ γιὰ τὴν ἀγιότητα, εἶναι ἀνεξήγητη ὅσο ἡ ἴδια ἡ ἀγιότητα. Ὅπως τὸ λέει ὁ Πορφύριος, “*κα ν εἰς δὲν μπορεῖ ν’ ἀρνηθεῖ ὅτι τὸ πλήρωμα εἶναι ὁ Χριστός. Ὅσοι ἀρνοῦνται αὐτὴ τὴν ἀλήθεια εἶναι ἄρρωστοι ψυχικῶς, κατέχονται ὑπὸ τοῦ κακοῦ πνεύματος. Ἀρνοῦνται [ὄχι μιὰ ἐγκυκλοπαιδικὴ γνώση ἢ θεωρητικὰ διαρκῶς ἀνοιχτὴ δυνατότητα, ἀλλὰ τὸ ἴδιο] αὐτὸ ποῦ [πάνω ἀπ’ ὅλα καὶ προσωπικὰ χρειάζονται καὶ] τοὺς λείπει. Ἔτσι βρίσκει κενὴ τὴν ψυχὴ τους καὶ μπαίνει ὁ διάβολος μέσα τους.*”

Όταν χάνετε τὴ θεία χάρι

ΕΤΣΙ Ν' ΑΓΩΝΙΣΕΣΘΕ στὴν πνευματικὴ ζωὴ, ἀπλά, ἀπαλά, χωρὶς βία.⁵⁴ Τὸ ἀπλὸ καὶ ἀπαλὸ εἶναι ἕνας ἀγιώτατος⁵⁵ τρόπος τῆς πνευματι-

⁵⁴ Κεντρικὴ ἀνάμεσα στὶς παραινέσεις τοῦ Πορφύριου. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἐλεύθερη, ἀρχίζει ἐλεύθερα, συνεχίζει ἐλεύθερα καὶ μεγαλώνει ἐλευθερία. Ἀλλιῶς δὲν εἶναι οὔτε ἄσκηση, καταντάει ἁμαρτία ὑπὸ προφάσεις καθήκοντος. “Τὸ οὐσιαστικώτερο,” εἰδοποιεῖ ἐπίμονα, εἶναι ἡ ἐνεργοποίηση τῆς μυητικῆς δυνατότητας τῶν τύπων, “*νὰ φεύγεις ἀπὸ τὸν τύπο καὶ νὰ πηγαίνεις στὴν οὐσία. [Ἡ οὐσία τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς βρίσκεται στὴν ἀγαθὴ ἀκεραιότητα: νὰ ὑπάρχει ἀγάπη καὶ ἡ ἴδια νὰ κυβερνάει σὲ ὅλα, ὥστε συνεχῶς] ὅ,τι γίνεται νὰ γίνεται ἀπὸ ἀγάπη.*”

⁵⁵ Ὁ ὑπερθετικὸς σημαίνει τὴν μοναδικότητα: πέρα ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρόπο ὑπάρχουν εἶδη ἀνοησίας καὶ βαθμοὶ ἀποτυχίας.

κῆς ζωῆς, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὸ μάθεις ἔτσι ἀπ' ἔξω. Πρέπει μυστικὰ νὰ μπεῖ μέσα σου,⁵⁶ ὥστε ἡ ψυχὴ σου νὰ ἐνστερνίζεται τὸν τρόπο αὐτὸν μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ὅμως πολλὰς φορές, ἐνῶ θέλουμε νὰ τὸν ἐπιτύχουμε, τὸ παίρνει εἶδηση ὁ ἀντίθετος καὶ μᾶς ἐμποδίζει.⁵⁷

Νὰ ἐφαρμόξετε τὸ 'μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιά σου'.⁵⁸

⁵⁶ Θεῖο δῶρο, ποὺ ὅμως γεννιέται ἐσωτερικὸ καὶ δικό σου: ἡ φιλία δὲν διδάσκεται. 'Μυστικά,' δηλαδὴ ἀπροσχεδίαστα καὶ ἀπρόβλεπτα: ἡ ἴδια θὰ σὲ συλλάβει, ἂν εἶσαι διαθέσιμος, ἂν ἐνδιαφέρεσαι πραγματικά.

⁵⁷ Ὡς περιφρονητὴς τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλεῖται ἀντίχριστος. Ἐπιδιώκει τὴν ἀποτυχία καὶ ἀπελπισία τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτὸ ἀντίθετος, φθονεῖ τὴν ὑπαρξὴ ποὺ ὑπερβαίνει τὴν δική του μικρότητα. Οἱ ἐπιβουλές του βοηθοῦν ὅποιον προσδεύει, γιὰτὶ δοκιμάζουν καὶ ἔμμεσα ἐνισχύουν ἀρετὲς καὶ βούληση.

⁵⁸ Ματ. 6, 3. Ἡ περικοπὴ ἀναφέρεται συνήθως στὴ φιλανθρωπία. Ὅπως ἡ βοήθεια στοὺς ἄλλους διαφθείρει τὸν ἑαυτό, ἂν ἔστω ὑποσυνειδήτητα γίνεται γιὰ νὰ ἀποσπάσει ἐπιδοκιμασία, ἔτσι ὅταν προσευχές, ἀσκήσεις, ἢ ὅποια 'καλὰ ἔργα,' σὰν μιὰ δωροδοκία ἐπιχειροῦν νὰ

Ὅταν τὸ θέλεις, ὅταν ἐκβιάξεις, τὸ θεῖον δὲν ἔρχεται.

Θὰ ἔλθει ‘ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷς καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκεις’.⁵⁹

Ἐδῶ ὑπάρχει τὸ μυστήριον, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω...⁶⁰

κερδίσουν τὴν θεία εὐνοία. Ὅμως τὰ ἴδια τὰ ἔργα εἶναι χαρίσματα. Μὲ τί θὰ ἐξαγόραζε κανεὶς τὸν Θεό, ὅταν ὅλα εἶναι δικά Του; Ὁ ἄνθρωπος δὲν συνεισφέρει παρὰ μιὰ διάθεση νὰ δεχθῆι τὰ χαρίσματα, μέσα της διαμορφώνοντας τὸν χαρακτήρα μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ζήσει περισσότερο ἢ λιγώτερο τὴν θεία Παρουσία. Ἄν ἔχει πραγματικὰ διάθεση ἀνοιχτή, ἐπομένως σύνεση καὶ εὐγνωμοσύνη, δὲν παζαρεύει μὲ τὸν Θεό, γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχει ὑπάρξει ποτέ κανεὶς σὲ κανένα τομέα, ‘θρησκευτικὸ’ ἢ ‘κοσμικὸ,’ πὺ νὰ ἔκανε μικρὸ ἢ μεγάλο ἓνα κατόρθωμα ὁποιοδήποτε.

⁵⁹ Ματ. 24, 50, Λουκ. 12, 46

⁶⁰ Δηλαδή, δὲν γίνεται νὰ γνωρίζουμε πότε ἀκριβῶς καὶ σὲ ποῖο βαθμὸ χρειάζομαστε ἐμεῖς εἴτε οἱ γύρω μας ἐκεῖνη ἢ τὴν ἄλλη παιδαγωγία, γι’ αὐτὸ οἱ ἀποφάσεις τῆς θείας πρόνοιας συχνὰ μοιάζουν, προσωρινὰ ἔστω, παράδοξες ἢ παράλογες ἢ ἀνεξήγητες.

Ὅταν χάνετε τὴν θεία χάρι νὰ μὴν κάνετε τίποτα.⁶¹ Νὰ συνεχίζετε τὴ ζωὴ σας καὶ τὸν ἀγῶνα σας ἀπλά, ἀπαλά, ὅσπου χωρὶς ἀγωνία νὰ ἔλθει πάλι ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔρωτας καὶ ἡ λαχτάρα στὸν Χριστό. Καὶ τότε ὅλα πᾶνε καλά.

⁶¹ Ἐπειδὴ δὲν εἶναι στὸ χέρι μας νὰ δοθεῖ ἢ νὰ ἐπιστρέψει. Γνωρίζοντας τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία τοῦ Πνεύματος, ὁ Πορφύριος προλαβαίνει τὶς πανικόβλητες ἐnergεῖες, ποὺ ἴσως προκαλοῦσε ὅ,τι γίνεται ἀντιληπτὸ σὰν θεία ἐγκατάλειψη.

Ὁ Θεὸς δὲν ἐκβιάζει

ΣΕ ΚΛΕΙΔΩΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ ὁ Θεὸς δὲν εἰσέρχεται — δὲν ἐκβιάζει, δὲν παραβιάζει.

Ἀντίθετα, σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν πίστη ἀπλή χωρὶς διακυμάνσεις,⁶² ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται καὶ χαρίζει τὸ ἄκτιστον φῶς Του.

Τὸ δίδει πλούσια καὶ στήν ἐδῶ ζωή,⁶³ καὶ πολὺ περισσότερο στήν ἄλλη.

⁶² Ἡ ἀπουσία διακυμάνσεων δὲν σημαίνει ἰδεολογικὴ ἐμμονή, ἀλλὰ ὑπαρξιακὴ σοβαρότητα. Κλειδωμένη ἐννοεῖ τὴν ἀνέραστη ψυχὴ, καθηλωμένη στὸ ἐγώ. Τότε καὶ ἡ πίστη, ἂν προκύπτει, δὲν προχωραεὶ πρὸ πέρα ἀπὸ τὶς διαστάσεις τῆς ἰδεολογίας, τοῦ φόβου, τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ.

⁶³ Σταθερὴ μαρτυρία τῶν Ἁγίων.

Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι ὅλοι ἐδῶ βλέπουν τὸ ἴδιο καθαρὰ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Καθένας τὸ βλέπει ἀνάλογα μὲ τὴν ψυχὴ του, μὲ τὸ πνεῦμα του, μὲ τὴ μὶορφωσὴ του,⁶⁴ μὲ τὴν ψυχικὴ του κατάσταση...

Βλέπουν γιὰ παράδειγμα πολλοὶ μίᾳ εἰκόνα, ὅμως δὲν ἔχουν ὅλοι ὅσοι τὴν βλέπουν τὰ ἴδια συναισθήματα. Ἔτσι εἶναι καὶ τὸ θεῖον φῶς. Τὸ ἀληθινὸ φῶς δὲν λάμπει σ' ὅλες τις ἀνθρώπινες καρδιές τὸ ἴδιο.⁶⁵ Ἀηλαδὴ τὸ ἴδιο λάμπει [καὶ προσφέρεται σὲ ὅλους, ὅπως τὸ ἴδιο λάμπει γιὰ ὅλους] ὁ ἥλιος ὁ φυσικὸς, ἀλλὰ στὸ σπίτι ποῦ εἶναι μαῦρα τὰ τζάμια του, λίγο περνᾶνε ἀπὸ κεῖ οἱ ἀκτῖνες...

Ἀκόμη καὶ στοὺς Ἁγίους μας καὶ στοὺς Προφῆτες συνέβαινε αὐτὸ τὸ πράγμα. Κι αὐτοὶ

⁶⁴ Μόρφωση ἐννοεῖ τὸν συνολικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι μιᾶ ἰδεολογικὴ ἐνημέρωση.

⁶⁵ Σταθερὴ ἐπίγνωση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σημαντικὴ ἀλήθεια ὑπερβαίνει τὴν ἀντικειμενικότητα, εἶναι προσιτὴ μόνο ὑπὸ προϋποθέσεις στὴν ἐλευθερία καὶ ἐσωτερικότητα καθενός.

*ἀκόμη, [ἄλλος λιγώτερο, ἄλλος περισσότερο,]
ἀνάλογα μὲ τὴν καθαρότητά τους αἰσθάνονταν
τὸ φῶς τὸ θεῖον.*

Πνευματικὰ νειάτα

ΟΛΑ τὰ αἰσθητὰ⁶⁶ ἔχουν κόρο,⁶⁷ ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει κόρο. Αὐτὸς εἶναι τὸ πᾶν. Ὁ ἔρωτας πρὸς τὸν Χριστὸ εἶναι κάτι ἄλλο, δὲν ἔχει τέλος, δὲν ἔχει χορτασμό, δίνει ζωή, δίνει σθένος, δίνει υἰγεία, δίνει, δίνει, δίνει...

Κι ὅσο δίνει, τόσο πιὸ πολὺ ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ ἐρωτεύεται. Ἐνῶ ὁ ἀνθρώπινος ἔρω-

⁶⁶ Τὰ αἰσθητὰ ἀπὸ ὅλους. Καὶ ὁ Θεὸς γίνεται αἰσθητός, ὅμως καὶ ὑπερβαίνει τὴν τάξη αὐτή, καὶ δὲν εἶναι γιὰ ὅλους πάντα αἰσθητός, ἀλλὰ ὑπὸ προϋποθέσεις ἐσωτερικῆς ἐτοιμότητος.

⁶⁷ Δὲν εἶναι ἐπιθυμητὰ ἄνευ ὄρων: ἀργὰ ἢ γρήγορα κουράζονται, γίνονται φορτικά, ἐνδεχομένως καὶ βλαβερά, ὅπως ἄς ποῦμε τὸ φαγητό. Ἔτσι ἀποδεικνύονται συγγενῆ μὲ τὸν θάνατο — ἔχουν πέρασ καὶ γίνονται αἰτία πέρατος.

τας⁶⁸ μπορεῖ νὰ φθείρει τὸν ἄνθρωπο, νὰ τὸν τρελάνει. Ὄταν ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό, ὅλες οἱ ἄλλες ἀγάπες ὑποχωροῦν.⁶⁹ Οἱ ἄλλες ἀγάπες ἔχουν κορεσμό. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει κορεσμό. Ἡ σαρκικὴ ἀγάπη ἔχει κορεσμό. Μετὰ μπορεῖ ν' ἀρχίσει ἡ ζήλια, ἡ γκρίνια, μέχρι κι ὁ φόνος. Μπορεῖ νὰ μεταβληθεῖ σὲ μῖσος. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη δὲν ἀλλοιώνεται. Ἡ κοσμικὴ ἀγάπη λίγο διατηρεῖται καὶ σιγὰ-σιγὰ σβήνει, ἐνῶ ἡ θεία ἀγάπη ὀλοένα μεγαλώνει καὶ βαθαίνει. Κάθε ἄλλος ἔρωτας μπορεῖ νὰ φέρει τὸν ἄνθρωπο σὲ ἀπελπισία.⁷⁰ Ὁ Θεὸς ἔρωτος,

⁶⁸ Δηλαδή ὁ ἀσθενικός, ποὺ δὲν μεγάλωσε ὅσο χρειάζεται-
ται γιὰ νὰ καταλάβει Ποιὸς εἶναι ὁ μόνος ἐρωτεύσιμος.

⁶⁹ Ἀποβάλλουν τὰ ιδιώματα κτητικότητας καὶ ἀποκλει-
στικότητας — ὅσο πιὸ πραγματικές, τόσο φανερώνο-
νται ἀπλὲς μετοχὲς στὴν μία ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ
πλάσματά Του.

⁷⁰ Μοιάζει παράδοξο ὁ ἔρωτας νὰ ἔχει ἀντιερωτικές
ἀπολήξεις, ἀπελπισία, κακοποίηση τοῦ ἴδιου τοῦ συ-
ντρόφου! Τὴν ἐξήγηση τοῦ Πορφύριου χαρακτηρίζει
μεγάλη ἀκρίβεια: ὁ συνάνθρωπος δὲν ὑπερβαίνει τὸν
ἑαυτό, ἐπομένως ἡ σχέση μαζί του δὲν ἀποκλείει ἀτο-
μιστικὲς ἀφορμὲς — “ὁ [γνήσιος] ἔρωτος ἀπευθύνεται σὲ

ὁμως, μᾶς ἀνεβάζει στὴ σφαῖρα τοῦ Θεοῦ, μᾶς χαρίζει γαλήνη, χαρά, πληρότητα. Οἱ ἄλλες ἡδονές κουράζουν, ἐνῶ αὐτὴ διαρκῶς δὲν χορταίνεται. Εἶναι μιὰ ἡδονὴ ἀκόρεστος, πὺ δὲν τὴ βαριέται κανεὶς ποτέ. Εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθόν. Μόνο σ' ἓνα σημεῖο σταματάει ὁ κορεσμός,⁷¹ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνωθεῖ μὲ τὸν Χριστό. Ἀγαπάει, ἀγαπάει, ἀγαπάει κι ὅσο ἀγαπάει, τόσο βλέπει ὅτι θέλει ἀκόμη ν' ἀγαπήσει...

Αὐτὸ τὸν θεῖο ἔρωτα, αὐτὴ τὴν θεία ἀγάπη λαχταροῦν καὶ ποθοῦν ὅλοι οἱ ἀσκηταί.⁷² Με-

ἓνα ὄν ἀνώτερο.” Αὐταπατώμενος στὰ θεῖα ζητήματα τὸ πολὺ νὰ ἐρωτευτεῖς τὴν θρησκεία, ὄχι τὸν Θεό, γι' αὐτὸ ἡ θρησκεία συχνὰ ἔγινε ἀφορμὴ κούρασης ἢ ἐγκλημάτων. Μάλιστα ὅταν συγκαταβαίνει στὶς αἰσθήσεις, ὅσο εἶναι δυνατὸ, γνωρίζεις καλὰ γιὰ τὸν ἴδιο, καὶ ἀρχίζεις νὰ μαντεύεις ἐπίσης γιὰ τὸν πραγματικὸ ἑαυτὸ σου, ὅτι στὴν φύση Του παραμένει πάντα τελείως ἀκατάληπτος.

⁷¹ Δηλαδή, δὲν εἶναι κἂν δυνατὸς καὶ πιθανός: τὸ ἀγαπώμενο ἐμπνέει διαρκῶς μεγαλύτερη λατρεία.

⁷² Ἐδῶ βρίσκεται τὸ Μέτρο, οἱ ἄλλες σχέσεις δὲν εἶναι ἀγαθές κατὰ κύριο λόγο.

θοῦν μὲ τὴ θεία μέθη.⁷³ *Μ'* αὐτὴ τὴν θεία μέθη τὸ μὲν σῶμα μπορεῖ νὰ γηράσκει, νὰ παρέρχεται, τὸ πνεῦμα ὅμως νεάζει καὶ ἀνθεῖ...⁷⁴ Κάτι παρόμοιο γράφει ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος,

“Ἡ χαρὰ ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεό, εἶναι δυνατώτερη τῆς ἐδῶ ζωῆς, καὶ ὅποιος τὴν γευθεῖ, ὄχι μόνο δὲν θέλει νὰ προσέχει στὰ πάθη, ἀλλὰ οὔτε τὴν ἐδῶ ζωὴ του δὲν θὰ ἐπιθυμήσει, οὔτε τίποτε ἄλλο αἰσθητὸ δὲν θὰ προτιμήσει ἀπὸ αὐτὴ τὴν χαρὰ, ἂν εἶναι ἀληθινὴ καὶ ὄχι πλάνη... καὶ στὴν καρδιά ποὺ τὴν δέχεται, κάθε γλυκύτητα τοῦ ἐδῶ κόσμου θεωρεῖται περιττή, ἐπειδὴ τίποτε ἄλλο δὲν συγκρίνεται μὲ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐπίγνωσης τοῦ Θεοῦ...”

Ὁ μοναχὸς φαίνεται ἀπόκοσμος καὶ ἀκοινωνήτος γιὰ πολλούς. Φαίνεται ὅτι κοιτάζει μόνο

⁷³ *Νηφάλια* ἐπειδὴ ταιριάζει στὴν συγκέντρωση τῶν νοητικῶν δυνάμεων, καὶ μέθη, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ δὲν βρίσκει ὄριο στὴν ἀπόλαυση καὶ ἐπιθυμία της.

⁷⁴ Δηλαδή, ὅταν τὸ σῶμα πιά καταρρέει, ὁ θεῖος ἔρωτας ὑπερβαίνει τὴ φθορά: ἡ ψυχὴ δὲν συμπαρασύρεται νὰ καθρεφτίζει μὲ τὴν θλίψη καὶ τὸν τρόμο της τὸν σωματικὸ μαρασμὸ.

τὴν ψυχὴ του, ὅτι δὲν προσφέρει τίποτα στὴν Ἐκκλησία, στὸν κόσμο. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἔτσι. Τόσα χρόνια ἂν διατηρήθηκε ἡ Ἐκκλησία ὀφείλεται στὸν μοναχισμό. Αὐτὸς ποὺ μπαίνει στὸ μοναστήρι καὶ τὰ δίνει ὅλα στὸν Χριστό, μπαίνει στὴν Ἐκκλησία.⁷⁵

Ἴσως νὰ πεῖ κάποιος, ‘Αὐτοὶ ποὺ ζοῦν μόνοι τους σὲ μιὰ σπηλιά, βοηθοῦν τὴν Ἐκκλησία;’ *Ναί!* Οἱ σπηλαιῶτες βοηθοῦν τὴν Ἐκκλησία μυστικά. Ἐνας ποὺ ζεῖ στὴ σπηλιὰ μπορεῖ νὰ μὴ φτιάχνει δέντρα καὶ κήπους, συγγράμματα καὶ ἄλλα ποὺ βοηθοῦν στὴ ζωὴ ἢ στὴν πρόοδο, ἀλλὰ ἐκεῖ μέσα δημιουργεῖ καὶ ἐξελίσσεται καὶ θεοῦται. Οἱ ἀσκητὲς μένουν στὴ σπηλιὰ γιὰ νὰ μὴ τοὺς ἀποσπᾶ κανεὶς ἀπ’ τὴν πνευματικὴ ζωή.⁷⁶

⁷⁵ Δηλαδή, κάθε χριστιανός, ὅσο ἀποκτάει γνήσια πίστη, τόσο περισσότερο μετέχει στὴν οὐσία τοῦ μοναχισμοῦ. Ὁ μοναχὸς δὲν εἶναι κάποιος ποὺ ‘ἀποσύρεται,’ ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ κατεξοχὴν προσέρχεται στὴν Ἐκκλησία.

⁷⁶ Ἡ ἐπιμέλεια αὐτὴ προκάλεσε στὴν Ἄνατολή ὅσο στὴν Δύση μεγάλη τιμὴ γιὰ τὸ ἀσκητικὸ ἀξίωμα, ὅπου

*Μὲ τὴ θερμὴ καὶ καθαρὴ ζωὴ τους καὶ κυ-
ρίως μὲ τὴν προσευχὴ τους βοηθοῦν τὴν Ἐκ-
κλησία.*

ἀναγνωρίζεται ἡ οὐσία τοῦ βίου ὄλων τῶν χριστιανῶν.
Ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Χρυσόστομος — *Πρὸς τοὺς πολεμοῦν-
τας τοῖς ἐπὶ τὸ μονάζειν ἐνάγουσιν*, PG 47, 373 κ.έ.
— “ὁ Χριστὸς δὲν ὀρίζει οὔτε κοσμικοῦ οὔτε μοναχοῦ
ὄνομα, ἡ δικὴ μας διάνοια εἰσήγαγε τὴν διαίρεση, ἡ
Ἁγία Γραφή δὲν γνωρίζει τίποτα τέτοιο, θέλει νὰ
ζοῦν οἱ πάντες τὸν βίον τῶν μοναχῶν, ἀκόμη κι ἂν
συμβεῖ νὰ ἔχουν γυναῖκες... Τὸ ἴδιο ὕψος ἔχουμε νὰ
ἀνεβοῦμε ὅλοι μας, κι αὐτὸ ποῦ ἀνέτρεψε τὴν οἰκου-
μένῃ ὀλόκληρη, εἶναι ὅτι νομίζουμε πὼς μόνο ὁ ἀσκη-
τῆς χρειάζεται τὴν μεγαλύτερη ἐπιμέλεια καὶ ἀκρι-
βεια, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι μποροῦν νὰ ζοῦν ράθυμα.
Ὅμως καθόλου δὲν ἰσχύει αὐτό. Ἡ ἴδια ἀκριβῶς φι-
λοσοφία χρειάζεται γιὰ ὅλους μας,” ὅπως μία εἶναι ἡ
Ἁγία Γραφή, θυμίζει ὁ Πορφύριος: “ἡ μοναχικὴ ζωὴ
ἀπορρέει μέσα ἀπ’ τὴν Ἁγία Γραφή, μέσα ἀπ’ τὸ
Εὐαγγέλιο... Καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὅσα λένε γιὰ τὸν
μοναχισμό, ἀπ’ τὴν ἁγία Γραφή τὰ ἐνεπνεύσθησαν.
Κανέναν Πατέρα δὲν μπορεῖς ν’ ἀρνηθεῖς. Ἄν ἀρνη-
θεῖς τὸν Ἅγιο Συμεῶν τὸν Νέο Θεολόγο, θ’ ἀρνηθεῖς
καὶ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο· διότι αὐτὰ ποῦ εἶπε κι ἔξη-
σε ὁ Ἅγιος Συμεῶν, τὰ λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.”

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχουμε ἑπτὰ ἱεροκήρυκες θεολόγους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἅγιοι στὴ ζωὴ τους. Ἡ ρητορεία τους ἄφθαστη. Ὁ καθένας ἔχει τὴν ἐνορία του, πὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ δέκα χιλιάδες ἐνορίτες. Κάθε μέρα ἀκοῦνε τὸν λόγο τους ἑβδομῆντα χιλιάδες ἀνθρώποι. Συγκλονίζονται χιλιάδες πὸν τοὺς ἀκοῦνε, μετανοοῦν, ἐπιστρέφουν στὸν Χριστό, σώζονται ὀλόκληρες οἰκογένειες.

Ἐνας ὁμῶς μοναχός, πὸν δὲν τὸν βλέπει κανεῖς, καδισμένος σὲ κάποια σπηλιά, μὲ τὴν ταπεινὴ του προσευχὴ ἐπιδρᾷ πολὺ περισσότερο.

Ἐνας ἐναντι ἑπτὰ ἔχει μεγαλύτερα ἀποτελέσματα. Αὐτὸ βλέπω. Εἶμαι σίγουρος.

Νά ποιά εἶναι ἡ σημασία τῆς προσευχῆς τοῦ μοναχοῦ.

Εἶναι στὸ κελλί του ὁ μόνος, ἀλλὰ τὰ κύματα τῆς προσευχῆς του φθάνουν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἔστω κι ἂν εἶναι μακριά.

Μὲ τὴν προσευχὴ ὁ μοναχός συμμετέχει σ' ὅλα τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων καὶ κάνει θαύματα.

Πόσο ώραϊο κελάηδημα!

ΚΑΝΕΙΣ νὰ μὴ σᾶς βλέπει, κανεῖς νὰ μὴ καταλαβαίνει τις κινήσεις τῆς λατρείας σας πρὸς τὸ Θεῖον.⁷⁷ Ὅλ' αὐτὰ κρυφά, μυστικά, σὰν τοὺς ἀσκητές.

Θυμᾶστε ποὺ σᾶς ἔχω πεῖ γιὰ τ' ἀηδονάκι; Μὲς στὸ δάσος κελαηδάει. Στὴ σιγή. Νὰ πεῖς πὼς κάποιος τ' ἀκούει, πὼς κάποιος τὸ ἐπαινεῖ; Κανεῖς! Πόσο ώραϊο κελάηδημα μὲς στὴν ἐρημιά!⁷⁸

⁷⁷ Ἡ ἀφηρημένη ἔκφραση, τὸ 'θεῖον,' συνεργάζεται μετὰ τὴν παρομοίωση τοῦ κελαηδήματος στὴν ἐρημιά, δείχνοντας τὴν διάθεση ὡς δυνατότητα, πέρα ἀπὸ τὴν σχέση μετὰ στὴν ὁποία ἐνεργοποιεῖται καὶ γίνεται σὰν 'ἀτμόσφαιρα,' θεμέλιο καὶ οὐσία.

⁷⁸ Ἀναφέρεται στὴν ματαιοδοξία, ἀλλὰ καὶ στὴν αὐταπάτη πὼς ἡ πράξη κάπως σὰν νὰ πηγαίνει 'χαμένη'

Μή σκεφτόσαστε τὰ βάσανά σας

EINAI ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ *νὰ τὰ καταφέρετε
νὰ ἀγιασθεῖ ἡ ψυχὴ σας.*⁷⁹ Παντοῦ μπορεῖ ν’

⁷⁹ Τέχνη ὄχι μὲ τὴν σημασία τῆς μεθόδου. Δύσκολη στὴν ἀπλότητά της ἡ πνευματικὴ ὁδός, γιὰ δευτερεύει ὁ τόπος καὶ οἱ ἐργασίες, ὅλα ὅσα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποφασίζει καὶ μεθοδεύει: κυριότητα ἔχουν ἐσωτερικὲς ἀνεξέλεγκτες προϋποθέσεις, ἐκφράσεις καθαρῆς ἐλευθερίας — ἂν γεννιέται *πραότητα, ὑπομονή, ἀγάπη καὶ ἐνθουσιασμός, ἐργήγορση, ἀπαλότητα καὶ ἀγαλλίαση*, ἂν ἡ ψυχὴ, πέρα ἀπὸ εὐχάριστες συνθῆκες ἢ δυσάρεστες, ἐπιθυμεῖ τὴν σκέψη της στὸν Χριστό, ἀπ’ ὅπου καὶ οἱ συμφορὲς γίνονται ἀφορμὲς ἐμπιστοσύνης καὶ συνεργασίας μαζί Του. Ἡ ‘τέχνη’ συνίσταται στὴν ἐσωτερικὴ ἐτοιμότητα τῆς ψυχῆς νὰ ἀκολουθεῖ τὸν Λόγο, χωρὶς νὰ δουλῶνεται σὲ πειθαρχίες καὶ χωρὶς νὰ πτοεῖται ἀπὸ ἀδράνεια, προσκολλήσεις καὶ αὐταπάτες. “*Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, ποὺ κάνετε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς σας, νὰ γίνεται μυστικά, νὰ μὴ γίνεται ἀντι-*

ἀγιάσει κανείς. Καὶ στήν Ὁμόνοια μπορεῖ ν' ἀγιάσει, ἂν τὸ θέλει. Στὴν ἐργασία σας, ὅποια κι ἂν εἶναι, μπορεῖτε νὰ γίνετε ἄγιοι.⁸⁰ Μὲ τὴν πραότητα, τὴν ὑπομονή, τὴν ἀγάπη.

Νὰ βάζετε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, μὲ ἐνθουσιασμό καὶ ἀγάπη, προσευχὴ καὶ σιωπὴ. Ὅχι νὰ ἔχετε ἄγχος καὶ νὰ σᾶς πονάει τὸ στῆθος.⁸¹

ληπτὴ ὄχι μόνο ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ οὔτε κι ἀπὸ σᾶς τοὺς ἴδιους.”

⁸⁰ Θόρυβος, συγχρωτισμός, κοσμικὲς ἀσχολίες καὶ συναναστροφὲς δημιουργοῦν ἀντίξοες συνθηκὲς. Ἄν καὶ δὲν παύουν νὰ ἐμποδίζουν, ἢ ἐπίδρασή τους δὲν εἶναι καθοριστικὴ.

⁸¹ Διαρκῶς ἐπανέρχεται ἐδῶ, γιατί καταλαβαίνει σοβαρὸ πρόβλημα, διχασμὸ ποὺ διαφθείρει τὴν ψυχὴ, νὰ προχωράει μὲ βία σὲ μιὰ σχέση ποὺ ὅταν εἶναι γνήσια, φέρει τὴν μεγαλύτερη ἱκανοποίηση. Στὴν ἐπίγνωση τῆς πνευματικῆς ἀποτυχίας ἔστω μόνο ὡς πιθανῆς, ἢ ἀγωνία δικαιολογεῖται, ὅμως δὲν καταλήγει σὲ ἀπελπισία, καὶ μάλιστα ὑποχωρεῖ, ὅσο ἢ ἐμπιστοσύνη στὴ θεία βούληση βεβαιώνεται. Χωρὶς πνευματικὴ ἡσυχία ὁ Λόγος δὲν ἔχει ποῦ νὰ ἀκουστεῖ.

Συμβαίνει γιὰ παράδειγμα νὰ σᾶς ἀναθέ-
τουν ἐργασίες πέρα τῶν ὁρίων τῶν καθηκό-
ντων σας. Δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀντιδρᾶτε ἢ νὰ
ἐκνευρίζεσθε καὶ νὰ διαμαρτύρεσθε. Αὐτὲς οἱ
ταραχὲς φέρνουν κακὸ στὸν ἄνθρωπο. Νὰ τὰ
θεωρεῖτε ὅλα σὰν [αὐτὸ ποὺ πράγματι εἶναι,]
εὐκαιρίες ἀγιασμοῦ...⁸² Δὲν εἶναι ἄλλο ἢ δου-
λειὰ καὶ ἄλλο ἢ προσευχή.⁸³ Ἡ ἐργασία δὲν
ἐμποδίζει τὴν προσευχή, ἀντίθετα, τὴν ἐνισχύει
καὶ τὴν κάνει πιὸ καλή. Εἶναι θέμα ἀγάπης. Ἡ
ἐργασία μάλιστα εἶναι σὰν νὰ προσεύχεται κα-

⁸² Οἱ Πατέρες δίνουν ἔμφαση στὴ σημασία ἰδίως τοῦ πό-
νου. Φάρμακο γιὰ τὴν οἴηση καὶ γιὰ πολλά, ὁ πόνος
παρηγορεῖ ἐπίσης τὶς ἐνοχές. Ἀποκτῶντας ἐπίγνωση
σοβαρῶν σφαλμάτων, ἴσως νοιώσει κανεὶς ἀνυπόφορη
τὴν ὕπαρξή του, 'βάρος τῆς γῆς,' ὅπως καταλάβαιναν
οἱ Ἀρχαῖοι τὴν κατάσταση ποὺ οἱ Πατέρες ἀποκαλοῦν
'καυτηρίαση' τῆς συνείδησης. Ὁ πόνος σὰν νὰ ἰσορρο-
πεῖ τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε ἢ θὰ γίνεи, ἀποδίδοντας εὐπρόσ-
δεκτη δικαιοσύνη καὶ ἀναπαύοντας.

⁸³ Ἐπομένως, ἂν δὲν μπορεῖς νὰ προσευχηθεῖς στὸ σπι-
τι, δὲν μπορεῖς οὔτε στὸν ναό, κι ὅσο δὲν εἶναι ἱερὴ ἢ
ἐργασία καὶ ἢ διασκέδασή σου, ἄλλο τόσο δὲν θὰ εἶναι
πραγματικὴ οὔτε ἢ προσευχή.

νεῖς, σὰν νὰ κάνει μετάνοιες. Ἡ ἐργασία εἶναι εὐλογία. Γι' αὐτὸ βλέπουμε ὅτι τοὺς μαθητὲς Του ἀλλὰ καὶ τοὺς προφῆτες Του ὁ Χριστὸς τοὺς καλοῦσε τὴν ὥρα πὸν ἐργάζονταν, ἐπὶ παραδείγματι τὴν ὥρα πὸν κάποιος ψάρευε ἢ ἔβρασκε τὰ πρόβατά του...⁸⁴

Καὶ κάτι ἀκόμη. Ὑπάρχει κι ἓνα ἄλλο κέρδος. Μὲ τὸ νὰ σᾶς ἀναθέτουν πολλὴ ἐργασία μαθαίνετε τὸν τρόπο ὅλης τῆς δουλειᾶς, ἐξυπηρετεῖτε σὲ περισσότερες διακονίες, γίνεσθε πιὸ υπεύθυνοι. Παίρνετε γνώσεις, πὸν ἴσως χρειασθοῦν ἀργότερα.

Ἄν σᾶς ἀναθέτουν δουλειὲς πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις σας, μπορεῖτε ὥστόσο νὰ πεῖτε, μὲ εὐγένεια βέβαια, ‘Συγχωρέστε με, δὲν θὰ μπορέσω νὰ κάνω αὐτὴ τὴν ἐργασία.’ Ἀλλὰ μπορεῖτε καὶ νὰ μὴ μιλήσετε καὶ νὰ σᾶς βγεῖ σὲ

⁸⁴ Δηλαδή, ἐκπληρώνοντας προσωρινὴ ἀνάγκη ὅπως θεῖα ἐντολή, καὶ ἐργαζόμενος ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται συγκεντρωμένος στὴν Ἀρχὴ του, γι' αὐτὸ ἔτοιμος νὰ ἀνατρέπει τὴν ἐξωτερικότητα, ὅπως οἱ Μαθητὲς καὶ οἱ Προφῆτες, πὸν δὲν δίσταζαν νὰ ἐγκαταλείπουν ἀκόμα καὶ τὶς οἰκογένειές τους.

καλὸ ὄλος αὐτὸς ὁ κόπος. Δούλενα σ' ὄλα μὲ ἐπιμέλεια καὶ χωρὶς ἀντίρρηση. Ἐπαθα κανένα κακό;

Νὰ ἐργάζεσθε μὲ ἐγρήγορση, ἀπλά, ἀπαλά, χωρὶς ἀγωνία, μὲ χαρὰ κι ἀγαλλίαση, μὲ ἀγαθὴ διάθεση. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις... Μὴ κοιτάζετε αὐτὸ πὺν σᾶς συμβαίνει, ἀλλὰ νὰ κοιτάζετε τὸ φῶς, τὸν Χριστό, ὅπως τὸ παιδὶ κοιτάζει τὴν μητέρα του, ὅταν κάτι τοῦ συμβεῖ.

Ὅλα νὰ τὰ βλέπετε χωρὶς ἄγχος, χωρὶς στενοχώρια, χωρὶς πίεση, χωρὶς σφίξιμο. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσπαθεῖτε καὶ νὰ σφίγγεσθε. Ὅλη σας ἡ προσπάθεια νὰ εἶναι ν' ἀτενίσετε πρὸς τὸ Φῶς, νὰ κατακτήσετε τὸ Φῶς. Ἐτσι, ἀντὶ νὰ δίδεσθε στὴ στενοχώρια, πὺν δὲν εἶναι τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, θὰ δίδεσθε στὴ δοξολογία τοῦ Θεοῦ.⁸⁵

Ὅλα τὰ δυσάρεστα πὺν μένουν μέσα στὴν ψυχὴ σας καὶ φέρνουν ἄγχος, [ἂν τὰ προσέξετε

⁸⁵ Ἄν ἡ ἐπιθυμία στρέφεται ἀλλοῦ, ἀναγκαῖα στενοχωρεῖται — ὑπομένει τοὺς περιορισμοὺς πὺν χαρακτηρίζουν τὰ κτιστὰ πράγματα.

*στὴν σχέσηη σας μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὰ καταλάβετε
μέσα της] μποροῦν νὰ γίνουν ἀφορμὴ γιὰ τὴ
λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παύσουν νὰ σᾶς κα-
ταπονοῦν. Νὰ ἔχετε ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Τό-
τε [ὄχι μόνο] ξενοιάξετε [ἀλλὰ καὶ συνεργάξε-
σθε μαζί Του] καὶ γίνεσθε ὄργανά Του.*

Ἐκεῖνος θὰ σᾶς πιάσει ἀπ' τὸ χέρι

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ εἶναι ἀπλὰ κι εὐκόλα στὴν πνευματικὴ ζωὴ, στὴ ζωὴ ἐν Χριστῷ — ἀρκεῖ νὰ ξέρετε νὰ διακρίνετε.

Ὅταν σᾶς ἐνοχλήσει κάτι, ἕνας λογισμὸς, ἕνας πειρασμὸς, μιὰ ἐπίθεση, περιφρονῶντας ὅλ' αὐτά, θὰ στρέφετε τὴν προσοχὴ σας, τὸ βλέμμα σας, στὸν Χριστό.⁸⁶ Ἐκεῖνος μετὰ θὰ ἀναλάβει νὰ σᾶς ἀνεβάσει.⁸⁷ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς

⁸⁶ Κεντρικὴ ἀνάμεσα στὶς συμβουλὲς τοῦ Πορφύριου. Ἡ ἁμαρτία δὲν πτοεῖται μὲ ἐπιθέσεις κατὰ μέτωπον, ἀλλὰ μὲ ἐπιγνώσεις τῆς ἀλήθειας — “περιφρονῆστε τὰ πάθη, μὴν ἀσχολεῖσθε μὲ τὸν διάβολο.” Χωρὶς ζωντανὴ αἴσθησις τοῦ Ἱεροῦ καὶ ἐνότητά μὲ τὸν Λόγο, τὸ κακὸ δὲν ἀποφεύγεται.

⁸⁷ Δηλαδή, δὲν στρέφομαι στὸν Λόγο ὅπως σὲ μέσο γιὰ κάτι ἄλλο: ἢ ἴδια ἢ ὑπαρξὴ παύει νὰ εἶναι ἀγαθὴ μακρὰ Του, γίνεται σὰν καταδίκη.

πιάσει ἀπ' τὸ χέρι καὶ θὰ σᾶς δώσει πλούσια τὴ
θεία Του χάρι. Ἐσεῖς λίγη προσπάθεια θὰ κά-
νετε.

Παίρουμε ἓνα ἑκατομμύριο. Τὸ κόβουμε
κομματάκια. Παίρουμε τὸ ἓνα ἑκατομμυριο-
στό. Τὸ ἓνα ἑκατομμυριοστό τοῦ ἑκατομμυριο-
στοῦ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ προσπάθεια — λίγη
δηλαδή διάθεση.⁸⁸

Κινεῖσθε πρὸς τὸν Θεὸ καὶ στὸ δευτερόλεπτο
τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις.⁸⁹ Τὸ
σκέπτεσθε κι ἔρχεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Δὲν
κάνετε τίποτα.

Ὅταν δεῖτε τὸ ἀντίθετο πνεῦμα νὰ ἔρχεται
νὰ σᾶς βουτήξει ἐσεῖς δὲν τρομοκρατεῖσθε, οὔτε
τὸ κοιτάζετε, οὔτε προσπαθεῖτε νὰ τὸ βγάλετε

⁸⁸ Καὶ ἡ ἀπλὴ αὐτὴ διάθεση, ὡς πρὸς τὴν ἰσχύ της δὲν
εἶναι ἀπολύτως τίποτα — τὰ πάντα ἡ θεία δωρεὰ καὶ
ἀπόκριση.

⁸⁹ Δὲν βρίσκεται κάπου μακριά. Ὅταν ἐλευθερώνεται ἡ
φυγὴ ἀπὸ μικρότητα καὶ περισπάσεις, καταλαβαίνει
τὴν θεία χάρι γύρω της, μέσα της καὶ πέρα ἀπ' ὅλα,
στὴν πηγὴ καὶ προέλευσή της.

ἀπὸ μέσα σας. Τί κάνετε; Ὁ καλύτερος τρόπος εἶναι [ἢ ἀδιαφορία,] ἢ περιφρόνηση.

Δηλαδή ἀνοίγετε τὴν ἀγκαλιά σας, ἀνοίγετε τὰ χέρια σας στὸν Χριστό, ὅπως τὸ παιδάκι ποὺ βλέπει κάποιον θηρίο ἄγριο καὶ δὲν φοβᾶται, γιατί εἶναι δίπλα ὁ πατέρας του καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του.

Αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ χρησιμοποιεῖτε σὲ κάθε προσβολή τοῦ πονηροῦ καὶ σὲ κάθε λογισμό, δηλαδή [ὄχι κάποια ἀντιπαράθεση, ἀλλὰ τὴν ἀδιαφορία,] τὴν περιφρόνηση.

Άληθινή προσευχή

ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣΘΕ χωρίς νά σχηματίζετε στόν νοῦ σας εἰκόνες. Νά μὴ φαντάζεσθε τὸν Χριστό. Οἱ Πατέρες ἐτόνιζαν τὸ ἀνεικόνιστον στήν προσευχή. Μὲ τὴν εἰκόνα ὑπάρχει τὸ εὐόλισθον, διότι ἐνδέχεται στήν εἰκόνα νά παρεμβληθεῖ ἄλλη εἰκόνα...⁹⁰

⁹⁰ *Εὐόλισθον* εἶναι ἡ ἐτοιμότητα τῆς φαντασίας νά ἀλλάζει περιεχόμενο. Ἡ 'εὐελιξία' τῆς ἀντιστοιχεῖ σὲ ἐκείνη τῶν αἰσθήσεων — εἶναι πιὸ ἔτοιμη νά προσαρμόζεται παρὰ νά ἐπιμένει. Τὸ ἱερὸ περιεχόμενο τῆς προσευχῆς ἐνδέχεται νά ἀλλάζει στὸ ἀντίθετο, ὄχι ἀπαραιτήτως ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σατανικός, κλπ, ἀλλὰ ἴσως ἐπειδὴ ἡ μεγαλύτερη δυνατὴ διαφορὰ ἱκανοποιεῖ τὴν 'ρευστὴ' φύση τῆς φαντασίας, ὅταν ἀπουσιάζει πληροφορία ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις. Ὅπως ἂν κλείσεις ἕναν ἀθλητὴ στὸ δωμάτιο καὶ τρέχει πάνω κάτω, ἐπειδὴ ἡ δύναμη καὶ συνήθειά του δὲν ἀφήνουν νά στα-

Ἡ εὐχὴ νὰ γίνεται μέσα μας, μὲ τὸν νοῦ καὶ ὄχι μὲ τὰ χεῖλη, γιὰ νὰ μὴ δημιουργεῖται διάσπαση καὶ ὁ νοῦς νὰ πηγαίνει ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ... Ἦρεμα, μὲ τὰ μάτια ἀνοικτά, γιὰ νὰ μὴ κινδυνεύετε ἀπὸ φαντασίες καὶ πλάνες — μὲ προσοχὴ καὶ ἀφοσίωση νὰ στρέφεσθε στὸν Χριστό. Νὰ λέτε τὴν εὐχὴ μὲ τρόπο ἀπαλὸ καὶ ὄχι συνέχεια, ἀλλὰ ὅταν ὑπάρχει διάθεση καὶ ἀτιμόσφαιρα κατανύξεως, ἢ ὁποῖα εἶναι δῶρο τῆς Θείας χάριτος...⁹¹

θεῖ. Οἱ Πατέρες εἰδοποιοῦν ὅτι καλύτερα ἢ προσευχὴ νὰ γίνεται ὄχι μόνο χωρὶς φαντασία εἰκόνων, ἀλλὰ καὶ χωρὶς λέξεις, ὥστε νὰ προλαβαίνονται δυνατότητες τῆς δουλικῆς πίστεως νὰ ὀδηγεῖ στὴν βλασφημία, ὅταν αἰσθήματα θρησκευτικοῦ ‘καθήκοντος’ ξαφνικά, βίαια καὶ αὐθόρμητα ἀποβάλλονται ἀπὸ τὴν ἐλευθερία τῆς ψυχῆς. Καλύτερη προσευχὴ ἀπ’ ὅλες εἶναι ὁ φωτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου.

⁹¹ Στὸν βαθμὸ ποὺ συμβεῖ ἡ ἴδια ἢ προσευχὴ νὰ καταργεῖ τὴν ἀπαλότητα καὶ ἀπόλαυση τῆς Θείας Παρουσίας, χρειάζεται νὰ σταματάει — δὲν πρόκειται κἂν γιὰ προσευχὴ. Ἡ ταυτότητά της διαπιστώνεται εὐκολὰ καὶ σίγουρα: στὴν γνήσια προσευχὴ ὁ Θεὸς ἀποκρίνεται ἀμέσως, χωρὶς ἐλάχιστη καθυστέρηση.

Ὅταν κινηθεῖ γιὰ προσευχὴ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, στὸ δευτερόλεπτο τοῦ δευτερολέπτου ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Τότε ὁ ἄνθρωπος γίνεται χαριτωμένος καὶ βλέπει μὲ ἄλλα μάτια τὰ πάντα. Τὸ πᾶν εἶναι ν' ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό, τὴν προσευχή, τὴν μελέτη...

Εἶναι μιὰ συνήθεια, μόλις ξυπνήσεις νὰ πεταχθεῖς ἀμέσως ὄρθιος. Μπορεῖ βέβαια νὰ γυρίσεις ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ νὰ σὲ πάρει ὁ ὕπνος μέχρι τὸ μεσημέρι. Πολὺ κακό! Γι' αὐτὸ μόλις ξυπνήσεις, ἀμέσως νὰ σηκωθεῖς.⁹²

Νὰ διαλέγεις τὶς ὥρες τῆς νύκτας. Μπαίνεις εὐκολώτερα στὴν προσευχή.

Ἀκόμη καὶ τυχαῖα νὰ ξυπνήσεις τὴ νύκτα, μὴ ξανακοιμηθεῖς ἀμέσως, εἶναι μιὰ εὐκαιρία ποὺ σοῦ δίνει ὁ Θεὸς νὰ προσευχηθεῖς, ὅσο μπορεῖς, μὲς στὴν ἡσυχία...

⁹² Καλύτερο αὐτὸ ποὺ ἐπαναλαμβάνει συνέχεια ὁ Πορφύριος — νὰ ὑπάρχει ἐπιθυμία: ὄχι νὰ πετάγεσαι μὲ τὸ ζόρι γιὰ νὰ προσευχηθεῖς, νὰ μελετήσεις, νὰ ἐργαστεῖς, καὶ γενικῶς γιὰ ν' ἀρχίσεις τὴν μία καὶ μοναδικὴ ἡμέρα σου ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο γιὰ ἀγγαρεία!

Ὅταν ἔλθει ἡ χάρις, ὅταν ἔλθει ἡ ἀγάπη, λέεις τὸ ὄνομα 'Χριστὸς' καὶ γεμίζει ὁ νοῦς, γεμίζει κι ἡ καρδιά...

Ἀπὸ ἀγάπη στὸν Θεὸ νὰ κάνεις τὸν κόπο, τὸν κάθε κόπο. Νὰ αἰσθάνεσαι ἀγάπη, εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεό, χωρὶς νὰ ἔχεις στὸν νοῦ σου νὰ ἐπιτύχεις κάτι.

Ἀξία ἔχει νὰ λέεις τὴν εὐχὴ μὲ τρυφερότητα ψυχῆς, μὲ ἀγάπη, μὲ λαχτάρα, καὶ τότε δὲν θὰ σοῦ φαίνεται κουραστική — ὅπως ὅταν λέεις, 'μητέρα μου... πατέρα μου,' καὶ νιώθεις πλήρη ἀνάπαυση. Ὅχι λοιπὸν βία, γιὰ ν' ἀποκτήσεις τὴν εὐχὴ. Ὅχι, 'θ' ἀγωνισθῶ, γιὰ ν' ἀποκτήσω τὴν εὐχὴ καὶ νὰ κερδίσω τὸν Παράδεισο.' Νὰ μὴ σκέπτεσαι ὅτι στὸν Οὐρανὸ θὰ λάβεις ἐκατονταπλασίονα...

Πιο πολὺ θὰ προσεύχεσθε γιὰ τοὺς ἄλλους παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας. Θὰ λέτε τὸ 'Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με,' καὶ θὰ ἔχετε μέσα σας πάντοτε καὶ τοὺς ἄλλους.

Ὅλοι εἴμαστε παιδιά τοῦ ἴδιου Πατέρα, εἴμαστε ὅλοι Ἕνα, γι' αὐτὸ ὅταν προσευχόμαστε γιὰ τοὺς ἄλλους λέμε, 'Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέ-

ησὸν με,' καὶ ὄχι 'ἐλέησέ τους.' Τοὺς κάνουμε ἔτσι Ἔνα μὲ τὸν ἑαυτὸ μας...⁹³

Κι ἂν κάνεις χίλιες μετάνοιες [σὰν ὑποχρέωση θρησκευτική], γιὰ νὰ μπεις στὸν Παράδεισο, δὲν ἔχει ἀξία. Νὰ τὸ κάνεις [μόνο ἂν ἔχεις διάθεση ἐσωτερικὴ νὰ σκέφτεσαι τὸν Θεό, νὰ εἶσαι μαζί Του] ἀπὸ ἀγάπη, κι ἂν ὁ Θεὸς θέλει νὰ σὲ βάλει στὴν κόλαση — ὅ,τι θέλει ἄς κάνει...

⁹³ Στὴν παράκληση ἐλέησόν με, καταλαβαίνοντας τὸν ἑαυτὸ στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου, ἀμέσως ἔχω τὴν Ἀρχὴ πὺ μοιράζεται ἢ ψυχὴ μὲ ὅλα. Ἡ προσευχὴ ἐπαναλαμβάνεται προσεκτικά, καὶ εἶναι γνωστὴ ἐπίσης μὲ τὴν μορφή τῆς ὁμολογίας ἁμαρτιῶν — ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν. Δὲν ταιριάζει νὰ ἀποκαλεῖται ἁμαρτωλὸς ὁ ἄλλος, ὥστε ἡ ἐκδοχὴ τῆς 'μετάνοιας,' περιορίζοντας τὴν προσευχὴ στὸν ἴδιο τὸν προσευχόμενο, τὴν κάνει στενόχωρη σὰν ἀνάπηρη, ταυτοχρόνως καθηλώνοντας στὴν ἐφάμαρτη κατάσταση, ἔστω μὲ προαίρεση λυτρωτικὴ. Περαιτέρω, ἡ ἀποσιώπηση τῆς ὁμολογίας τῆς Θεότητος τοῦ Χριστοῦ (Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Γιὰ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν), προϋποθέτει καὶ εὐνοεῖ μεγαλύτερη οἰκειότητα. Ὅσο ὁ Θεὸς εἶναι μόνος, ἐγὼ παραμένω κάτι ἄλλο, καὶ αὐτὸ δὲν τὸ θέλει οὔτε ὁ ἴδιος: Ἐγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστε — Ἰω. 10, 34.

Ἄμα εἶσαι ἄδειος, πὸν σημαίνει ὅτι δὲν ἔχεις ἀγάπη, [ὅ,τι κι ἂν κάνεις εἶναι λάθος,] καὶ μετάνοιες καὶ προσευχὴ νὰ κάνεις, τίποτα δὲν κάνεις...

Ὅταν προχωρήσεις δὲν εἶναι ἡ σκέψη τῆς εὐχῆς πὸν ἀκούγεται στὸν νοῦ, ἀλλὰ εἶναι κάτι ἄλλο. Εἶναι κάτι πὸν τὸ αἰσθάνεσαι μέσα σου, ἀλλὰ χωρὶς ἐσὺ νὰ κάνεις προσπάθεια. Αὐτὸ τὸ ‘κάτι’ εἶναι ἡ θεία χάρις πὸν σοῦ χαρίζει ὁ Χριστός...

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκεντρωθεῖτε ιδιαίτερα, γιὰ νὰ πεῖτε τὴν εὐχὴ... Ὅπου βρίσκεσθε, σὲ σκαμνί, σὲ καρέκλα, σὲ αὐτοκίνητο, παντοῦ, στὸν δρόμο, στὸ σχολεῖο, στὸ γραφεῖο, στὴ δουλειὰ μπορεῖτε νὰ λέτε τὴν εὐχὴ, τὸ ‘Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με,’ ἀπαλά, χωρὶς πίεση, χωρὶς σφίξιμο.

Νὰ μὴ δένεσθε μὲ τὸν τόπο. Τὸ πᾶν εἶναι ὁ ἔρωτας στὸν Χριστό. Ἄμα ἡ ψυχὴ σας ἐπαναλαμβάνει μὲ λατρεία, μὲ πόθο, τὶς πέντε λέξεις, ‘Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με,’ δὲν χορταίνεται... Κι ἐγὼ ὁ καημένος σαράβαλο εἶμαι αὐτὴ τὴν προσπάθεια κάνω...

Μόνο ἓνας ἀπερίσκεπτος, ἓνας ‘χοντρος,’ πὸν δὲν μπόρεσε ἢ προσευχὴ νὰ τὸν συγκινήσει, μένει ξένος ὡς πρὸς τὴν χάρι. Νὰ προσεύχεσθε νὰ σᾶς φανερώσει ὁ Θεὸς τὰ ἄδηλα. Εἶναι πολλὰ πὸν δὲν τὰ ξέρουμε. Νὰ λέτε στὸν Χριστό, ‘Ὅ,τι θέλεις Ἐσὺ, ὅ,τι θέλει ἢ ἀγάπη Σου, Κύριε.’ Ἐκεῖνος θὰ σᾶς ὀδηγήσει. Σὲ Αὐτὸν ν’ ἀτενίζετε...

Ὅταν ἔχεις γέροντα καλό, θεοφόρο, μαθαίνεις τὰ μυστικὰ τῆς προσευχῆς. Συμπροσεύχεσαι μὲ τὸν γέροντα καὶ σιγὰ σιγὰ ἀρχίζεις νὰ μπαίνεις στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ νὰ μαθαίνεις πῶς προσεύχεται ὁ γέροντας. Ἐκεῖνος δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ πεῖ, ‘Κάνε ἔτσι κι ἔτσι...’ Ὅ,τι δεῖς ἀπὸ ἐκεῖνον, κάνε το κι ἐσύ...

Πρέπει νὰ γνωρίζεις ὅτι, ἂν δὲν τὴ ζεῖ ὁ ἴδιος, τίποτα δὲν θὰ κάνει. Ὅταν ὁμως τὴν ἔχει ζήσει τὴ νοερὰ προσευχὴ καὶ τὴν ζεῖ, ὑπάρχει ἓνα μυστήριο.

Τὸ μυστήριο εἶναι ὅτι τὰ λόγια του τὰ ἀκούει ὁ διδασκόμενος, ἀλλὰ βλέπει καὶ τὸν τρόπο, πῶς ἢ καρδιά του ἀνοίγει καὶ πῶς μιλάει μὲ τὸν Θεὸ νοερῶς. Τὸν βλέπει ἢ ψυχούλα του. Ὅχι μόνον, ἀλλὰ ἐπικοινωνεῖ ψυχὴ μὲ ψυχὴ

καὶ αἰσθάνεται ἢ μία ψυχὴ τὴν ἄλλη. Νιώθει πῶς δημιουργεῖται ἢ ‘φόρμα,’ πῶς δημιουργεῖται ἢ κατάστασις αὐτὴ διὰ τῆς θείας χάριτος. Δὲν εἶναι ἀπλὸ πρᾶγμα. Αὐτὸ εἶναι διδασκαλία. Διότι λέμε ὅτι ἡ προσευχὴ δὲν διδάσκεται, ἀλλὰ ὄντως διδάσκεται, ὅταν [θέλεις νὰ μάθεις, καὶ συμβεῖ νὰ] ζήσεις κοντὰ σὲ κάποιον, ὁ ὁποῖος ὄντως προσεύχεται.

“Ὅταν πάρεις καὶ διαβάσεις ἓνα βιβλίον περὶ προσευχῆς, ἴσως δὲν καταλάβεις τίποτα. “Ὅταν ὅμως ἔχεις τὸν γέροντα κοντὰ σου ποὺ προσεύχεται, ὅ,τι σοῦ πεῖ γιὰ τὴν προσευχὴν τὰ καταλαβαίνεις, τὰ ἐνστερνίζεσαι, μπαίνεις μέσα στὴν προσευχή, προσεύχεσαι κι ἐσὺ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις, ἐπικοινωνεῖς. Δὲν εἶναι τὸ βιβλίον δὲν εἶναι ἡ γνώση — εἶναι τὸ αἶσθημα, εἶναι ὁ τρόπος, εἶναι τὸ ἀνοιγμα, εἶναι τὸ ἀγκάλιασμα...

Κι ὅταν λέτε τὴν εὐχὴ ‘Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με,’ νὰ τὴ λέτε ἀργά, ταπεινά, ἀπαλά, μὲ θεῖο ἔρωτα. Μὲ γλυκύτητα νὰ λέτε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Νὰ λέτε μία μία τίς λέξεις... μὲ λαχτάρα, μὲ ἔρωτα, δίχως ἔνταση, βία ἢ ἀπρεπὴ ἔμφαση, χωρὶς σφιξίματα καὶ σπρωξίματα.

Πῶς ἐκφράζεται ἡ μάνα ποὺ ἀγαπάει τὸ παιδί της... Μὲ λαχτάρα. — Λαχτάρα! Αὐτὸ εἶναι ὄλο τὸ μυστικὸ. Ἐδῶ μιλάει ἡ καρδιά...

Κάποιες φορὲς καλὸ εἶναι νὰ λέτε δυνατὰ τὸ ‘Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με,’ γιὰ νὰ τ’ ἀκοῦνε καὶ οἱ αἰσθήσεις, ν’ ἀκούει καὶ τ’ αὐτί! Εἴμαστε ψυχὴ καὶ σῶμα καὶ ὑπάρχει ἀλληλεπίδραση.

Ὅταν ὁμως ἐρωτευθεῖς τὸν Χριστό, προτιμάεις τὴ σιωπὴ καὶ τὴ νοερὰ προσευχή. Τότε παύουν τὰ λόγια.

Εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ σιωπὴ, ἡ σιγὴ ποὺ προηγεῖται, συνοδεύει καὶ ἀκολουθεῖ τὴν θεία ἐπίσκεψη...

Ὅταν βρεθεῖς σ’ αὐτὴ τὴν κατάσταση δὲν χρειάζονται λόγια. Αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ τὸ ζεῖς. Κάτι ποὺ δὲν ἐξηγεῖται.

Μόνο αὐτὸς ποὺ τὴ ζεῖ αὐτὴ τὴν κατάσταση τὴν καταλαβαίνει.

Τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης σὲ πλημμυρίζει, σὲ ἐνώνει μὲ τὸν Χριστό. Γεμίζεις ἀπὸ χαρὰ κι

ἀγαλλίαση, ποὺ δείχνει ὅτι ἔχεις μέσα σου τὴν
θεία ἀγάπη, τὴν τελεία ἀγάπη...⁹⁴

⁹⁴ Ἡ ‘προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ,’ ἢ ‘καρδιακὴ’ προσευχή, ὑπῆρχε ἤδη στὴν ἔναρξη τῆς συστηματικῆς ἄσκησης τοὺς πρώτους αἰῶνες, ἴσως καὶ στὴν περίοδο τῶν Διωγμῶν. Γνώρισε μεγάλη διάδοση ἰδιαίτερα στὴν ὀρθόδοξη Ἀνατολή, ἐνῶ σήμερα ἔγινε πῶς γνωστὴ καὶ στὴν Δύση, μάλιστα μέσα ἀπὸ τὴς Περιπέτειες ἐνὸς προσκυνητῆ, ρωσικοῦ βιβλίου μορφῆς διηγήματος / ἡμερολόγιου μὲ ἀγνωστο συγγραφέα, τὸ ὁποῖο ἀνακαλύφθηκε σὲ χειρόγραφο στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1884. Ὁ ἥρωας τοῦ βιβλίου διηγεῖται πῶς ἀνακάλυψε τὴν σημασία τῆς συνεχοῦς προσευχῆς ποὺ εἰσηγεῖται ὁ Παῦλος (Α΄ Θεσ. 5, 17 — ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε). Σημαντικὴ στὶς ἡμέρες μας ἡ σχετικὴ ἀναφορὰ τοῦ Σάλιντζερ, σκοπεύοντας στὸν διαχωρισμὸ τῆς προσευχῆς ἀπὸ φαινομενικὰ ὅμοιες ‘ὑπνωτιστικὲς’ ἐπαναλήψεις ἱερῶν φράσεων σὲ πρακτικὲς διαλογισμοῦ, κτῳ, τονίζοντας τὸν σκοπὸ στὴ ζωντανὴ συνειδητὴ ἐνότητα μὲ τὸν Χριστό: “δέ βλέπω πῶς μπορεῖς νὰ συνεχίζεις μὲ τὴν Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ προτοῦ μάθεις ποιὸς εἶναι ποιὸς καὶ τί εἶναι τί... δὲ βλέπω — τ’ ὀρκίζομαι στὸ Θεό — πῶς μπορεῖς καὶ προσεύχεσαι σ’ ἓναν Ἰησοῦ ποὺ δὲν τὸν καταλαβαίνεις κἄν. Κι αὐτὸ ποὺ εἶναι πραγματικὰ ἀσυγχώρητο... εἶναι ὅτι δὲν προσπαθεῖς νὰ τὸν καταλάβεις... Ἄν πρόκειται νὰ λὲς τὴν Προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦλάχιστο λέγε τη στὸν Ἰησοῦ, ὄχι στὸν Ἄι-

Ὁ τελειότερος τρόπος προσευχῆς εἶναι ὁ σιωπηλός. Ἡ σιγή. 'Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία'.⁹⁵ Ἐκεῖ γίνεται ἡ θέωσις. Μὲς στὴ σιγή, στὴ σιωπῆ, στὸ μυστήριον. Ἐκεῖ γίνεται ἡ πιὸ ἀληθινὴ λατρεία... Δὲν πρέπει ἐμεῖς νὰ μιλάμε πολὺ. Ν' ἀφήνουμε νὰ μιλάει ἡ χάρις. Εἶναι

Φραγκίσκο τῆς Ἀσίζης... Ἐκεῖνον νᾶχεις στὸ νοῦ ἂν τῆ λὲς καὶ μόνο Ἐκεῖνον, κι Ἐκεῖνον ὅπως ἦταν κι ὄχι ὅπως θὰ τὸν ἤθελες ἐσὺ νὰ εἶναι... Ὅταν δὲ βλέπεις τὸν Ἰησοῦ ἀκριβῶς ὅπως ἦταν, χάνεις ὅλο τὸ νόημα τῆς Προσευχῆς του. Ἄν δὲν καταλάβεις τὸν Ἰησοῦ, δὲ μπορεῖς νὰ καταλάβεις τὴν προσευχή του — δὲν ἔχεις καθόλου τὴν προσευχή, ἔχεις μονάχα κάποιου εἴδους ὀργανωμένα κορακίστικα..." (Φράνκ και Ζούι, μτφρ. Κώστας Ἀλάτσης, Ἀθήνα 1983, σελ. 139, 143, 145.)

⁹⁵ Λειτουργία Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου — Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία καὶ στήτω μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ μηδὲν γήϊνον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω· ὁ γὰρ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων προσέρχεται σφραγισθῆναι καὶ δοθῆναι εἰς βρωσιν τοῖς πιστοῖς, προηγοῦνται δὲ τούτου οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων μετὰ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφὶμ τὰς ὄψεις καλύπτοντα καὶ βοῶντα τὸν ὕμνον, Ἀλληλοῦῖα, Ἀλληλοῦῖα, Ἀλληλοῦῖα.

τόσο γεμάτη ἡ καρδιά, πὸν ἀρκεῖ νὰ πεῖς μία λέξη — ‘Ἰησοῦ μου!’ — καὶ τέλος [φθάνεις νὰ μὴ λὲς] καμμία λέξη. Ἡ ἀγάπη ἐκφράζεται καλύτερα χωρὶς λόγια. Ὅταν μία ψυχὴ ὄντως ἐρωτευθεῖ τὸν Κύριο προτιμᾷ τὴ σιωπὴ καὶ τὴ νοερὰ προσευχή. Ἡ πλημμύρα τῆς θείας ἀγάπης γεμίζει τὴν ψυχὴ ἀπὸ χαρὰ κι ἀγαλλίαση.

Νὰ τὰ ἐμπιστεύεστε ὅλα στὸν Θεό

ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣΘΕ γιὰ τὴν κάθαρση κάθε ἀνθρώπου, γιὰ νὰ μιμηθεῖτε τὸν ἀγγελικὸ τρόπο στὴ ζωὴ σας. Ναί, οἱ ἄγγελοι δὲν προσεύχονται γιὰ τὸν ἑαυτό τους...⁹⁶

Ὁ Θεὸς θέλει νὰ ὁμοιωθοῦμε μὲ τοὺς ἄγγελους. Οἱ ἄγγελοι μόνο δοξολογοῦν τὸν Θεό. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ τους, μόνο ἡ δοξολογία. Εἶναι λεπτὸ πρᾶγμα ἡ δοξολογία, ξεφεύγει ἀπ’

⁹⁶ Ἡ προσευχὴ γιὰ τοὺς ἄλλους δείχνει πὼς ἔχει καταργηθεῖ ἢ οὔτε κἂν δὲν ὑπῆρξε ὑπερβολὴ προσήλωσης στὸ ἐγώ. Ἀνώτερη ἢ ἀπλή δοξολογία, χωρὶς αἰτήματα, ὡς ἐγγύτερη στὴν ἐπίγνωση τῆς θείας φροντίδας. Μοιάζει τρόπος πρὸ ἀδιάφορος γιὰ τὸν συνάνθρωπο, ὅμως δὲν εἶναι κἂν τρόπος ἀλλὰ ἡ οὐσία τῆς προσευχῆς. Ἡ εὐχαριστιακὴ συνείδηση ἀπὸ μόνη της γίνεται πηγὴ εὐλογίας γιὰ ὅλη τὴν κτίση.

τὰ ἀνθρώπινα.⁹⁷ Ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι πολὺ ὑλικοὶ καὶ χαμερπεῖς, γι' αὐτὸ καὶ προσευχόμεστε στὸν Θεὸ ἰδιοτελῶς. Τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς τακτοποιήσῃ τὰ θέματά μας, τὴν υἰεῖα μας, τὰ παιδιὰ μας.⁹⁸ Προσευχόμεστε ὁμῶς ἀνθρώπινα καὶ μὲ ἰδιοτέλεια. Ἡ δοξολογία εἶναι ἀνιδιοτελὴς προσευχή.⁹⁹ Οἱ ἄγγελοι δὲν προσεύχονται γιὰ νὰ κερδίσουν κάτι, εἶναι ἀνιδιοτελεῖς. Ὁ Θεὸς ἔδωσε καὶ σ' ἐμᾶς αὐτὴ τὴ

⁹⁷ Ἐπειδὴ τὰ ἀνθρώπινα, πρὸς τὸ παρόν, περιέχουν ἀτέλειες, ἀνάγκες, προβλήματα, ἀσθένεια, ὁμῶς ἢ προσευχὴ δὲν χαρακτηρίζεται μόνο οὔτε κυρίως ἀπὸ ἄρνηση — εἶναι κατάφαση, ἐνότητα καὶ χαρὰ.

⁹⁸ Ὁ Πορφύριος ἐντάσσει τὴν μέριμνα γιὰ τὰ παιδιὰ μας στὴν φιλαυτία. Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ ὅλους τοὺς δεσμοὺς αἵματος καὶ γιὰ κάθε μεροληψία. Στὴν πραγματικὴ ζωὴ τῆς ἀγαθῆς συνύπαρξης τὴν ἐγγύτητα προσδιορίζουν πνευματικὰ κριτήρια — δὲν νοοῦνται καὶ δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν τότε ἄλλοι δεσμοί, ἐπειδὴ τοὺς ἀνθρώπους συνδέει ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς προσωπικὰ καὶ ἀποκλειστικά.

⁹⁹ Ἡ δικὴ τῆς ἰδιοτέλεια ἔχει ἄλλη ἔννοια γιὰ τὸ συμφέρον, ψυχὴ ποὺ ἀναγνωρίζει τὸν ἑαυτὸ τῆς στὴν ὑπερβατικὴ τῆς προέλευση.

δυνατότητα, νὰ εἶναι ἡ προσευχή μας μία διαρκῆς δοξολογία, προσευχή ἀγγελικὴ. Ἐδῶ βρῖσκεται τὸ μεγάλο μυστικόν.

Ὅταν μποῦμε σ' αὐτὴ τὴν προσευχὴ θὰ δοξάζουμε τὸν Θεὸ συνεχῶς, ἀφήνοντάς τα ὅλα σ' Αὐτόν, ὅπως εὐχεται ἡ Ἐκκλησία μας: πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα...

Ὅταν ἔχουμε κάποιο πρόβλημα ἐμεῖς ἢ κάποιος ἄλλος, νὰ ζητᾶμε κι ἀπὸ ἄλλους προσευχὲς καὶ νὰ παρακαλοῦμε ὅλοι τὸν Θεὸ μὲ πίστη καὶ ἀγάπη.¹⁰⁰

Νὰ εἶστε σίγουροι ὅτι ὁ Θεὸς εὐαρεστεῖται σ' αὐτὲς τὶς προσευχὲς καὶ ἐπεμβαίνει κἀνοντας

¹⁰⁰ Ἄν καὶ κατώτερη, ἡ προσευχὴ ποὺ περιέχει αἰτήματα δὲν παύει νὰ εἶναι θεάρεστη, ἂν δὲν γίνεται δουλικά, ἀλλὰ μὲ οἰκειότητα καὶ ἐμπιστοσύνη. Μολονότι ὁ ἴδιος γνωρίζει καὶ θέλει πάντα τὸ καλύτερο, μέσα ἀπὸ τὴν προσευχὴ ἐνδέχεται νὰ ἀλλάξει τρόπους ἢ ρυθμούς, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Λάζαρου, τοῦ ὁποίου τὸν ἀθάνατο βίο μετέθεσε ὁ πόνος τῶν οἰκείων του. Ἡ προσευχὴ δὲν ἔχει ἐργαλειακὴ ἀξία, ἀλλὰ εἶναι μία ἀπὸ τὶς μορφὲς μεγάλης ἐνότητας, δηλαδὴ τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ.

*θαύματα. Αὐτὸ δὲν τὸ ἔχουμε καταλάβει καλά.
Τὸ πήραμε ἔτσι ἀπλὰ καὶ λέμε, 'Κάνε μιὰ προ-
σευχὴ γιὰ μένα.'*

Δέν ὑπάρχει πεπρωμένο

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ τὸ Ἅγιον εἰσχωρεῖ παντοῦ. Γι' αὐτὸ ἐκεῖνος ποὺ ἐμφορεῖται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει κι αὐτὸς τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ.

Γνωρίζει τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον — τοῦ τὰ φανερώνει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Τίποτα δὲν εἶναι ἄγνωστο στὸν Θεὸ ἀπ' τις πράξεις μας, ἀλλὰ γράφονται ὅλα.

Γράφονται, κι ὁμως δὲν γράφονται!

Γεννιοῦνται καὶ ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν γεννιοῦνται!

Αὐτὸ ποὺ ξέρετε ἐσεῖς τώρα, τὸ ξέρει ὁ Θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου.

Σᾶς θυμίζω αὐτὸ ποὺ λέει ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος στὴν Εὐχὴ πρὸ τῆς Θείας Μεταλήψεως. Ἀκοῦστε,

‘Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου¹⁰¹ ἔγνωσαν οἱ ὀφθαλμοί Σου, ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ Σου καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοὶ τυγχάνει’.¹⁰²

Αὐτὰ τὰ λόγια κάποιοι τὰ παρεξηγοῦν καὶ τὰ μπερδεύουν. ‘Ἄφοῦ ὁ Θεὸς τὰ ἔχει ὅλα γραμμένα, ἔχουμε μοῖρα, λένε, ἔχουμε τύχη, ἔχουμε πεπρωμένο. Ἄρα ἦταν γραμμένο καὶ πεπρωμένο νὰ κάνεις, γιὰ παράδειγμα, φόνο, σὲ εἶχε προορίσει γι’ αὐτὸ ὁ Θεός.’ Θὰ μοῦ πεῖς, ‘Ἄν εἶναι γραμμένο ὅτι ἐγὼ ἐπρόκειτο νὰ σκοτώσω ἐσένα, εἶμαι ἐγὼ ὑπεύθυνος ἢ ἀνεύθυνος; Ἄφοῦ καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα γεγραμμένα Σοὶ τυγχάνει, γιατί νὰ εἴμαστε ὑπεύθυνοι οἱ ἄνθρωποι; Τώρα πές μου ἐσύ, πὺν λέεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός, γιατί τὸ ἔγραφε καὶ δὲν με ἀπέτρεπε νὰ τὸ κάνω;’

¹⁰¹ Δηλαδή, αὐτὸ πὺν γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι μελλοντικὸ, ἄγνωστο καὶ ἀβέβαιο, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν τὸ ἔχει πράξει.

¹⁰² Ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως, Εὐχὴ Ζ΄, Συμῶν τοῦ Νέου Θεολόγου.

Ἐδῶ εἶναι τὸ μυστήριον. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ Του καὶ παγγνωσίᾳ Του γνωρίζει τὰ πάντα, καὶ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν, ἀλλὰ δὲν εἶναι Ἐκεῖνος ὑπαίτιος γιὰ τὸ κακό. Ὁ Θεὸς προγνωρίζει ἀλλὰ δὲν προορίζει... Ἡ παγγνωσία Του δὲν μᾶς ὑποχρεώνει. Σέβεται τὴν ἐλευθερίᾳ μας, δὲν τὴν καταργεῖ. Μᾶς ἀγαπάει, δὲν μᾶς κάνει δούλους, μᾶς δίνει ἀξία. Ὁ Θεὸς δὲν ἐπεμβαίνει στὴν ἐλευθερίᾳ μας, τὴν σέβεται, μᾶς δίνει τὸ ἐλεύθερον. Ἄρα εἴμαστε ὑπεύθυνοι, διότι κάνουμε αὐτὸ ποὺ θέλουμε ἐμεῖς. Δὲν μᾶς ἀναγκάζει ὁ Θεός.

Εἶναι προδιαγεγραμμένο καὶ γνωστὸ στὸν Θεὸ ὅτι θὰ σκοτώσεις ἐσὺ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δὲν εἶναι κανονισμένο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τὸ κάνεις.

Πῶς εἶναι δυνατὸ ὁ Θεός, ποὺ μᾶς ἐδημιούργησε ἀπὸ ἀπειρη ἀγάπη, καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἀπόλυτη ἀγάπη καὶ θέλει μόνο τὴν ἀγάπη, νὰ θελήσει νὰ σὲ ὀδηγήσει στὴν κακία καὶ στὸν φόνο; Σοῦ δίνει τὴν ἐλευθερία καὶ μετὰ σοῦ τὴν παίρνει;

Ἐσὺ ἐνεργεῖς ἐλεύθερα, ἐσὺ ἀποφασίζεις αὐτὸ ποὺ ὁ Θεὸς γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων,

χωρὶς νὰ σὲ ἀναγκάζει, γι' αὐτὸ καὶ εἶσαι ἐσὺ
ὕπεύθυνος.¹⁰³

¹⁰³ Δηλαδή, πεπρωμένο καθενὸς γίνεται ὁ χαρακτήρας καὶ οἱ ἀποφάσεις του, ὅπως καταλάβαινε ἤδη ὁ Ἡράκλειτος, καὶ εἶναι ἀναπόφευκτο ὄχι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ γιὰ τὸν Θεό, ποὺ ἂν καὶ τὸ γνωρίζει πρὸ καταβολῆς κόσμου, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει ἀπολύτως τίποτα γιὰ νὰ τὸ ἀλλάξει: προσωπικὴ σχέση χωρὶς ἐλευθερία στερεῖται νοήματος.

Δαιμονισμός

ΑΝ ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ κανείς τὸ βάθος τῆς θρησκείας καὶ δὲν τὴ ζήσει, ἡ θρησκεία καταντᾷ ἀρρώστια καὶ μάλιστα φοβερή. Τόσο φοβερή, πὺν ὁ ἄνθρωπος χάνει τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεών του, γίνεται ἄβουλος καὶ ἀνίσχυρος, ἔχει ἀγωνία καὶ ἄγχος καὶ φέρεται ὑπὸ τοῦ κακοῦ πνεύματος. Κάνει μετάνοιες, κλαίει, φωνάζει, ταπεινώνεται τάχα, καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ταπείνωση εἶναι μιὰ σατανικὴ ἐνέργεια.

Ὅρισμένοι τέτοιοι ἄνθρωποι ζοῦνε τὴ θρησκεία σὰν ἓνα εἶδος κολάσεως. Μέσα στὴν ἐκκλησία κάνουν μετάνοιες, σταυρούς, λένε, ‘εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ, ἀνάξιοι,’ καὶ μόλις βγοῦνε ἔξω ἀρχίζουν νὰ βλασφημᾶνε τὰ θεία, ὅταν κάποιος λίγο τοὺς ἐνοχλήσει. Φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὑπάρχει στὸ μέσον δαιμόνιο...

Ἄν ἔχετε ἀγάπη στὸν πλησίον καὶ στὸν Θεό, θὰ δώσει ὁ Θεὸς τὴν ταπείνωση, θὰ δώσει τὸν ἀγιασμό.¹⁰⁴ Ἄν δὲν ἔχετε ἀγάπη στὸν Θεὸ καὶ στὸν πλησίον, ἂν τεμπελιάζετε,¹⁰⁵ θὰ σᾶς βασανίσει ὁ σατανᾶς, θὰ σᾶς ἐκδικηθεῖ ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, θὰ σᾶς φταῖνε ὅλοι καὶ ὅλα, θὰ γκρινιάζετε [στὸν Θεὸ κατηγορῶντας καὶ] λέγοντας, ‘Γιατί τὸ ἄφησες αὐτὸ ἐδῶ, γιατί ἐκεῖ;’ Καὶ θὰ νομίζετε ὅτι [φταῖνε τὰ πράγματα, ἐπειδὴ δὲν ἔρχονται ὅπως τὰ θέλετε, ὅτι] δῆθεν φταῖνε οἱ δουλειές, ὁ κόπος. Θὰ [καταντήσετε νὰ ἀπορεῖτε μὲ τὸν ἴδιο σας τὸν ἑαυτό — θὰ] λέτε, ‘Τί θὰ γίνει μ’ αὐτὴ τὴν κατάσταση, ποῦ ἔφθασα, πῶς φέρομαι ἔτσι;’ — χωρὶς νὰ καταλαβαίνετε ἀπὸ ποῦ προέρχεται αὐτὴ ἢ κατάσταση...

¹⁰⁴ Μόνο τότε ἔχει εὐκαιρία νὰ συμπαρασταθεῖ στὸν ἄνθρωπο, ἐπειδὴ ταπείνωση χωρὶς ἀγάπη δὲν εἶναι δυνατή.

¹⁰⁵ Πνευματικὴ νωθρότητα — μειωμένη ἢ ἀνύπαρκτη ἀπόλαυση τῆς θείας ὑπαρξῆς. Ὁ Πορφύριος ἐπανέρχεται ἐδῶ πολὺ συχνά, ἐπειδὴ εἶναι ἡ κατάσταση ποὺ χαρακτηρίζει τὴν κόλαση.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζεῖ χωρὶς Θεοῦ, χωρὶς γαλήνη, χωρὶς ἐμπιστοσύνη, ἀλλὰ μὲ ἄγχος, ἀγωνία, κατὰθλιψη, ἀπελπισία, ἀποκτάει ἀσθένειες σωματικὲς καὶ ψυχικὲς.

Ἡ ψυχασθένεια, ἡ νευρασθένεια, ὁ διχασμός, εἶναι δαιμονικὲς καταστάσεις. Δαιμόνιο εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ταπεινολογία. Τὸ λένε καὶ αἰσθημα κατωτερότητος. Ἡ ἀληθινὴ ταπείνωση δὲν μιλάει, δὲν λέει ταπεινολογίες, δηλαδή ‘εἶμαι ἁμαρτωλός, ἀνάξιος, ἐλάχιστος πάντων...’

Φοβᾶται ὁ ταπεινὸς μήπως μὲ τὶς ταπεινολογίες πέσει στὴν κενοδοξία. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν πλησιάζει ἐδῶ. Ἀντίθετα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ βρίσκεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀληθινὴ ταπείνωση.

Ἡ θεία ταπείνωση [δὲν εἶναι ἐξευτελισμὸς τοῦ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ θαυμασμὸς τοῦ ἄλλου, εἶναι ἐρωτικὴ ἐνέργεια], ἡ τέλεια ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό — ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ Ἐκεῖνον.

Μήν ἀμφιβάλλετε γιά τόν διάβολο

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ οἱ ψυχολόγοι λένε συχνά, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πάσχει: ‘*Ἄ, νεύρωση ἔχεις! Ἄ, ἄγχος ἔχεις!*’ καί τὰ τοιαῦτα. Δέν παραδέχονται ὅτι ὁ διάβολος ὑποκινεῖ καί διεγείρει στόν ἄνθρωπο τόν ἐγωϊσμό.

Κι ὅμως ὁ διάβολος ὑπάρχει, εἶναι τὸ [ἡγετικὸ στήν τάξη τῶν δαιμόνων] πνεῦμα τοῦ κακοῦ.

Ἄν ποῦμε ὅτι δέν ὑπάρχει, εἶναι σὰν¹⁰⁶ νὰ ἀρνούμαστε τὸ Εὐαγγέλιο, πὸν μιλάει γι’ αὐτόν.

¹⁰⁶ Χωρὶς τὸ ‘σὰν’ ὑπάρχει ἀκρίβεια, τὴν ὁποία ὁ Πορφύριος ἀποφεύγει γιὰ χάρη ὅσων δέν ταλαιπωροῦνται ἀπὸ ὑποκριτικὴ πίστη, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς παρωπίδες κακῶς νοοῦμενης ‘ἀγαθότητος,’ βλαχομοντερισμὸ καὶ πνευματικὴ μικρότητα, ἀρνούμενοι τὴν ὑπαρξὴ τῶν δαιμό-

νων, βεβαιωμένη στην προσωπική εμπειρία πλήθους ανθρώπων διαχρονικά, ακόμη και διαθρησκευτικά, αλλά και χωρίς την ελάχιστη άμφισημία στα ιερά κείμενα τῆς χριστιανοσύνης.

Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει τὶς ‘χοντροές’ ψυχές

ΒΛΕΠΟΥΜΕ μία μητέρα νὰ ἔχει τὸ παιδάκι της στὴν ἀγκαλιά, νὰ τὸ φιλάει καὶ νὰ λαχταράει ἢ ψυχούλα της; Βλέπουμε νὰ λάμπει τὸ πρόσωπό της, πὸν κρατάει τ’ ἀγγελούδι της; Ὅλ’ αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, τὰ βλέπει, τοῦ κάνουν ἐντύπωση, καὶ μὲ δίψα λέει, ‘Νὰ εἶχα κι ἐγὼ αὐτὴ τὴ λαχτάρα στὸν Θεό μου, στὸν Χριστό μου, στὴν Παναγίτσα μου,¹⁰⁷ στοὺς Ἁγίους

¹⁰⁷ Ὁ Πορφύριος ἀπολάμβανε μεγάλη οἰκειότητα μὲ τὴν Θεοτόκο. Τὸ ὑποκοριστικὸ ἀπὸ τῆς ἐπειδὴ δὲν ταιριάζει στὴν ἀπειρία τῆς θείας φύσης τῆς ἀγιότητος — ἔτσι ἐπίσης τὰ ‘Χριστούλης,’ ‘Θεούλης,’ κλπ — δὲν παύει ὅμως, ἔστω προβληματικά, νὰ ἐκφράζει τὴν συντριβὴ τοῦ Πορφύριου ἀπὸ τὴν τρυφερὴ καὶ στοργικὴ φύση τῆς Παναγίας, τὴν βαθειὰ ἐπίγνωση τῆς προσω-

μας! Νά, ἔτσι πρέπει ν' ἀγαπήσουμε τὸν Χριστό, τὸν Θεό. Τὸ ἐπιθυμεῖς, τὸ θέλεις, καὶ τὸ ἀποκτᾶς μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἐμεῖς, ὅμως, ἔχουμε φλόγα γιὰ τὸν Χριστό; Τρέχουμε, ὅταν εἴμαστε κατάκοποι, νὰ ξεκουραστοῦμε στὴν προσευχή, στὸν Ἀγαπημένο, ἢ τὸ κάνουμε ἀγγραφεία καὶ λέμε, 'ὦ, τώρα ἔχω νὰ κάνω καὶ προσευχή καὶ κανόνα...' Τί λείπει καὶ νιώθουμε ἔτσι; Λείπει ὁ Θεῖος ἔρωσ.

Δὲν ἔχει ἀξία νὰ γίνεταί μιὰ τέτοια προσευχή. Ἴσως μάλιστα κάνει καὶ κακό.

Ἄν στραπατσαρισθεῖ ἡ ψυχὴ καὶ γίνεῖ ἀνάξια τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ,¹⁰⁸ διακόπτει ὁ Χριστὸς τὶς σχέσεις, διότι ὁ Χριστὸς 'χοντρὲς' ψυχὲς δὲν θέλει κοντά Του.¹⁰⁹

πικῆς τοῦ ἀδυναμίας, τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ ἐγκατάλειψη στὴν φροντίδα τῆς.

¹⁰⁸ Στραπατσάρισμα εἶναι ἡ ἀναισθησία ποὺ ὑπάρχει ὅταν δὲν ὑπάρχει ἔρωτας.

¹⁰⁹ Κεντρικὴ σημασία στὸν Πορφύριο. Δὲν συμβάλλει σὲ ἐνότητα ἢ πρόστυχη συνύπαρξη. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς γίνεταί ὑπόδειγμα διακοπῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς συνανα-

Ἡ ψυχὴ πρόπει νὰ συνέλθει πάλι, γιὰ νὰ γίνεи ἄξια τοῦ Χριστοῦ, νὰ μετανοήσει ‘ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ’.¹¹⁰ Ἡ μετάνοια ἢ ἀληθινὴ θὰ [ἀδειάσει τὴν ψυχὴ ἀπ’ ὀτιδήποτε δὲν εἶναι ὁ Θεός, θὰ τὴν πλησιάσει στὸν ἴδιο κι ἔτσι θὰ] φέρει τὸν ἁγιασμό. Ὅχι νὰ λέεις, ‘πάνε τὰ χρόνια μου χαμένα, δὲν εἶμαι ἄξιος,’ ἀλλὰ μπορεῖς [χάρη στὴ μετάνοια νὰ φθάσεις] νὰ λέεις, ‘θυμᾶμαι κι ἐγὼ τὶς μέρες τὶς ἀργές, ποὺ δὲν ζοῦσα κοντὰ στὸν Θεό.’

Καὶ στὴ δική μου τὴ ζωὴ κάπου θὰ ὑπάρχουν ἄδειες μέρες. Ἦμουν δώδεκα χρονῶν, ποὺ ἔφυγα γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Δὲν ἦταν αὐτὰ χρόνια; Μπορεῖ βέβαια νὰ ἦμουν μικρὸ παιδί, ἀλλὰ ἔζησα δώδεκα χρόνια μακρὰν τοῦ Θεοῦ — τόσα πολλὰ χρόνια!

στροφῆς, ὅσο δὲν ὑφίσταται ἐσωτερικὴ σχέση καὶ ἐπαφή, ὅπως δείχνει ἄλλωστε ἡ ἴδια ἢ ἐξορία μας ‘ἀπέναντι τοῦ Παραδείσου.’

¹¹⁰ Δηλαδή τελείως. Νὰ ἐξαντλήσει τὴν ροπὴ τῆς στῆν ἁμαρτία καὶ νὰ βεβαιωθεί γιὰ τὴν μετάνοιά τῆς. Πρβλ. Ματ. 18, 22.

Μὴν ἐκβιάζουμε τὸν Θεό

ΝΑ ΜΗΝ ΕΚΒΙΑΖΟΥΜΕ μὲ τὶς προσευχές μας τὸν Θεό. Νὰ μὴ ζητᾶμε ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ μᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ κάτι, ἀσθένεια κλπ, ἢ νὰ μᾶς λύσει τὰ προβλήματά μας, ἀλλὰ νὰ ζητᾶμε δύναμη καὶ ἐνίσχυση ἀπὸ Ἐκεῖνον γιὰ νὰ τὰ ὑπομένουμε.

Ὅπως Ἐκεῖνος κρούει μὲ εὐγένεια τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς μας, ἔτσι κι ἐμεῖς νὰ ζητᾶμε εὐγενικὰ αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμοῦμε, κι ἂν ὁ Κύριος δὲν ἀπαντάει, νὰ σταματᾶμε νὰ τὸ ζητᾶμε. Ὅταν ὁ Θεὸς δὲν μᾶς δίδει κάτι ποὺ ἐπίμονα ζητᾶμε, ἔχει τὸ λόγο Του. Ἔχει κι ὁ Θεὸς τὰ 'μυστικά' Του.¹¹¹

¹¹¹ Ἀπαγορεύει ἐμμονὴ στὸ αἴτημα ἢ σύνεση τῆς ἴδιας τῆς οἰκειότητος μαζί Του — μέσα της ἔχει γίνεи ἀντιληπτὴ ἢ φύση καὶ ἰσχὺς τῆς θείας πρόνοιας — καὶ μα-

Ἐφόσον πιστεύουμε στὴν ἀγαθὴ Του πρόνοια, ἐφόσον πιστεύουμε ὅτι Ἐκεῖνος γνωρίζει τὰ πάντα ἀπ' τὴ ζωὴ μας κι ὅτι πάντα θέλει τὸ ἀγαθό, γιατί νὰ μὴ δείχνουμε ἐμπιστοσύνη;

Νὰ προσευχόμαστε ἀπλὰ καὶ ἀπαλά, χωρὶς πάθος καὶ ἐκβιασμό.

Ξέρουμε ὅτι παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον, ὅλα εἶναι γνωστά, γυμνά καὶ τετραχηλισμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ...

Ἄρα, λοιπὸν ὑπομονὴ καὶ πίστη καὶ γαλήνη.

Κι ἂν [ἀκόμη τὸ ἴδιο τὸ δικό μας αἴτημα] τὸ ξεχάσουμε ἐμεῖς, ὁ Κύριος ποτέ δὲν ξεχνάει, κι ἂν εἶναι γιὰ τὸ καλό μας, θὰ μᾶς δώσει αὐτὸ ποὺ πρέπει κι ὅταν πρέπει.

ζὶ ἢ σύνεση ποὺ ἀπαιτοῦν οἱ περιορισμοὶ τῆς ἀνθρώπινης γνώσης, ἀναπόφευκτοι ἀκόμη καὶ γιὰ ζητήματα τοῦ πιὸ στενοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος.

Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ

ΤΟ ΛΕΩ ΕΚ ΠΕΙΡΑΣ: ὅ,τι ἔχω τὸ ἔχω ἀπ' τὴν χάρι. Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες'.¹¹²

[Τίποτα δὲν κατορθώνουμε ἐμεῖς,] ὅλα τὰ δίνει ὁ Χριστός... Ποτέ νὰ μὴ παρουσιαστοῦμε στὸν Θεὸ καὶ νὰ ποῦμε, Ἐχω ἀρετές.' Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὴν ἀρετὴ μας.¹¹³

¹¹² Ψαλ. 126, 1

¹¹³ Ὅχι ἐπειδὴ περιφρονεῖ τὰ δῶρα Του, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀπὸ μᾶς περιμένει κυρίως τὸ δικό μας, ὅχι τὸ δικό Του. Ἔτσι στὴν Λειτουργία παραδεχόμαστε, *Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν Σοὶ προσφέρομεν*: δὲν ἔχουμε ἀπολύτως τίποτα, δὲν εἶναι δική μας οὔτε κἂν ἡ δοξολογία, παρὰ μόνο ἡ διάθεση μὲ τὴν ὁποία τὴν τελοῦμε.

Κενοδοξία

ΤΕΛΙΚΑ ὁ ἐγωϊσμός εἶναι σκέτη κουταμάρα!
Ἡ κενοδοξία μᾶς κάνει κούφιους. Ὅταν κάνου-
με κάτι γιὰ νὰ ἐπιδειχθοῦμε, καταντοῦμε ἄδει-
οι ψυχικά.¹¹⁴

¹¹⁴ Κουταμάρα, ὡς ἀναισθησία γιὰ τὸ ἴδιο τὸ ὀλοφάνερο, πῶς δὲν ὑπάρχουν ‘ἐπιτεύγματα’ — “τί νὰ ὑπερηφανευθοῦμε; Δὲν ἔχουμε τίποτα δικό μας.” Ἡ κενοδοξία ξεκουφώνει τὸν ἄνθρωπο ἐπειδὴ μέσα της ὅ,τι ἐργάζεται δὲν ἀνήκει στὸν ἴδιο ἀλλὰ στὴν ἔπαρσή του. Ἰκανοποίηση τῆς κενοδοξίας σημαίνει παγίωση τῆς παράνοιας, ταύτιση μὲ τὸ τίποτα.

Μικροψυχία

ΛΕΓΕΙ ὁ σοφὸς Σολομῶν ὅτι ὁ Χριστὸς εὐρίσκειται τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν.¹¹⁵

Οἱ πειράζοντες τὸν Θεὸν εἶναι ὅσοι ἀμφιβάλλουν, διστάζουν ἢ καὶ χειρότερα ἀκόμη, ἀνδίστανται στὴν παντοδυναμία Του καὶ πανσοφία Του.

Δὲν πρέπει ἡ ψυχὴ μας ν' ἀντιστέκεται καὶ νὰ λέει, 'γιατί τὸ ἔκανε ἔτσι αὐτὸ ὁ Θεός, γιατί τὸ ἄλλο ἀλλιῶς, δὲν μπορούσε νὰ κάνει διαφορετικά;'... Ὅλ' αὐτὰ δείχνουν μιὰ ἐσωτερικὴ μικροψυχία καὶ ἀντίδραση.¹¹⁶

¹¹⁵ Σοφ. Σολ. 1, 2

¹¹⁶ Μειονέκτημα πνευματικῆς νοημοσύνης. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος εἰδοποιοῦσε γιὰ τοὺς μικρόνοες, ὅτι "ὅποιος σκέφτεται, 'κακῶς ἔγινε αὐτὸ καὶ παρὰ-

λογα ἐκεῖνο, ἢ, ‘γιατί ἔγινε αὐτὸ καὶ τοῦτο, καὶ δὲν ἔγινε ἐπίσης ἐκεῖνο’ — μή πλανᾶται, εἶναι συκοφάντης καὶ θὰ κριθεῖ ὡς κατήγορος...” — Κατήχηση Γ’

Ὁ ἠθικολόγος

ΜΕΣΑ ΜΑΣ ὑπάρχει ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς πὸν λέγεται ‘ἠθικολόγος.’ Αὐτὸς ὁ ‘ἠθικολόγος,’ ὅταν βλέπει κάποιον νὰ παρεκτρέπεται, ἐπαναστατεῖ, ἐνῶ πολλές φορές αὐτὸς πὸν κρίνει [θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει κάνει ἢ καὶ πράγματι] ἔχει κάνει τὴν ἴδια παρεκτροπή. Δὲν τὰ βάζει ὁμως μὲ τὸν ἑαυτό του ἀλλὰ μὲ τὸν ἄλλο. Κι αὐτὸ δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός...

Λέμε παραδείγματος χάριν, “Ἐπρεπε νὰ κάνεις αὐτό, δὲν τὸ ἔκανες, νὰ τί ἔπαθες!” Στὴν πραγματικότητα ἐπιθυμοῦμε νὰ πάθει ὁ ἄλλος κακό...

Μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο δὲν κάνουμε κακὸ μόνο στὸν πλησίον μας ἀλλὰ καὶ στὸν ἑαυτό μας, γιατί ἀπομακρυνόμαστε ἀπ’ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε προσευχόμεθα καὶ δὲν εἰσακουόμεθα. ‘Αἰτοῦμεν καὶ οὐ λαμβάνομεν.’ Γιατί; Τὸ σκε-

φθῆκαμε ποτὲ αὐτό; ‘Διότι κακῶς αἰτούμεθα’.¹¹⁷ Πρέπει νὰ βροῦμε τρόπο νὰ θεραπεύσουμε τὴν τάση ποὺ ὑπάρχει μέσα μας νὰ αἰσθανόμαστε καὶ νὰ σκεπτόμαστε μὲ κακία γιὰ τὸν ἄλλο.

Εἶναι δυνατὸ νὰ πεῖ κάποιος, ‘ἔτσι ποὺ φέρεται ὁ τάδε θὰ τιμωρηθεῖ ἀπ’ τὸν Θεό,’ καὶ νὰ νομίζει ὅτι τὸ λέει χωρὶς κακία.

Εἶναι ὅμως πολὺ λεπτὸ πρᾶγμα νὰ διακρίνει κανεὶς ἂν ἔχει ἢ δὲν ἔχει κακία. Δὲν φαίνεται καθαρά.¹¹⁸

Εἶναι πολὺ μυστικὸ πρᾶγμα τί κρύβει ἡ ψυχὴ μας καὶ πῶς αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπιδράσει σὲ πρόσωπα καὶ πράγματα.

Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο ἂν ποῦμε μετὰ φόβου¹¹⁹ ὅτι ὁ ἄλλος δὲν ζεῖ καλὰ καὶ νὰ προ-

¹¹⁷ Ἰακ. 4, 3

¹¹⁸ Ἀπὸ τίς πιὸ σημαντικὲς πλευρὲς τῆς συμπάραστασης τοῦ Πνευματικοῦ εἶναι ἀκριβῶς νὰ καταλαβαίνει τέτοιες αὐταπάτες, καὶ ἀκόμη πιὸ σπουδαῖο νὰ ἔχει διάκριση, ὥστε νὰ μὴ τρομάξει ἢ ἀπελπίσει τὸ πνευματικὸ του παιδί.

σευχόμεσθε νὰ τὸν βοηθήσει ὁ Θεὸς καὶ νὰ τοῦ δώσει μετάνοια — δηλαδή οὔτε λέμε, οὔτε κατὰ βάθος ἐπιθυμοῦμε νὰ τὸν τιμωρήσει ὁ Θεὸς γι' αὐτὸ ποὺ κάνει.

[Ὅταν δὲν ἀναγνωρίζουμε τὴν κακὴ κατάσταση τοῦ ἄλλου μὲ κρυφὴ χαρὰ, ἀλλὰ συμπάσχοντας μὲ εἰλικρίνεια, ἔχοντας ἐπίσης ἐπίγνωση τῶν δικῶν μας σφαλμάτων,] τότε ὄχι μόνο δὲν κάνουμε στὸν πλησίον κακό, ἀλλὰ τοῦ κάνουμε καὶ καλό. Ὅταν εὐχεται κανεὶς γιὰ τὸν πλησίον του, μιὰ καλὴ δύναμη βγαίνει ἀπ' αὐτὸν καὶ πηγαίνει στὸν ἀδελφὸ καὶ τὸν θεραπεύει καὶ τὸν δυναμώνει καὶ τὸν ζωογονεῖ.

Μυστήριο πῶς φεύγει ἀπὸ μᾶς αὐτὴ ἡ δύναμη. Ὅμως πράγματι αὐτὸς ποὺ ἔχει μέσα του τὸ καλὸ στέλνει τὴν καλὴ αὐτὴ δύναμη στοὺς ἄλλους μυστικὰ καὶ ἀπαλά. Στέλνει στὸν πλησίον του φῶς, ποὺ δημιουργεῖ ἓνα κύκλο προστασίας γύρω του καὶ τὸν προφυλάσσει ἀπ' τὸ κακό...

¹¹⁹ Ἐπειδὴ ἐκφέρουμε κρίση ποὺ πράγματι ἀνήκει μόνο στὸν Θεό.

Υπάρχει μιὰ ζωὴ ἀόρατη, ἢ ζωὴ τῆς ψυχῆς. Αὐτὴ εἶναι πολὺ ἰσχυρὴ καὶ μπορεῖ νὰ ἐπιδράσει στὸν ἄλλον, ἔστω κι ἂν μᾶς χωρίζουν χιλιόμετρα. Αὐτὸ γίνεται καὶ μὲ τὴν κατάρα, ἢ ὁποῖα εἶναι δύναμη πὸν ἐνεργεῖ τὸ κακό. Ἄν ὁμως πάλι μὲ ἀγάπη προσευχηθοῦμε γιὰ κάποιον, ὅση ἀπόσταση κι ἂν μᾶς χωρίζει, μεταδίδεται τὸ καλό...

[Δὲν ἔχει κύρια σημασία τί θὰ ποῦμε στὰ λόγια, ἀλλὰ τί ὑπάρχει στὸ βάθος τῆς ψυχῆς.] γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βροῦμε καὶ τὸν τρόπο νὰ καθαρίσουμε τὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀπὸ κάθε κακία.

Ὅταν ἡ ψυχὴ μας εἶναι ἀγιασμένη, ἀκτινοβολεῖ τὸ καλό. Στέλνουμε τότε σιωπηλὰ τὴν ἀγάπη μας χωρὶς νὰ λέμε λόγια...

Ἄμα δοθοῦμε στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τότε ὅλα θὰ μεταβληθοῦν, ὅλα θὰ μεταστοιχειωθοῦν, ὅλα θὰ μεταποιηθοῦν, ὅλα θὰ μετουσιωθοῦν.

Ὁ θυμὸς, ἡ ὀργή, ἡ ζήλεια, ὁ φθόνος, ἡ ἀγανάκτηση, ἡ κατάκριση, ἡ ἀχαριστία, ἡ μελαγχολία, ἡ κατάθλιψη, [εἶναι διαστροφές τῶν δυνά-

μεων τῆς ψυχῆς,¹²⁰ ποὺ θὰ καταργηθοῦν, ἂν ἡ ψυχὴ μεγαλώσει τὴν σχέσηη της μὲ τὸν Χριστό. Τότε] ὅλα θὰ γίνουν ἀγάπη, χαρά, λαχτάρα, θεῖος ἔρως! Παράδεισος!

¹²⁰ Ὁ θυμὸς εἶναι ἀρνητικὸς πόθος, ἡ ζήλεια ἀρνητικὴ ὄψη τῆς χαρᾶς, ὁ φθόνος ἀρνητικὸς θαυμασμός, κλπ. Ὅταν ὁ θαυμασμός, ἡ χαρά, ὁ πόθος, ὅλες οἱ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς στρέφονται στὸν Χριστό, δὲν εἶναι κἂν δυνατὸ νὰ διαστρέφονται. Ὁ νοήμων ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατο νὰ φθονήσει κάποιον ποὺ ἀπολαμβάνει μεγαλύτερη νοημοσύνη: ἐγωϊσμός, ἀποκλειστικότητα, κτητικότητα καὶ ὅλα τὰ ὅμοια καταργοῦνται ἀμέσως στὴν θεία ὑπαρξή. Οἱ Ἅγιοι ἔχουν ὑπερβολὴ ἀπόλαυσης γιὰ τὴν ὑπεροχὴ μεγαλύτερων Ἁγίων. Διαστροφὴ γίνεται δυνατὴ μόνο ὅταν τὰ βιώματα τῆς ψυχῆς εἶναι μικρὰ καὶ ἀσήμαντα. Ἔτσι θυμώνει κάποιος γιὰ χάρες ποὺ δὲν τοῦ κάνει ὁ ἄλλος, ζηλεύει γιὰ τὶς ‘κατακτήσεις’ τοῦ ἄλλου ἢ τὴν ‘ἐξυπνάδα’ του, κτῶ.

Τὰ μικρὰ πὸν βοηθοῦν πολὺ

ΟΤΑΝ εἶναι κανεῖς ἄδειος ἀπὸ τὸν Χριστό, τότε ἔρχονται χίλια δυὸ ἄλλα καὶ τὸν γεμίζουν: ζήλειες, μίση, ἀνία, μελαγχολία, ἀντίδραση...

Ἐνα πράγμα πὸν μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸν καταθλιπτικὸ εἶναι καὶ ἡ ἐργασία, [ἐπειδὴ μέσα της διαφυλάσσεται κάτι τόσο θεμελιακὸ ὅσο] τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ζωὴ.

Ὁ κῆπος, τὰ φυτὰ, τὰ λουλούδια, τὰ δένδρα, ἡ ἐξοχή, ὁ περίπατος στὴν ὑπαιθρο, ἡ πορεία, ὅλ' αὐτὰ βγάζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὴν ἀδράνεια καὶ τοῦ δημιουργοῦν ἄλλα ἐνδιαφέροντα. Ἐπιδροῦν σὰν φάρμακα. Ἡ ἀσχολία μὲ τὴν τέχνη, τὴ μουσικὴ κλπ.

Σ' ἐκεῖνο, ὅμως, πὸν δίδω τὴν μεγαλύτερη σημασία εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, γιὰ τὴς

ἀκολουθίες. Μελετῶντας τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, θεραπεύεται κανεὶς χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει...

Νὰ δοθεῖτε στὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν ψαλμῶν, τῶν πατερικῶν κειμένων. Νὰ ἐπιδοθεῖτε στὴ μελέτη μὲ ἔρωτα Θεοῦ.

Νὰ ψάχνετε νὰ βρεῖτε στὸ λεξικὸ τὴν κάθε λέξη καὶ νὰ ἐπιδίδεσθε στὴν σωστὴ καὶ καθαρὴ καὶ μὲ νόημα ἀνάγνωση μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα. Νὰ ἐρευνᾶτε πόσες φορὲς λέει ἡ Ἁγία Γραφή μία λέξη, γιὰ παράδειγμα τὴ λέξη ‘ἀπλότητα,’ καὶ πόσες τὴν ἄλλη.¹²¹

Φῶς Χριστοῦ θὰ πλημμυρίσει τὴν ψυχὴ σας. Ἔτσι θὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, “Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει Φῶς εἶδε μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου Φῶς ἀνέτειλεν αὐ-

¹²¹ Ἡ διανοητικὴ ἔνταση τῆς σπουδῆς δὲν εἶναι περιττὴ ἢ ἐπικίνδυνη. Ἄς προσέχουν τὴν συμβουλὴ τοῦ Πορφύριου ἰδίως ὅσοι τείνουν νὰ περιφρονοῦν τὴν ‘διάνοση’ πρὸς ὄφελος κακῶς νοούμενης ἀπλοϊκότητος. Περὶ σσότερα γι’ αὐτὸ γράφω στοὺς Ἀρχαίους Ἑλληνας, στὸ κεφάλαιο “Σπουδαιότητα τῶν Κλασικῶν.”

τοῖς'.¹²² *Αὐτὸ τὸ Φῶς εἶναι τὸ ἄκτιστο Φῶς τοῦ Χριστοῦ...*

Γι' Αὐτὸν εἶναι ὅλα γνωστά, φωτεινά. Ὁ κόσμος εἶναι ἔργο Θεοῦ. Αὐτὸν τὸν κόσμο ὁ Θεὸς τὸν φωτίζει μὲ τὸ ἄκτιστον Φῶς Του.¹²³ Ὁ Θεὸς εἶναι Φῶς ὁ ἴδιος. Εἶναι Φῶς διότι γνωρίζει τὸν ἑαυτό Του. Ἐμεῖς δὲν γνωρίζουμε τὸν ἑαυτό μας, γι' αὐτὸ εἴμαστε στὸ σκότος.

Ὅταν ἀφήσουμε τὸ Φῶς νὰ μᾶς διαποτίσει, τότε ἔχουμε κοινωνία μὲ τὸν Θεό. Ἄν αὐτὸ δὲν γίνει, τότε ἔχουμε ἄλλα φῶτα, χίλια φῶτα, ἀλλὰ δὲν ἔχουμε τὸ Φῶς...

Ὅλα γύρω μας εἶναι σταλαγματιᾶς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ ἄψυχα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ βουνὰ καὶ ἡ θάλασσα καὶ τὸ ἡλιοβασίλεμα καὶ ὁ ἔναστρος οὐρανός. Εἶναι οἱ μικρὲς ἀγά-

¹²² Ματ. 4, 16, Λουκ. 1, 79

¹²³ Δηλαδή, καὶ ὅ,τι μοιάζει ἀπλῶς 'φυσικὸ' ὑποστηρίζεται ἀπὸ μυστικὴ πραγματικότητα.

πες, μέσα ἀπ' τὶς ὁποῖες φθάνουμε στὴ μεγάλη Ἀγάπη, τὸν Χριστό...

Ἡ φύση εἶναι τὸ μυστικὸ¹²⁴ Εὐαγγέλιο. Ὅταν ὁμως δὲν ἔχει κανεὶς ἐσωτερικὴ χάρι, δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ φύση. Ἡ φύση μᾶς ξυπνάει, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς πάει στὸν Παράδεισο.

¹²⁴ Ἀπαιτῶντας πνευματικὴ νοημοσύνη γιὰ νὰ ἀκουστεῖ, ἀλλιῶς παραμένει ἀπρόσιτο.

Ἰερὸ πάθος κατάνυξης

ΑΛΛ' ΕΙΣ τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.¹²⁵

Κέντησε μὲ βέλος, μὲ τὴ λόγχῃ, καὶ ἔκανε πληγὴ. Αὐτὴ τὴ ρίζα ἔχει ἡ λέξις 'κατάνυξις,' ἀπὸ τὸ ρῆμα 'νύττω, κατανύττω.'

Ἀκοῦστε με, 'Κατανύττω' μὲ μαχαίρι σημαίνει 'πληγώνω πολλές φορές.'

Κι ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν ψυχὴν, τὸ 'κατανύττομαι' σημαίνει ὅτι καταπληγώνομαι ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

¹²⁵ Ἰω. 19, 34

‘Κατατιπρώσκω,’ τί πάει νὰ πει; ‘Τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ.’

“Ὡρμισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν εὔρητε τὸν ἀδελφιδόν μου, τί ἀπαγγείλητε αὐτῷ; Ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ εἰμι”.¹²⁶

Δηλαδή λέει ἡ νύμφη, ποὺ ψάχνει νὰ εὔρει τὸν Νυμφίον Χριστό, ‘Εἶμαι καταπληρωμένη ἀπ’ τὴν ἀγάπη μου γι’ Αὐτόν. Πῶς νὰ Τὸν ξεχάσω; Πῶς νὰ ζήσω δίχως Αὐτόν; Ὑποφέρω βαθιά, ὅταν Ἐκεῖνος εἶναι μακριά.’

Ἄρα κατάνυξη εἶναι ἓνας βαθὺς πόνος, πάθος ἰερό.¹²⁷

¹²⁶ Ἄσμα Ἀσμάτων 5, 8

¹²⁷ Σημαντικὴ ἐξήγηση, μάλιστα ἐπειδὴ ἡ κατάνυξη τείνει νὰ ταυτίζεται μὲ τὴν βλοσυρότητα, τὴν σοβαροφάνεια, δῆθεν ‘ἱεροπρέπεια’ καὶ ‘σεμνότητα’ τὴν ὥρα τῆς Λειτουργίας, κτῶ.

Μή πολεμᾶτε τὶς ἁμαρτίες σας

ΜΗ ΠΟΛΕΜΑΤΕ νὰ διώξετε τὸ σκοτάδι ἀπ' τὸ δωμάτιο τῆς ψυχῆς σας. Ἀνοιξτε μία τρυπίτσα, γιὰ νὰ ἔλθει τὸ φῶς, καὶ τὸ σκοτάδι θὰ φύγει. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες...

Δὲν εἶναι καλὸ νὰ σφίγγεσαι καὶ νὰ πλήττεις, γιὰ νὰ γίνεις καλός. Ἔτσι θ' ἀντιδράσετε χειρότερα. Ὅλα¹²⁸ νὰ γίνονται μὲ ἀπαλὸ τρόπο, ἀβίαστα κι ἐλεύθερα.

Οὔτε [νὰ κλαιγόσαστε γιὰ τὶς ἀδυναμίες σας καὶ] νὰ λέτε, 'Θεέ μου, ἀπάλλαξέ με ἀπ' αὐτό,'

¹²⁸ Ὅχι μόνο μερικά — τίποτα ἀπολύτως δὲν εἶναι καλὸ στὴν σχέση με τὰ θεῖα πράγματα, παρὰ μόνο ἂν γίνε-ται ἐλεύθερα: "ὅ,τι κάνεις ἀγαρεία καὶ κλωτσάει ἡ ψυχὴ σου μέσα σου, βλάπτεισαι."

παραδείγματος χάριν, τὸν θυμὸ, τὴ λύπη. Δὲν εἶναι καλὸ νὰ προσευχόμεσθε ἢ καὶ νὰ σκεπτόμασθε τὸ συγκεκριμένο πάθος. Κάτι γίνεται στὴν ψυχὴ μας καὶ μπλεκόμεσθε ἀκόμη περισσότερο. Ρίξου μὲ ὄρμη γιὰ νὰ νικήσεις τὸ πάθος καὶ θὰ δεῖς τότε πῶς θὰ σ' ἀγκαλιάσει, θὰ σὲ σφίξει καὶ δὲν θὰ μπορέσεις τίποτα νὰ κάνεις...

Οὔτε τὸν διάβολο νὰ φοβᾶσθε, οὔτε τὴν κόλαση, οὔτε τίποτα. Δημιουργοῦν ἀντίδραση. Ἔχω κι ἐγὼ μιὰ μικρὴ πείρα σ' αὐτά.

Ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι νὰ κάθεσθε νὰ πλήττετε καὶ νὰ σφίγγεσθε γιὰ νὰ βελτιωθεῖτε. Ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ ζεῖτε, νὰ μελετᾶτε, νὰ προσεύχεσθε, νὰ προχωρᾶτε στὴν ἀγάπη, στὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, στὴν ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας.

Πολλὲς φορές ἐμεῖς πλησιάζουμε στὸν Θεὸ [ὄχι γιὰ τὸν ἴδιο ἀλλὰ] ἀπὸ ἀνάγκη ν' ἀκουμπήσουμε, ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἀναπαύουν ὅλα γύρω μας καὶ νιώθουμε ἐρημιά.¹³¹

¹³¹ Καλεῖ πεφορτισμένους, ἀλλὰ ὄχι γιὰ νὰ πάρουν κάτι καὶ νὰ φύγουν: ὀδηγεῖ στὸν ἑαυτό Του (Ματ. 11, 28). Ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὸν ἴδιο ματαιώνει τὸ κάλεσμα: τί θὰ παρηγοροῦσε, ἂν παρέμενε ἀσήμαντο σὰν ἀνύπαρκτο;

Θεία εὐλυγισία

ΝΑ ΕΧΕΤΕ συνέχεια τὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ.
Ἔτσι ὁ νοῦς σας θὰ ἀποκτήσει εὐλυγισία.¹³² Ἡ
εὐλυγισία τοῦ νοῦ ἔρχεται ἀπ' τὴν ἐργήγορση.
Ἐργήγορση εἶναι ὁ ἔρως γιὰ τὸν Θεό. Εἶναι νὰ
ἔχεις πάντα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά σου τὸν
Χριστό, ἔστω κι ἂν κάνεις ἄλλες δουλειές. Θέ-
λει¹³³ ἔρωτα πρὸς τὸν Χριστό, λαχτάρα.

Μνήμη Θεοῦ θ' ἀποκτήσετε μὲ τὴν εὐχή,
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ..., μὲ τὶς προσευχὲς τῆς
Ἐκκλησίας, μὲ τοὺς ὕμνους, μὲ τὸ νὰ φέροντε
στὸν νοῦ σας τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶα

¹³² Θὰ μάθει νὰ ἀναφέρεται στοὺς κοσμικοὺς περιορι-
σμοὺς χωρὶς νὰ χάνει ἐπαφή μὲ τὴν ὑπερβατικὴ φύση
καὶ προέλευσή του.

¹³³ Τίποτε ἄλλο δὲν μεγαλώνει πνευματικὴ νοημοσύνη.

ἀπ' τὴν Ἁγία Γραφή κι ἀπὸ ἄλλα πνευματικὰ βιβλία.

Αὐτό, βέβαια, θέλει ἀγαθὴ προαίρεση, δὲν γίνεται μὲ ἐξαναγκασμό, ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς θείας χάριτος.

Ἡ θεία χάρις, ὅμως, θέλει τὶς προϋποθέσεις — τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ταπείνωση. Ἄν ζεῖτε μέσα στὴν θεία χάρι, δὲν θὰ σᾶς προσβάλλει τὸ κακό. Ἄν δὲν ζεῖτε τὸ θεῖον, θὰ σᾶς κυκλώνει τὸ κακό, θὰ σᾶς πιάσει ἢ νωθρότης καὶ θὰ παιδεύεσθε.¹³⁴

Ἄμα βλέπετε νωθρότητα ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι καλὰ στὴν ψυχὴ.¹³⁵ Ἐμεῖς πολλές φορές, ὅταν δοῦμε ἕναν ἄνθρωπο ἡσυχό, ἐχέμυθο, κάπως διακριτικό, λέμε, ‘πολὺ καλὸς ἄνθρωπος,

¹³⁴ Ὅτσι διαφαίνονται τὰ ὅρια τῆς σατανικῆς ἐξουσίας ἐπάνω στὸν ἄνθρωπο: ὅμοιος ὁμοίῳ.

¹³⁵ Τὴν μεγάλη ἔμφαση ποὺ δίνει ὁ Γέροντας στὰ ζητήματα τῆς νωθρότητας ἐξηγεῖ ἢ φύση της ὡς ἀντίθετης στὴν εὐλάβεια, τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἐργήγορση, ποιότητες ποὺ χαρακτηρίζουν κατ' ἐξοχὴν τὸ ἐρωτικὸ βίωμα.

ἅγιος ἄνθρωπος.’ *Κι ὅμως, μπορεῖ νὰ εἶναι νωθρός.*¹³⁶ *Οἱ νωθροί, οἱ ὀκνηροί, οἱ τεμπέληδες, δὲν εἶναι ἐντάξει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἡ τεμπελιὰ εἶναι πολὺ κακὸ πρᾶγμα. Ἡ νωθρότητα εἶναι ἀρρώστια, εἶναι ἁμαρτία.*

Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς θέλει νωθρούς. Ρέμπελα θὰ ζεῖτε; Ἐξέχασα νὰ κάνω αὐτὴ τὴ δουλειά, παραδείγματος χάριν, νὰ κλείσω τὴν πόρτα, ὅταν βγῆκα ἀπ’ τὸ δωμάτιο.’ Τί θὰ πεῖ ‘ἐξέχασα;’ Νὰ θυμηθεῖς! Νὰ προσέξεις!...

Ὁ σωματικὸς κόπος [καὶ ὁ πιὸ τετριμμένος ἢ καθημερινός, δὲν εἶναι κάτι ἄσχετο, ἀδιάφορο καὶ ἀσήμαντο] εἶναι ἀγώνας, ἀγώνας πνευματικός. Ὅσο ἀπερίσκεπτοι εἴστε, τόσο θὰ βασιανίζεσθε. Ἀντίθετα, ὅσο εὐλαβεῖς καὶ προσεκτικοί, τόσο εὐτυχεῖς.

¹³⁶ Τὸ ἴδιο σὲ πολλὰ, ὅπως στὴν ἐπικίνδυνη ἀπάτη ὅτι τὸ ‘περιεχόμενο’ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφή! Ἄξια μορφή δὲν εἶναι κἂν δυνατὴ σὰν ἐπιπρόσθετη ἀδιάφορη ‘λεπτομέρεια,’ ἀχρείαστη πολυτέλεια, κτῶ — σημαίνει τὴν οὐσία τοῦ ἔργου, τὸ τίμημα ζωῆς ποὺ ἔχει καταβληθεῖ στίς βάσεις του.

Ὅπου ἀγάπη ἐκεῖ ἐλευθερία

Ἡ ΘΛΙΨΗ ἢ κατὰ Θεόν, ἔχει μέσα της χαρά. Προχωρεῖ κανεὶς ἐμπρὸς ἐξαιτίας της. Δὲν ἀφήνει μέσα του τὴν κατάθλιψη, πὺ φθείρει τὴν ψυχὴ.¹³⁷ Ὅταν ὑπάρχει ταπείνωση, δὲν ὑπάρχει κατάθλιψη.

Ὁ ἐγωϊστῆς στενοχωριέται πολὺ μὲ τὸ καθετί. Ὁ ταπεινὸς εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα. Αὐτὸ γίνεται μόνο μὲ τὴν ἔνωση μὲ τὸν Χριστό.

¹³⁷ Ἐν ἐπιγνώσει τῆς θείας συγγνώμης σχεδὸν ἀμέσως οἱ ἐνοχῆς γίνονται σὰν προανάκρουσμα τῆς χαρᾶς τῆς μετάνοιας. Ἡ κατάθλιψη τείνει νὰ ὑποσκάπτει ἀόριστη, σὰν μιὰ ὑπόγεια διάθεση πὺ ἀπλώνεται στὴν ἐπιφάνεια κυριαρχικά, πέρα ἀπὸ συγκεκριμένες ἀφορμές — προέρχεται ἀπὸ τὴν γενικὴ ἰσχύνητα τῆς θετικῆς ἀπόβλεψης τῆς ψυχῆς.

Ὅλες οἱ αἰσθήσεις νὰ λειτουργοῦν σύμφωνα μετὰ τὸν νόμο τοῦ Κυρίου.¹³⁸

Νὰ εἶστε ἔτοιμοι νὰ κενωθεῖτε¹³⁹ στὸν ὅποιονδήποτε. Αὐτὸ εἶναι ἐλευθερία. Ὅπου ἀγάπη ἐκεῖ ἐλευθερία.¹⁴⁰

Ζῶντας μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ζεῖτε μέσα στὴν ἐλευθερία.

¹³⁸ Ὁ νόμος Του, δηλαδή ἡ ἀγάπη, δὲν ὀνομάζεται ἔτσι ἐπειδὴ θέλει νὰ ἐπιβληθεῖ (τότε θὰ ἔχανε τὴν ἴδια τὴν φύση της), ἀλλὰ ἐπειδὴ στηρίζει τὴν ἐνότητα μαζί Του, ὅπου μόνο βρίσκει ικανοποίηση ἢ ψυχὴ: τιμωρία τῆς παράβασης τοῦ νόμου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἴδια ἢ παράβαση, αὐτοταλαιπωρία τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ μῖσος της.

¹³⁹ Δηλαδή, νὰ ἐπιστρατεύετε τὸν ἑαυτὸ στὸ συμφέρον τοῦ ἄλλου.

¹⁴⁰ Ἄπ' ὅπου ἡ ἀντίστροφη πνευματικὴ δοκιμὴ, ὅτι ἂν νοιώθει κανεὶς ἀκόμα καὶ στὶς προσωπικὲς του πράξεις σὰν φυλακισμένος, ὑποφέρει ἀπὸ μειονέκτημα ἀγάπης — πνευματικὴ νωθρότητα, ἀπόσταση ἀπὸ τὸν Θεό.

Ὁ ταπεινὸς δὲν ἀπελπίζεται

Ο ΤΑΠΕΙΝΟΣ ἔχει συνείδηση τῆς ἐσωτερικῆς του καταστάσεως καί, ὅσο κι ἂν εἶναι ἄσχημη, δὲν χάνει τὴν προσωπικότητά του. Γνωρίζει ὅτι εἶναι ἁμαρτωλὸς καὶ θλίβεται γι' αὐτό, ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζεται, δὲν ἐξουθενώνει τὸν ἑαυτό του.

Ὁ ἔχων τὴν ἀγία ταπείνωση δὲν μιλάει καθόλου, δηλαδή δὲν ἀντιδρᾷ. Δέχεται νὰ τὸν παρατηροῦν, νὰ τὸν ἐλέγχουν οἱ ἄλλοι, χωρὶς νὰ ἐξοργίζεται καὶ νὰ δικαιολογεῖται. Δὲν χάνει τὴν ἰσορροπία του. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει μὲ τὸν ἐγωϊστή, τὸν ἔχοντα αἰσθήματα κατωτερότητος.

Στὴν ἀρχὴ μοιάζει μὲ τὸν ταπεινὸ. Λίγο, ὅμως, ἂν τὸν πειράξει κανεὶς, ἀμέσως χάνει τὴν εἰρήνη του, ἐκνευρίζεται, ταράζεται. Ὁ ταπεινὸς πιστεύει ὅτι ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' τὸν

Χριστὸ κι ὅτι ὁ Χριστὸς τοῦ δίδει τὴν χάρι Του
κι ἔτσι προχωράει.

Ὅποιος ἔχει τὴν ἁγία ταπείνωση, ξεῖ ἀπὸ
τώρα στὴν ἐπίγεια ἄκτιστη Ἐκκλησία. Ἔχει
πάντα τὴν χαρὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ στὰ δυσάρε-
στα.

Μακριὰ ἀπ' ὅλους καὶ ὄλα

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ κάποιος παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, καὶ στὴν ψυχὴ νὰ εἶναι σὰν πόρνη διεφθαρμένη ἀπ' τὶς κακίες καὶ τὰ πάθη. Μπορεῖ νὰ ἔχεις πολυκατοικίες καὶ μέσα σου νὰ εἶσαι ἐλεύθερος ἀπ' τὴν ὕλη κι ἔτσι νὰ ζεῖς ὡς ἀκτῆμων.¹⁴¹ Μπορεῖ ὁμως νὰ εἶσαι φτωχὸς καὶ

¹⁴¹ Δὲν σώζει ἀφηρημένα ἢ 'ἀπόσπαση,' ὅπως σὲ τεχνικὲς διαλογισμοῦ, κτῶ, ἀλλὰ ἢ σκέψη ποὺ ἔχει ἔρθει στὸ θεῖο πρόσωπο. Γιὰ τὴν ἀδίστακτη ὑπέρβαση τοῦ ἠθικισμοῦ, πρβλ. τὸν Γέροντα Σιλουανό (PG 65, 412): "ὁ Κύριός μου εἶπε, 'Νὰ ἐργάζεσαι τὸ ἔργο μου, καὶ θὰ σὲ τρέφω ἐγώ. Ἀπὸ ποῦ, μὴ σὲ νοιάζει, εἴτε ἔχω, εἴτε κλέβω, εἴτε δανείζομαι, ἐσένα μὴ σὲ νοιάζει, μόνο νὰ ἐργάζεσαι τὸ ἔργο μου, κι ἐγὼ θὰ σὲ τρέφω.'" Ἐργάζομαι τὸ ἔργο Του σημαίνει ὅτι τὸν ἀφήνω νὰ μὲ διαμορφώσει, καὶ μέσα ἀπὸ μένα νὰ ἐργαστεῖ ἐπίσης γιὰ ἄλλους ἂν θέλει καὶ ὅπως θέλει.

μέσα σου νὰ εἶσαι μὴ ἀκτῆμων. Δὲν εἶναι ἡ πο-
σότητα τῶν ἀγαθῶν ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο
ἀκτῆμονα ἢ ὄχι, ἀλλὰ ἡ προσκόλλησις τῆς καρ-
διᾶς...¹⁴² Μακριὰ ἀπ' ὅλους κι ἀπ' ὅλα! Νὰ δου-
λεύεις, νὰ προσεύχεσαι, καὶ νὰ σὲ βλέπει μονά-
χα ὁ Θεός.¹⁴³

¹⁴² Κοινὸς τόπος τῆς πατερικῆς σκέψης. Ὅμως συχνὰ ὁ
φτωχὸς φέγει τοὺς πλούσιους ἀπὸ φθόνου, ἐνῶ πράγμα-
τι δὲν θὰ ἤθελε παρὰ μόνον νὰ εἶναι ὁ ἴδιος στὴν θέσις
τους, οἱ πλούσιοι νομίζουν ὅτι πλέουν σὲ πελάγη ἐλευ-
θερίας 'ὑπεράνω χρημάτων,' ἐπειδὴ ἀπλῶς δὲν τοὺς
δοκίμασε ἀκόμα ἢ στέρησις, κλπ.

¹⁴³ Δηλαδή, μὲ ὅ,τι κι ἂν συμβαίνει, νὰ εἶσαι πέρα ἀπ'
ὅλα μόνος μαζί Του.

Ν' αγαπήσετε τὴν μελέτη

ΝΑ ΕΝΤΡΥΦΑΤΕ στίς Γραφές. Ν' αγαπήσετε τὴν μελέτη.

Ἐγὼ ὅσο ἀκούω τὸ Ψαλτήρι καὶ τοὺς κανόνες, τόσο δὲν τὰ χορταίνω. Εἶναι τόσο πραγματικά κι ἐλκυστικά, πὸν δὲν ἔχουν χορτασμό.

Νὰ διαβάσετε καθαρά, μία μία, τίς λέξεις. Νὰ τίς λέτε καὶ νὰ τίς ἀκοῦτε κιόλας, αὐτὸ πολὺ βοηθάει.

Κι ὅπου βλέπετε καὶ ὑπάρχει πολλὴ οὐσία, νὰ τὸ ξαναδιαβάσετε, γιὰ νὰ τὸ καταλάβετε καλύτερα.

Ἐγὼ τί νὰ σᾶς πῶ! Τ' ἀκούω μὲ δίψα ξανὰ καὶ ξανὰ. Γλυκαίνουν τὴν ψυχή...

Τί λέει ὁ Θεός;

‘Πρὸς τίνα ἐπιβλέψω, εἰ μὴ πρὸς τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους...’¹⁴⁴

*Αὐτὸν ποὺ ἀγαπάει τοὺς λόγους Του ὁ Χριστὸς τὸν χαριτώνει, κι ὅλα τὰ καλὰ γι’ αὐτὸν γίνονται εὐκόλα.*¹⁴⁵

¹⁴⁴ Ἡσ. 66, 2

¹⁴⁵ Τὰ δυσάρεστα σὰν νὰ ἐλαφραίνουν ἢ γίνονται μερικὰ καὶ εὐχάριστα, ἰδίως ἂν φανερώνουν τὸν θεῖο σκοπὸ ποὺ περιέχουν.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀγγαρεία

Ἡ ΜΟΝΗ ΣΑΣ ἔννοια νὰ εἶναι ὁ Θεός.¹⁴⁶
Ὅχι ὅπως οἱ ἄλλες ἔννοιες. Αὐτὴ ἡ ἔννοια νὰ
εἶναι διαφορετικὴ.

Εἶναι ἓνα εἶδος λατρείας πρὸς τὸν Χριστό.
Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια ποὺ θέλγει καὶ εὐχαρι-
στεῖ.¹⁴⁷ Δὲν εἶναι κάτι ποὺ γίνεται ἀγγαρεία.
Νιώθετε εὐχαρίστηση καὶ ἡδονὴ πνευματικὴ.
Δὲν εἶναι ὅπως τὸ μάθημα ποὺ διαβάξει τὸ
παιδὶ γιὰ νὰ πάει στὸ σχολεῖο. Εἶναι ὅπως ὁ
ἔρωτας μεταξὺ δύο ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀνώτερος,
πνευματικός...

¹⁴⁶ Ἡ 'ἔννοια' ἐδῶ σημαίνει τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον.

¹⁴⁷ Ἔχει τὴν αἰτία τῆς στὸν ἑαυτὸ τῆς, δὲν δίνει ἀτελεῖ
εὐχαρίστηση, δὲν δίνει μόνο προσωρινὴ ἱκανοποίηση.

Τί χάνουμε εὐρισκόμενοι ἀπερίσκεπτα μέσα στὴν ἐκκλησία! Ἐνῶ ἀπ' ἔξω λέεις, 'θὰ προσέχω, δὲν θὰ τὸ ξανακάνω, θὰ προσπαθήσω,' δὲν τὰ καταφέρνεις...

Ὅ,τι κάνεις ἀγγραφεῖα καὶ κλωτσάει ἡ ψυχὴ σου μέσα σου, βλάπτεσαι. Τὸ ἔχω πεῖ πολλές φορὲς αὐτό. Ἔχω δεῖ καὶ μοναχοὺς κι ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας νὰ φεύγουν ἐντελῶς ἀπ' τὴν Ἐκκλησία κι ἀπ' τὸν Θεό, μὴ ἀντέχοντας τὴν ἐσωτερικὴ πίεση ἀλλὰ καὶ τὴν πίεση ἀπὸ ἄλλα πρόσωπα. Ἀπ' τὴν πίεση, ὄχι μόνον ἀντιδρᾶ κανεῖς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δὲν τὴ θέλει κἄν... Μὲ ἄλλο τρόπο νὰ πάεις στὴν ἐκκλησία, ὄχι μὲ σφιζίματα καὶ μὲ σπρωξίματα, κλπ...

Εἶναι καταπίεση νὰ σκέπτεσαι τὸ θάνατο καὶ τί θ' ἀπολαύσεις στὴ μέλλουσα ζωὴ, γιὰ νὰ γίνεσαι γι' αὐτὸ τὸ λόγο καλός. Ἐνῶ ἡ μελέτη τῶν τροπαρίων κλπ σὲ κάνει νὰ εὐφραίνεσαι, νὰ νιώθεις ἡδονὴ καὶ ἀγάπη στὸν Θεό. Εἶναι λόγια ἐρωτικά, ἄγια, αὐτὰ ποὺ περιέχονται στὸ Φαλτήρι, στὴν Παρακλητικὴ, στὰ Μηναῖα, γιατί ἀπευθύνονται στὸν Χριστό μας ἐκ μέρους ἀγίων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐμφοροῦνται ὑπὸ

Θείου ἔρωτος καὶ Θείας ἀγάπης. ὦ, βάθος πλούτου καὶ σοφίας! Ἔχουμε τὸ φῶς καὶ γνωρίζουμε τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς μας καὶ τῆς ἀθανασίας κι ὁμως δὲν σκεπτόμαστε ν' ἀπλώσουμε τὰ χέρια μὲ ἐμπιστοσύνη.

Νὰ μάθουμε τὸ βάθος τῶν λέξεων αὐτῶν, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ τις ζήσουμε συναισθηματικά. Τὰ θεῖα λόγια τὰ μαθαίνουμε γιὰ νὰ τὰ ζοῦμε. Καὶ ὅσο τὰ ζοῦμε, τόσο ἀγιαζόμαστε.

Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα χρονικὸ διάστημα, προσέχοντας καὶ εὐφραϊνόμενοι μὲ τὰ λόγια τοῦ Ψαλτηρίου, τῶν τροπαρίων, τῶν κανόνων, ἀγιαζόμαστε.

Ἀποφεύγουμε τὸ κακὸ μὲ αὐτὴν τὴν ἀγία ἀπασχόληση, θέλουμε μόνο τὸ καλὸ. Ὅ,τι ἐπιθυμοῦμε, ὅ,τι θέλουμε μέσα μας, τὸ βρίσκουμε στὰ τροπάρια.

Ἐμεῖς ἓνα 'κόπο' θὰ κάνουμε, θ' ἀγαπήσουμε τὴ μελέτη, κι αὐτὸ θὰ μᾶς βάλει στὴν ἀγιότητα. Ἡ μελέτη μᾶς ἀγιάζει.

Αὐτεξούσιο

Ἡ ΖΩΗ ΜΑΣ ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ θέλημά μας.¹⁴⁸
Ὅ,τι θέλουμε κι ὅπως [ἀκριβῶς] τὸ θέλουμε,
μποροῦμε νὰ τὸ ζήσουμε.

¹⁴⁸ Σὲ περιστάσεις ἀνεξάρτητες ἀπὸ τὸ οἰκεῖο θέλημα δὲν ἀντιδροῦν ὅλοι πανομοιότυπα — ὅ,τι ἀκριβῶς φέρει θλίψη στὸν ἕνα, στὸν ἄλλο γίνεται ἀφορμὴ εὐχαριστίας, κλπ.

Ἄν ἀγαπήσεις

ΝΑ Τ' ΑΝΑΘΕΤΕΤΕ ὅλα μὲ ἐμπιστοσύνη
στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Τὸ κα-
λύτερο εἶναι νὰ δοθεῖτε στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
καὶ ν' ἀποκοπεῖτε ἀπ' τὸν κόσμον καὶ ἀπ' τοὺς
συγγενεῖς καὶ ἀπ' τοὺς γονεῖς καὶ ἀπ' τ' ἀδέλ-
φια... Ν' ἀγαπήσουμε τὸν Χριστὸ καὶ θὰ μᾶς
ἀγαπήσει κι Ἐκεῖνος. Ὅλοι οἱ πόνοι θὰ περά-
σουν, θὰ νικηθοῦν, θὰ μεταποιηθοῦν.

Ἄν τρόπον τινά, ἔχεις μέσα σου πέντε βαθ-
μοὺς ἀγάπης καὶ ξοδεύεις τοὺς δύο στοὺς γο-
νεῖς, τοὺς ἄλλους δύο στ' ἀδέλφια, τί μένει γιὰ
τὸν Θεό; Ἐνῶ ἐν τῷ Θεῷ ὑπάρχουν ὅλες οἱ
ἀγάπες τοῦ κόσμου.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Τότε δὲν νοοῦνται 'βαθμοὶ' ἀγάπης καὶ διαιρέσεις,
γιατὶ μέσα Του καμμία σχέση δὲν ἀποσπᾶ οὔτε ἐλάχι-
στα: φανερώνεται ἡ θεία προέλευσή τους, ὅλες οἱ σχέ-

Ἄν ἀγαπήσεις τὸν Θεό, τὰ πάντα ἀγαπάεις, διότι μέσα στὸν Θεὸ ὑπάρχουν ὅλα, κι ὁ Θεὸς ἔτσι θέλει νὰ Τὸν ἀγαπάεις. Αὐτὸς ὁ ἴδιος λέγει, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.¹⁵⁰

σεις γίνονται ἕμμεσες, ὅλες χωρὶς ἐξαίρεση ἐπισκιάζονται ἀκόμη καὶ πλήρως ἀπὸ τὴν δική Του.

¹⁵⁰ Μαρκ. 12, 30, Λουκ. 10, 27. Ἀγαπῶντας τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, δὲν τὸν ἀγαπάω καθόλου: ἀγαπάω τὸν Λόγο του — ἐκτὸς ἂν ἀγάπη θεωρηθεῖ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν ὑγεία του, γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν προκοπή του, κλπ, ὅπως φροντίζω γιὰ τὸν ἑαυτό μου νὰ μὴν ἀναστατώνομαι, νὰ μελετάω, νὰ μὴ πεινάω... — ἡ ἐρωτικὴ ἀπόβλεψη βρίσκεται ἀλλοῦ.

Ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τὸ χειρότερο

ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΤΑΝΟΗΣΕΙ ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ξυπνήσει. Ἐκεῖ, στὸ ξύπνημα αὐτό, γίνεται τὸ θαῦμα τῆς μετάνοιας. Κι ἐδῶ βρίσκεται ἡ προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου.¹⁵¹ Τὸ ξύπνημα, ὁμως, δὲν ἔγκειται μόνο στὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος μόνος [καθόλου] δὲν μπορεῖ. Ἐπεμβαίνει ὁ Θεός. Τότε ἔρχεται ἡ θεία χάρις. Χωρὶς τὴν χάρι δὲν μπορεῖ νὰ μετανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος.¹⁵² Ἡ

¹⁵¹ Ἐπειδὴ ἡ μετάνοια πηγάζει στὴν προαίρεση, ἡ δὲ προαίρεση εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερη, ἀποτελεῖ θαῦμα: ἡ ἀπόφαση τῆς μετάνοιας δὲν ἔχει ἄλλη αἰτία ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό της, καὶ συμβαίνει σὲ πείσμα τῆς ἰσχύος τῶν διαστροφῶν τῆς ψυχῆς.

¹⁵² Ἀποκήρυξη τῶν ἁμαρτιῶν, ἐνοχές, κτῶ, στὴν καλὴ περίπτωσι δὲν ἀποκλείεται νὰ εὐνοοῦν τὴν κίνησι τῆς μετάνοιας, ἡ ὁποία ὁμως, ἂν συμβεῖ, ἔχει ἀποκλειστικὰ θετικὸ περιεχόμενον. Μετάνοια εἶναι ἡ μετάθεσι

ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θὰ κάνει τὸ πᾶν. Μπορεῖ νὰ μεταχειρισθῆι κάτι — μιὰ ἀσθένεια ἢ κάτι ἄλλο, ἐξαρτᾶται — γιὰ νὰ φέρει τὸν ἄνθρωπο σὲ μετάνοια... Δὲν εἶναι ὑγιὲς νὰ λυπᾶται κανεὶς ὑπερβολικὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες του καὶ νὰ ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ κακοῦ ἑαυτοῦ του φθάνοντας μέχρι τὴν ἀπελπισία.¹⁵³ Ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ ἀπογοήτευση εἶναι τὸ χειρότερο πρᾶγμα. Εἶναι παγίδα τοῦ σατανᾶ, γιὰ νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ χάσει τὴν προθυμία του στὰ πνευματικὰ καὶ νὰ τὸν φέρει σὲ ἀπελπισία, σὲ ἀδράνεια καὶ ἀκηδία.¹⁵⁴ Ὁ ἄνθρωπος τότε δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτα, ἀχρηστεύεται. Ἐπρε-

τοῦ βιώματος στὴν πραγματικότητα. Ἐπομένως στὸ περιεχόμενό της ἐξαρτᾶται μόνο ἀπὸ τὴν θεία χάρι καὶ οὔτε ἐλάχιστα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

¹⁵³ Ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρας δὲν ἀλλάζει οὔτε εὐκολα, οὔτε γρήγορα, οὔτε μηχανιστικά, ὅσο πιὸ εὐαίσθητος καὶ καλοπροαίρετος εἶναι κανεὶς, τόσο ὁ πουριτανισμὸς εὐνοεῖ ἀνώφελος τύφεις καὶ συναισθηματικὸ ἀδιέξοδο.

¹⁵⁴ Λέγεται ‘πονηρὸς’ γιὰ τὶς ἐπινοήσεις αὐτές, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ ἐνδιάμεση διάθεση, κυρίως τὸν διακρίνει μῦθος.

πε τότε, δὲν ἔκανα τότε, τώρα τίποτα... Πᾶνε τὰ χρόνια μου χαμένα, δὲν εἶμαι ἄξιος.' Τοῦ δημιουργεῖται ἓνα αἰσθημα κατωτερότητας, ἓνας ἄκαρπος αὐτοεξευτελισμός, ὅλα γι' αὐτόνε εἶναι ρημάδια. Ξέρετε τί βαρὺν πράγμα εἶναι αὐτό; Εἶναι ψευτοταπείνωση...¹⁵⁵ Νὰ μὴ γυρίζουμε πίσω καὶ νὰ λέμε τί δὲν κάναμε, [οἱ πράγματι κρίσιμες δυνατότητες παραμένουν διαρκῶς ἀνοιχτές, ἐπομένως πάντα] σημασία ἔχει τί θὰ κάνουμε τώρα, ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή κι ἔπειτα.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Δὲν σημαίνει ταπείνωση ἢ ἔστω εἰλικρινῆς καὶ ἀκριβῆς αὐτοκατάκριση. Ὁ ταπεινὸς ζεῖ στὸ καλύτερό του καὶ παιδαγωγεῖται ἐκεῖ. Ὅσα θὰ ἐπέτρεπαν αἰσθήματα ἀπόρριψης εἴτε ἔγκρισης τοῦ ἑαυτοῦ, ὑπάγονται σὲ διάφορο βιωματικὸ πλαίσιο — δὲν εἶναι κἂν δυνατὴ ἢ αὐτοδικαίωση εἴτε οἱ ἔνοχές.

¹⁵⁶ Δηλαδή, ἂν μιὰ δυνατότητα συμβεῖ ὄντως νὰ κλείσει, ἔστω μόνο ἀπὸ αὐτὸ συνάγει κανεὶς ἀναμφίβολα πὼς ἡ σημασία της δὲν εἶναι κρίσιμη: νειάτα, εὐφυΐα, ὁμορφιά, πλοῦτος, διασημότητα, ὅσα συνήθως ἀποσποῦν τὴν προσοχὴ καὶ μαζὶ πολλὰ ἄλλα, δὲν ἔχουν σταθερὴ, βέβαιη, καθολικὴ καὶ ἀπαραίτητη ἀξία. Ἄς ὑπολογί- ζεται αὐτὸ ἰδιαίτερα στὶς συζητήσεις τῆς Θεοδικίας.

Ούτε τὸν ἀντίχριστο νὰ φοβόμαστε οὔτε τὸ 666

ΞΕΡΩ ὅτι θὰ ἔρθει ὁ ἀντίχριστος, ὅτι θὰ γί-
νει ἡ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ πότε
δὲν ξέρω. Αὔριο; Μετὰ χίλια χρόνια; Δὲν ξέρω.
Ὅμως δὲν ἀνησυχῶ γι' αὐτό. Διότι ξέρω ὅτι ἡ
ᾠρα τοῦ θανάτου εἶναι γιὰ τὸν καθένα ἡ Δευ-
τέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου.¹⁵⁷ Καὶ ἡ ᾠρα αὐτὴ
εἶναι πολὺ κοντά...

Ἔχουν ἀναστατώσει τὶς ψυχές, δημιούργη-
σαν ἕνα σωρὸ προβλήματα, οἰκογενειακὰ καὶ
ψυχολογικὰ μὲ τὸ 666. Δὲν μπορεῖ ὁ κόσμος νὰ
κοιμηθεῖ καὶ ἄρχισαν νὰ παίρνουν ψυχοφάρ-
μακα καὶ ὑπνωτικὰ χαπάκια γιὰ νὰ μποροῦν
νὰ κοιμηθοῦν. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;...

¹⁵⁷ Νὰ διαβαστεῖ ὡς ἔχει — ἀπόλυτη κυριολεξία.

Γιὰ μᾶς τοὺς χριστιανούς, γιὰ μᾶς ὅταν βιώνουμε τὸν Χριστὸ δὲν ὑπάρχει ἀντίχριστος... Ὅταν ἔχουμε μέσα μας τὸν Χριστό μας, μπορεῖ νὰ ἔρθει ὁ ἀντίχριστος; Μπορεῖ νὰ μπεῖ καμιὰ ἄλλη ἀντίθετη ὑπαρξη μέσα στὴν ψυχὴ μας;... Ὅταν βάλουμε τὸν Χριστὸ μέσα μας, τὰ πάντα γίνονται Παράδεισος...¹⁵⁸

Ἐέρεις πῶς ὀνομάζεται ἡ ἡμισέληνος ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, μετὰ πὺ ἐμφανίστηκε ὁ Μωάμεθ;... Ἡ ἡμισέληνος εἶναι σημεῖο τοῦ ἀντίχριστου. Ἐὰν εἶναι σημεῖο τοῦ ἀντίχριστου ἢ ἡμισέληνος καὶ ὁ Πατριάρχης μας ἔχει στὸ διαβατήριό του τὸ σημεῖο τοῦ ἀντίχριστου (καὶ στίς σφραγίδες τους, πόσες σφρα-

¹⁵⁸ Ὁ Πορφύριος καθησυχάζει, ὅτι ὅσο ἡ ἐπιθυμία βρίσκεται στὴν πραγματικότητα, οἱ δαίμονες δὲν ἔχουν ἰσχὺ νὰ καταβάλουν τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἅγιος Συμεὼν οἰκτιρε τοὺς ἀπνευματίστους, πὺ “βλέποντας δὲν βλέπουν, κοιτάζοντας δὲν κοιτάζουν... / στὸν κόσμον σὰν νεκροὶ προτοῦ πεθάνουν... / στὸ μέσο τῆς ζωῆς νεκροί...” — Βαλσάμης (ἐπιμ.), Ὕμνοι Θεῶν Ἐρώτων, Ἀθήνα 2012, σ. 93 (‘Νεκροί, ἀπ’ ὅλα ἔξω’).

*γίδες βάζουν [οἱ Τοῦρκοι] μέσα ἔξω;) πάει νὰ
πεῖ ὅτι ὁ Πατριάρχης μας εἶναι ἀντίχριστος;...*

*Μὴ περιορίζουμε τόσο πολὺ τὸ Εὐαγγελικὸ
μῆνυμα!... Οὔτε τὸν ἀντίχριστο νὰ φοβόμαστε
οὔτε τὸ 666.*

Ἡ μεγαλύτερη ἀγάπη

ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ μὲ τὴν ἀγωνία μας καὶ τοὺς φόβους μας καὶ τὴν ἀσχημὴ ψυχικὴ μας κατάσταση, χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουμε, κάνουμε κακὸ στὸν ἄλλο, ἔστω κι ἂν τὸν ἀγαπᾶμε πάρα πολύ, ὅπως παραδείγματος χάριν, ἡ μάνα τὸ παιδί της.

Ἡ μάνα μεταδίδει στὸ παιδί ὅλο τὸ ἄγχος της γιὰ τὴ ζωὴ του, γιὰ τὴν υἰγεία του, γιὰ τὴν πρόοδό του, ἔστω κι ἂν δὲν τοῦ μιλάει, ἔστω κι ἂν δὲν ἐκδηλώνει αὐτὸ ποὺ ἔχει μέσα της...

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ποὺ συνδυάζεται μὲ τὴν προσευχὴ καὶ μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου.

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ κάνει ἅγιο τὸν ἄνθρωπο, τὸν εἰρηνεύει...

Γιὰ νὰ ὠφελήσεις τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ ζεῖς μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλιῶς δὲν μπορεῖς νὰ ὠφελήσεις τὸν συνάνθρωπό σου.¹⁵⁹

Δὲν πρέπει νὰ βιάζεις τὸν ἄλλο. Θὰ ἔλθει ἡ ὥρα του, θὰ ἔλθει ἡ στιγμή, ἀρκεῖ νὰ προσεύχεσαι γι' αὐτόν. Μὲ τὴ σιωπή, τὴν ἀνοχή καὶ κυρίως μὲ τὴν προσευχὴ ὠφελοῦμε τὸν ἄλλο μυστικά.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καθαρίζει τὸν ὀρίζοντα τοῦ νοῦ του καὶ τὸν βεβαιώνει γιὰ τὴν ἀγάπη Του. Ἐδῶ εἶναι τὸ λεπτὸ σημεῖο.

Ἄμα [τὸ νοιώσει καὶ] δεχθεῖ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, τότε ἕνα ἄπλετο φῶς θὰ ἔλθει πάνω του, πὺ δὲν τὸ ἔχει δεῖ ποτέ. Θὰ βρεῖ ἔτσι τὴ σωτηρία.

¹⁵⁹ Δηλαδή, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν μητρικὴ φροντίδα, πὺ ἐκτὸς ἐξαιρέσεων ἀφορᾷ πάνω ἀπ' ὅλα στὴν καθαρὴ ἰσχὺ, ἢ θεία ἀγάπη ἐνδιαφέρεται κυρίως γιὰ τὴν μόνιμη καὶ πλήρη ἱκανοποίηση, ὅταν ἡ ψυχὴ ἡσυχάζει στὴ θεία γνώση.

Πηγὴ ἀγάπης

ΟΤΑΝ ΕΛΘΕΙ μέσα μας ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ ἐνδιαφερόμαστε ἂν μᾶς ἀγαπᾶνε ἢ ὄχι, ἂν μᾶς μιλᾶνε μὲ καλοσύνη.¹⁶⁰ Θὰ νιώθουμε τὴν ἀνάγκη ἐμεῖς νὰ τοὺς ἀγαπᾶμε ὅλους.¹⁶¹

Εἶναι ἐγωϊσμός νὰ θέλουμε οἱ ἄλλοι νὰ μᾶς μιλᾶνε μὲ καλοσύνη.

Ἄς μὴ μᾶς στενοχωρεῖ τὸ ἀντίθετο.

¹⁶⁰ Χάνεται ἡ ἀνασφάλεια ποὺ δημιουργεῖ τὸ ἐγώ. Ἐντὶ νὰ ζητάει ἐνίσχυση, κατὰ βάθος πάντα ἀβέβαιος γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὁ ἄνθρωπος ἀποκτάει ὄνομα ποὺ γνωρίζει μόνο ὁ Θεός, ὥστε οὐσιώδη ἀνεξαρτησία ἀπὸ ἐπαί- νους ἢ φόγους ἢ ἐγκαταλείψεις ἢ βοήθειες τῶν ἄλλων.

¹⁶¹ Ὡς εὐρισκόμενοι πέρα ἀπὸ ἀτομικότητες. Τότε δὲν ἐπιτρέπει κανεὶς στὸν ἑαυτό του ἰταμὴ συμπεριφορά, νὰ νομίζει ὅτι ἔχει δικαίωμα ἢ καθῆκον νὰ δοκιμάζει τοὺς ἄλλους!

*Ἄς ἀφήσουμε τοὺς ἄλλους νὰ μᾶς μιλάνε ὅπως αἰσθάνονται.*¹⁶²

¹⁶² Ἡ ψυχὴ χρειάζεται ποιότητα σχέσης, ὄχι ἐπιβεβαίωση τοῦ ἐγώ. Πέρα ἀπὸ αὐτό, ἂν ὁ ἄλλος μᾶς μισεῖ, ἄς προσπαθοῦμε νὰ μὴ πειραζόμαστε γιὰ ἓνα λόγο παραπάνω, ἐπειδὴ “ὁ παραμικρὸς γογγυσμὸς κατὰ τοῦ πλησίον ἐπηρεάζει τὴν ψυχὴ σας καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ προσευχηθεῖτε. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅταν βρῖσκει ἔτσι τὴν ψυχὴ δὲν τολμάει νὰ πλησιάσει.” Ὁ Πορφύριος δὲν παραλογίζεται, πὼς εἶναι δυνατὴ ἡ σχέση μέσα στὴν περιφρόνηση. Καλὸ νὰ ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴν χυδαιότητα τελείως καὶ ἀμέσως. “Ὅταν συναναστρεφόμεστε μὲ τοὺς Ἁγίους, γινόμεστε Ἅγιοι,” τὰ ὑπόλοιπα τὰ προσπερνᾶμε, “τὰ θηρία... θὰ περπατήσεις μὲ πολὺ μεγάλη προσοχή, κι ἔτσι ὅπωςδήποτε φεύγεις ἀκέραιος.” Τὸ Μέτρο φανερώνει πρῶτος ὁ Θεός, χωριζόμενος ἀπὸ τὸ πλάσμα Του. Πρβλ. πιὸ πάνω τὸ κείμενο, Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει τὶς ‘χοντρές’ ψυχές.

Θὰ εἶσαι ἢ δὲν θὰ εἶσαι

ΑΠΟ ΜΑΣ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ τί θὰ κάνουμε καὶ πῶς θὰ ζήσουμε.

Ἡ θὰ ζοῦμε τὸν Χριστὸ καὶ θὰ ἔχουμε τὰ θεῖα βιώματα καὶ τὴν εὐτυχία ἢ θὰ ζοῦμε στὴ μελαγχολία καὶ στὴ λύπη.

Μέση κατάστασις, μέσος ὄρος, δὲν ὑπάρχει. Ἡ θὰ εἶσαι ἢ δὲν θὰ εἶσαι. Ἡ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο.

Ἡ φύση ἐκδικεῖται, μισεῖ τὸ κενό.¹⁶³

Τὸ καθετὶ μπορεῖ νὰ εἶναι ἔτσι, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι. Τὸ φίλημα ἐπὶ παραδείγματι μπορεῖ νὰ εἶναι ἅγιο καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι πονη-

¹⁶³ Δηλαδή, δὲν γίνεται νὰ περιφρονήσεις τὸν Χριστό, καὶ ταυτόχρονα νὰ μὴ λατρέψεις οὔτε τὸν ἀντίχριστο, ἢ ψυχὴ χρειάζεται σχέση καὶ κατεύθυνση.

ρό. Ἀλλ' αὐτὸ ἔχει ἀξία: νὰ ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερα...¹⁶⁴

Ὁ Θεὸς ἔκανε τὸν ἄνθρωπο νὰ ζητάει μόνος του νὰ γίνεи καλός, νὰ τὸ ἐπιθυμεῖ μόνος του, καὶ νὰ γίνεται, τρόπον τινά, σὰν δικό του τὸ κατόρθωμα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα προέρχεται ἀπ' τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἔρχεται πρῶτα στὸ σημεῖο νὰ τὸ θέλει, νὰ τὸ ἀγαπάει, νὰ τὸ ἐπιθυμεῖ, καὶ κατόπιν ἔρχεται ἡ θεία χάρις καὶ τὸ κατορθώνει...

Πόσες βελόνες ἔχει τὸ κάθε πεῦκο; Ὁ Θεὸς τίς γνωρίζει, καὶ χωρὶς τὴ δική Του θέληση οὔτε μία δὲν πέφτει κάτω. Ὅπως καὶ οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μας, καὶ αὐτές, ὅλες, εἶναι ἡριθμημένα.¹⁶⁵ Ἐκεῖνος φροντίζει καὶ γιὰ τίς πιὸ μικρὲς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς μας, μᾶς ἀγαπάει, μᾶς προστατεύει.

¹⁶⁴ Ἡ ἀξιολογικὴ ἀμφισημία τῶν πράξεων ἐπιτρέπει οὐσιώδη ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικότητα.

¹⁶⁵ Ματ. 10, 30, Λουκ. 12, 7

Ψυχή ἐρείπιο

ΕΡΧΟΝΤΑΙ σὲ μένα ἄνθρωποι καὶ βλέπω τὴν ψυχή τους νὰ εἶναι ἐρείπιο. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν συναισθάνονται τὴν κατάστασή τους καὶ γι' αὐτὸ μοῦ ζητοῦνε ἄλλα πράγματα, μοῦ λένε ἄλλα προβλήματα τους, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὸ μεγάλο πρόβλημά τους.

Ἐγὼ τοὺς μιλῶ γι' αὐτό, ἐκεῖνοι ὅμως δὲν μὲ καταλαβαίνουν, δὲν δίνουν προσοχὴ σ' αὐτὰ πὺν τοὺς λέω, γιατί τὸ μυαλό τους εἶναι κολλημένο ἐκεῖ, στὰ προβλήματα τους, στὰ θελήματα τους.

Τότε, γιὰ νὰ μὴ φύγουν χωρὶς νὰ ὠφεληθοῦν, μερικὲς φορὲς ἀναγκάζομαι, μὲ τὸ χάρισμα πὺν μοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς νὰ τοὺς φανερώσω μυστικά γιὰ τὸν ἑαυτό τους, γιὰ τοὺς συγγενεῖς τους, γιὰ τὸ χωριό τους, καὶ ἄλλα τέτοια πράγματα, γιὰ νὰ θαναμάσουν, κι ἔτσι νὰ κερδίσω

τὴν ἐμπιστοσύνη τους, ὥστε νὰ δώσουν προσοχὴ σ' αὐτὰ ποὺ θέλω νὰ τοὺς πῶ γιὰ τὸ ψυχικὸ τους συμφέρον.

Μυστική συμπαράσταση

ΟΙ ΜΗΤΕΡΕΣ ξέρουν ν' αγχώνονται, νὰ συμβουλεύουν, νὰ λένε πολλά, ἀλλὰ δὲν ἔμαθαν νὰ προσεύχονται.

Οἱ πολλὲς συμβουλὲς καὶ ὑποδείξεις κάνουν πολὺ κακό. Ὅχι πολλὰ λόγια στὰ παιδιὰ. Τὰ λόγια χτυπᾶνε στ' αὐτιά, ἐνῶ ἡ προσευχὴ πηγαίνει στὴν καρδιά.

Προσευχὴ χρειάζεται, μὲ πίστη δίχως ἄγχος, ἀλλὰ καὶ καλὸ παράδειγμα... Πολλὴ προσευχὴ καὶ λίγα λόγια σὲ ὄλους.

Νὰ μὴ γινόμαστε ἐνοχλητικοί, ἀλλὰ νὰ προσευχοῦμαστε μυστικὰ καὶ μετὰ νὰ μιλάμε, κι ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βεβαιώνει μέσα μας ἂν ἡ ὁμιλία μας εἶναι δεκτὴ στοὺς ἄλλους.

Ἄν δὲν εἶναι πάλι, δὲν θὰ μιλάμε. Θὰ προσευχοῦμαστε μυστικὰ μόνο. Διότι καὶ μὲ τὸ νὰ μιλάμε γινόμαστε ἐνοχλητικοὶ καὶ κάνουμε

τοὺς ἄλλους ν' ἀντιδροῦν καὶ καμιὰ φορὰ ν'
ἀγανακτοῦν. Γι' αὐτὸ πιὸ καλὰ εἶναι νὰ τὰ λέει
κανεὶς μυστικὰ στὴν καρδιὰ τῶν ἄλλων παρὰ
στ' ἀντί τους — μέσῳ τῆς μυστικῆς προσευ-
χῆς.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Ὅμως “χωρὶς τὴν ἀγάπη ἢ προσευχὴ δὲν ὠφελεῖ, ἢ
συμβουλὴ πληγώνει, ἢ ὑπόδειξη βλάπτει...”

Τάχα εὐσεβεῖς γονεῖς

ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟ νὰ διώξουμε τὰ παιδιά ἀπὸ τὸν Χριστό, ὅταν ἀκολουθοῦμε τὰ τῆς θρησκείας μὲ ἐγωϊσμό. Τὰ παιδιά δὲν θέλουν καταπίεση.¹⁶⁷ Μὴ τὰ ἐξαναγκάζετε νὰ σᾶς ἀκολουθήσουν στὴν ἐκκλησία. Μπορεῖτε νὰ πεῖτε, “Ὅποιος θέλει, [ἂν θέλει,] μπορεῖ νὰ ἔλθει τώρα μαζί μου ἢ ἀργότερα.” Ἀφήστε νὰ μιλήσει στὶς ψυχές τους ὁ Θεός...

Ἐπιμένουν οἱ γονεῖς, “Ἄντε νὰ ἐξομολογηθεῖς, ἄντε νὰ μεταλάβεις, ἄντε νὰ κάνεις ἐκείνο...” Τίποτα δὲν γίνεται. Ἐνῶ βλέπει ἐσένα; Αὐτὸ πὸ ζεῖς, αὐτὸ καὶ ἀκτινοβολεῖς.

¹⁶⁷ Ἄν ἐπικρατεῖ καταναγκασμὸς ἐκεῖ πὸ δὲν νοεῖται ἄλλο ἀπὸ προσωπικὴ σχέση, ἡ ψυχὴ δὲν ξεπέφτει ἀπλῶς, κινδυνεύει νὰ κλειδωθεῖ στὸν ξεπεσμό.

Ἀκτινοβολεῖ ὁ Χριστὸς μέσα σου; Αὐτὸ πηγαινέει στὸ παιδί σου. Ἐκεῖ βρίσκεται τὸ μυστικό. Κι ἂν γίνεи αὐτὸ ὅταν τὸ παιδί εἶναι μικρὸ στήν ἡλικία, δὲν θὰ χρειασθεῖ νὰ κοπιᾶσει πολλὸ ὅταν μεγαλώσει... Ἄν δὲν ἀγιάζονται οἱ γονεῖς, ἂν δὲν ἀγωνίζονται, κάνουν μεγάλα λάθη καὶ μεταδίδουν τὸ κακὸ ποὺ ἔχουν μέσα τους...

Ἐνα εἶναι τὸ τέλειο — νὰ μιλάει ἢ ἐν Χριστῷ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγιοςύνη τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἀγιοςύνης καὶ ὄχι τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας κάνει τὰ παιδιά καλά.

Χρειάζεται οικογένεια προσευχής

ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ βρίσκεται μεγάλο μέρος ἀπ' τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου... Τὸ παιδί θέλει κοντά του ἀνθρώπους θερμοῦς προσευχῆς. Ὅχι ν' ἀρκεῖται ἡ μητέρα στὸ αἰσθητὸ χᾶδι γιὰ τὸ παιδί της, ἀλλὰ νὰ προσφέρει συγχρόνως καὶ τὸ χᾶδι τῆς προσευχῆς.

Τὸ παιδί αἰσθάνεται στὸ βάθος τῆς ψυχῆς του τὸ πνευματικὸ χᾶδι, ποὺ μυστικὰ στέλνει ἡ μητέρα του, καὶ ἔλκεται πρὸς αὐτήν. Νοιώθει ἀσφάλεια, σιγουριά, ὅταν ἡ μητέρα μὲ τὴ συνεχή, τὴν ἐπίμονη καὶ θερμὴ προσευχὴ της ἀγκαλιάζει τὸ παιδί της μυστικὰ καὶ τὸ ἐλευθερώνει ἀπ' ὅ,τι τὸ σφίγγει...

Ἀγάπη ἐν προσευχῇ, ἐν Χριστῷ ἀγάπη. Αὐτὴ ὠφελεῖ πραγματικά. Ὅσο θ' ἀγαπᾶτε τὰ παιδιὰ μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀγάπη, ποὺ εἶναι συ-

χνὰ παθολογική, τόσο θὰ μπερδεύονται, τόσο ἡ συμπεριφορὰ τους θὰ εἶναι ἀρνητική. Ὅταν ὁμως ἡ ἀγάπη σας θὰ εἶναι μεταξύ σας καὶ πρὸς τὰ παιδιά χριστιανική καὶ ἅγια, τότε δὲν θὰ ἔχετε κανένα πρόβλημα. Ἡ ἀγιότητα τῶν γονέων σώζει τὰ παιδιά.

Γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιδράσει ἡ θεία Χάρις στὶς ψυχὲς τῶν γονέων. Κανείς δὲν ἀγιάζεται μόνος του. Ἡ ἴδια ἡ θεία Χάρις μετὰ θὰ φωτίσει, θὰ θερμάνει καὶ θὰ ζωογονήσει τὶς ψυχὲς τῶν παιδιῶν...

Θέλει προσοχή, ὅταν ἐνθαρρύνετε τὰ παιδιά. Στὸ παιδί δὲν πρέπει νὰ λέτε: 'Ἐσὺ θὰ τὰ καταφέρεις, ἐσὺ εἶσαι σπουδαῖος, εἶσαι νέος, εἶσαι ἀνδρεῖος, εἶσαι τέλειος!...' Δὲν τὸ ὠφελεῖτε ἔτσι τὸ παιδί. Μπορεῖτε ὁμως νὰ τοῦ πεῖτε νὰ κάνει προσευχή. Νὰ τοῦ πεῖτε, 'Παιδί μου, τὰ χαρίσματα ποὺ ἔχεις, ὁ Θεὸς σοῦ τὰ ἔδωσε. Προσευχήσου νὰ σοῦ δώσει ὁ Θεὸς δυνάμεις γιὰ νὰ τὰ καλλιεργήσεις καὶ νὰ πετύχεις. Νὰ σοῦ δώσει ὁ Θεὸς τὴν Χάρι Του.' Τοῦτο 'δῶ εἶναι τὸ τέλειο. Σ' ὅλα τὰ θέματα νὰ μάθουν τὰ παιδιά νὰ ζητοῦν τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ...

Ὅποιος μᾶς ἐπαινεῖ, μᾶς πλανᾷ καὶ μᾶς χαλάει τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας... Οἱ γονεῖς εὐθύνονται πρῶτοι γιὰ τὴν ἀποτυχία τῶν παιδιῶν στὴ ζωὴ καὶ οἱ δάσκαλοι καὶ οἱ καθηγητὲς μετὰ. Τὰ ἐπαινοῦν διαρκῶς. Τοὺς λένε ἐγωϊστικά λόγια. Δὲν τὰ φέρνουν στὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Τ' ἀποξενώνουν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία...

Ὅταν μεγαλώσουν λίγο τὰ παιδιά καὶ πᾶνε στὸ Σχολεῖο μ' αὐτὸν τὸν ἐγωϊσμό, φεύγουν ἀπ' τὴ Θρησκεία καὶ τὴν περιφρονοῦν, χάνουν τὸν σεβασμὸ πρὸς τὸν Θεό, πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς ὄλους. Γίνονται ἀτίθασα καὶ σκληρὰ καὶ ἄπονα, χωρὶς νὰ σέβονται οὔτε τὴ Θρησκεία, οὔτε τὸν Θεό. Βγάλαμε στὴ ζωὴ ἐγωϊστὲς καὶ ὄχι Χριστιανούς... Ὁ ἐγωϊστὴς εἶναι ὁ μπερδεμένος, ὁ ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ κακοῦ πνεύματος...

Ἡ ταπείνωση εἶναι τοῦ Θεοῦ, εἶναι κάτι τὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι κάτι τὸ ὀργανικό. Κι ὅταν λείπει, εἶναι σὰν νὰ λείπει ἀπ' τὸν ὀργανισμό ἢ καρδιά. Ἡ καρδιά δίνει ζωὴ στὸν ὀργανισμό. Καὶ ἡ ταπείνωση δίνει ζωὴ στὴν ψυχὴ.

Μή φοβόμαστε τὴν ἀπόρριψη

ΦΩΝΑΖΟΥΝ σήμερα οἱ νέοι. Λένε, ‘Πρέπει νὰ μᾶς καταλάβετε!’ Δὲν πρέπει ὅμως νὰ πᾶμε ἐμεῖς σ’ αὐτούς.

Ἀντίθετα, θὰ προσευχόμαστε γι’ αὐτούς, θὰ λέμε τὸ σωστό, θὰ τὸ ζοῦμε, θὰ τὸ κηρύττουμε, [δὲν θὰ τοὺς ἐκβιάσουμε,] ἀλλὰ [καὶ] δὲν θὰ προσαρμολογοῦμε μὲ τὸ πνεῦμα τους.

Νὰ μὴ χαλάσουμε τὸ μεγαλεῖο τῆς πίστεώς μας.¹⁶⁸ Δὲν γίνεται, γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσουμε ν’ ἀποκτήσουμε τὴ δική τους νοοτροπία.

¹⁶⁸ Ἄν θὰ πάρει βοήθεια ἢ ἂν θὰ παραμείνει στὴν ἀνοησία, βρίσκεται στὴν ἐξουσία καθενός. Ὁ Πορφύριος εἰδοποιεῖ πὼς ἡ Ἐκκλησία θὰ χάσει τὴν παιδαγωγικὴ τῆς δύναμη, ἂν ἀνέχεται περιφρόνηση τῶν ἀξιῶν τῆς. Τὸ ἴδιο γιὰ κάθε σχέση πού θέλει ἀλήθεια: περιφρόνηση τῶν ἀρχῶν δὲν εἶναι ἐπιείκεια ἀλλὰ διαφθορά.

Τὸ μυστικὸ εἶναι ἡ εὐχαριστία

*Πρέπει νὰ εἶμαστε αὐτοὶ ποὺ εἶμαστε καὶ νὰ
κηρύττουμε τὴν ἀλήθεια...*

Παραδόθηκα στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ

ΟΛΟ αὐτό τὸν καιρὸ εἶχα φρικτοὺς πόνους σ' ὄλο μου τὸ σῶμα. Οἱ ἄλλοι ἔβλεπαν νὰ πεθαίνω. Ἐγὼ εἶχα παραδοθεῖ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Δὲν προσευχόμουνα νὰ μὲ ἀπαλλάξει ἀπ' τοὺς πόνους... Δὲν φοβόμουνα τὸν θάνατο — στὸν Χριστὸ θὰ πήγαινα.

Πολλὴ ὠφέλεια ἔχουμε ἀπ' τὶς ἀσθένειες, ἀρκεῖ νὰ τὶς ὑπομένουμε χωρὶς γογγυσμὸ καὶ νὰ δοξάζουμε τὸν Θεό, ζητῶντας τὸ ἔλεός Του.

Ὅταν ἀρρωστήσουμε, τὸ θέμα δὲν εἶναι νὰ μὴν πάrouμε φάρμακα ἢ νὰ πᾶμε νὰ προσευχηθοῦμε στὸν Ἅγιο Νεκτάριο. Πρέπει νὰ ξέρονουμε καὶ τὸ ἄλλο μυστικό, ν' ἀγωνισθοῦμε ν' ἀποκτήσουμε [ἐπιθυμία καὶ συνείδηση τῆς Παρουσίας Του, νὰ δεχτοῦμε] τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Αὐτό εἶναι τὸ μυστικό. Τὰ ἄλλα θὰ μᾶς τὰ δίδῃ ἡ χάρις, δηλαδή τὸ πῶς θ' ἀφεθοῦμε στὸν

Χριστό.¹⁶⁹ Ἐμεῖς δηλαδή περιφρονοῦμε τὴν ἀσθένεια, δὲν τὴ σκεπτόμαστε, σκεπτόμαστε τὸν Χριστό — ἀπαλά, ἀνεπαίσθητα, ἀνιδιοτελῶς — κι ὁ Θεὸς κάνει τὸ θαῦμα Του πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς μας [εἴτε θεραπεύοντας τὴν ἀσθένεια, εἴτε ἀφήνοντάς την].

Ὅπως λέμε στὴν *Θεία Λειτουργία*, ‘πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδώμεθα.’ Ἀλλὰ πρέπει νὰ θέλουμε νὰ περιφρονήσουμε τὴν ἀσθένεια. Ἄν δὲν θέλουμε, εἶναι δύσκολο, δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ‘τὴν περιφρονῶ’.¹⁷⁰ Κι ἔτσι ἐνῶ νομίζουμε ὅτι τὴν περιφρονοῦμε κι ὅτι δὲν τῆς δίνουμε σημασία, ἐμεῖς τῆς δίνουμε — τὴν ἔχουμε στὸ μυαλό μας συνέχεια, καὶ δὲν

¹⁶⁹ Δὲν ἀναζητοῦμε ἰδανικὴ μέθοδο ἐπιβίωσης, ἔστω μὲ θρησκευτικὰ κριτήρια, ἀλλὰ συμπορευόμαστε μαζί Του ἀνεξάρτητα ἀπὸ λύσεις καὶ προβλήματα. Οὕτως ἢ ἄλλως οἱ ἀντικειμενικὲς συνθῆκες — ἂν ὑπάρχουν ἀσθένειες, ἂν θὰ χρησιμοποιηθοῦν φάρμακα, κτῶ. — δὲν ἔχουν σταθερὴ ἀξία.

¹⁷⁰ Δὲν εἶναι ἐπιδερμικὴ ἀπόφαση, τὸ ἴδιο εὐκόλα ἀθετούμενη — ἀπαιτεῖ μεγάλη ἦδη ἐνότητα μὲ τὸν Θεό.

Μὰ θὰ πεῖς, ‘Δὲν πῆρα τὸ φάρμακο, πῶς δὲν πιστεύω;’ Κι ὅμως, στὸ βάθος ὑπάρχει μέσα μας ἀμφιβολία καὶ φόβος, καὶ σκεπτόμαστε, ‘Ἄραγε θὰ γίνει αὐτό;’

Ἐδῶ ἰσχύει τὸ Γραφικόν, ‘Ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε,¹⁷² οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται.’¹⁷³

Ὅταν ἡ πίστις εἶναι πραγματική, εἴτε παίρνεις φάρμακο εἴτε δὲν παίρνεις, [ὁ Θεὸς] θὰ ἐνεργήσει. Καὶ μὲ τοὺς γιατροὺς καὶ τὰ φάρμακα ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ.¹⁷⁴

¹⁷² Δηλαδή, ‘δὲν διστάσετε.’

¹⁷³ Ματ. 21, 21

¹⁷⁴ Ἐνεργεῖ φανερὰ καὶ ἄμεσα, εἴτε μέσα ἀπὸ φάρμακα, κλπ, ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες καθενός. Ἄλλοι ὠφελοῦνται πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀμεσότητα, καταλαβαίνοντας τὸν ἑαυτό τους ἀνάξιο νὰ τὸν φροντίζει προσωπικὰ ὁ Ἰδιος, ἢ μεγαλώνουν σωτήρια ἐπίγνωση Υἱοθεσίας, ἐνῶ ἄλλοι ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν ἐμμεσότητα, καταλαβαίνοντας τὴν θεία πρόνοια μέσα ἀπὸ τὰ κοσμικὰ ἀγαθὰ της.

Ὅλο τὸ μυστικὸ εἶναι ἢ πίστη — ἀδιάκριτη, ἀπαλή, ἀπλή καὶ ἀφελής. Ἐν ἀπλότητι καὶ ἀφελότητι καρδίας...¹⁷⁵

Νὰ ἔχουμε πίστη ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ὑπεραγαπᾷ καὶ ὅτι θέλει νὰ γίνουμε δικοὶ Του. Γι' αὐτὸ ἐπιτρέπει τὶς ἀσθένειες, μέχρι νὰ παραδοθοῦμε μ' ἐμπιστοσύνη σ' Αὐτόν.¹⁷⁶

Νὰ ἀγαπήσουμε τὸν Χριστὸ καὶ ὅλα θ' ἀλλάξουν στὴ ζωὴ μας.¹⁷⁷ Νὰ μὴ Τὸν ἀγαπᾶμε γιὰ νὰ πάρουμε ἀνταπόδομα, παραδείγματος χάριν, τὴν ὑγεία. Ἀλλὰ νὰ Τὸν ἀγαπᾶμε με λαχτάρα, ἀπὸ εὐγνωμοσύνη [γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξὴ Του], χωρὶς νὰ σκεπτόμαστε τίποτα, μόνον τὴ θεία ἀγάπη.

¹⁷⁵ Πράξ. 2, 46

¹⁷⁶ Ἐπιτρέπει συνθῆκες ἀνασφάλειας βοηθῶντας τὸν ἄνθρωπο νὰ ὀδηγηθεῖ σὲ βέβαιη, ὀλόψυχη, ἀπόφαση.

¹⁷⁷ Ἀλλάζει ἢ σχέση μας μαζί τους, ἀλλάζουμε ἐμεῖς. Ἀκόμη καὶ συμβαίνοντας τὰ ἴδια ἀκριβῶς, γίνονται ἀντιληπτὰ καὶ ἐπηρεάζουν τὴν ψυχὴ μὲ διαφορετικὸ τρόπο, σὰν νὰ 'βαπτίζονται' στὴν θεία χάρι.

Οὔτε νὰ προσευχόμεστε μὲ [ὑποτιθέμενη 'φιλάνθρωπη'] σκοπιμότητα καὶ νὰ λέμε στὸν Θεό, 'Κάνε τὸν τάδε καλὰ στὴν ὑγεία του, γιὰ νὰ ἔλθει κοντὰ Σου.' Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό, νὰ υποδεικνύουμε τρόπους στὸν Θεό...

Τὸ τέλειο εἶναι νὰ μὴ προσευχόμεστε [γιὰ καμμιά ἀνάγκη, οὔτε] γιὰ τὴν ὑγεία μας. Νὰ μὴν εὐχόμεστε νὰ γίνουμε καλὰ, ἀλλὰ νὰ γίνουμε καλοί... Ὅχι καλοί, δηλαδή ἐνάρετοι, 'νὰ γίνουμε αὐτό, αὐτό, αὐτό...', ἀλλὰ ν' ἀποκτήσουμε Θεῖο ζῆλο: ν' ἀφηγόμεστε μ' ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη Του...¹⁷⁸

Εἶναι ὠραῖο νὰ περπατᾶς, νὰ ἐργάζεσαι, νὰ κινεῖσαι καὶ νὰ ἔχεις ὑγεία. Ἀλλὰ πρῶτα νὰ ἔχεις ψυχικὴ ὑγεία. Ἡ βάσις εἶναι ἢ ψυχικὴ ὑγεία, ἀκολουθεῖ ἢ σωματικὴ. Ὅλες σχεδὸν οἱ ἀρρώστιες προέρχονται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στὸν Θεό, καὶ αὐτὸ δημιουργεῖ τὸ ἄγχος. Τὸ ἄγχος τὸ δημιουργεῖ ἢ κατάρρηση τοῦ

¹⁷⁸ Ὅπως τὸ χρῶμα τοῦ ὑγιοῦς ἀνθρώπου, ἔτσι οἱ ἀρετές: προηγεῖται θεμελιακὰ ἢ ὑγεία, δηλαδή λαχτάρα γιὰ τὸν Θεό, ἢ γνώση Του, ἢ ἐνότητα μαζί Του.

*θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ἄν δὲν ἔχετε ἔρω-
τα γιὰ τὸν Χριστό, ἂν δὲν ἀσχολεῖσθε μὲ ἅγια
πράγματα, σίγουρα¹⁷⁹ θὰ γεμίσετε μὲ μελαγχο-
λία, μὲ τὸ κακό.*

¹⁷⁹ Δηλαδή, 'ἀργὰ ἢ γρήγορα.'

Δέν ὑπάρχει ἀπόσταση

ΤΙΣ ΝΥΚΤΕΣ ἐπικοινωνῶ τηλεφωνικῶς μ' ἕναν ἀγιορείτη ἀσκητή. Αὐτὸς μελετάει πολὺ τοὺς Πατέρες καὶ μοῦ ἐξηγεῖ πολλὰ πράγματα. Συζητοῦμε πνευματικὰ ζητήματα. Τρέλα, τί νὰ σᾶς πῶ!...

Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερα πρωὶ πρωί, δηλαδή νύκτα στὶς τρεῖς. Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν ἐκείνη τὴν ὥρα πὺν συνομιλοῦσαμε. Ἐπὶ μισὴ ὥρα κουβεντιάσαμε πάρα πολὺ ὠραῖα πράγματα. Εἰλικρινὰ μεγάλη χαρὰ αἰσθάνθηκα, μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι μπορῶ νὰ σᾶς ἐκφράσω. Δόξα Σοὶ ὁ Θεός!

Ἐνῶ λέγαμε αὐτὰ τὰ πνευματικὰ, μοῦ λέει,
- Χτυπάει ἡ καμπάνα γιὰ τὴν ἐκκλησία καὶ τρέχω νὰ προλάβω.

Τοῦ λέω,

- Γέροντα, μή μ' ἀφήνεις!

- Μετὰ χαρᾶς, μοῦ λέει. Ἔλα νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία, νὰ εἴμαστε μαζί, νὰ βλέπουμε τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τὴν Θεία Λειτουργία, τὴν χάρι τοῦ Χριστοῦ. Ἔλα, δὲν ὑπάρχει ἀπόσταση ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Καμμία ἀπόσταση!

Καὶ 'πῆγα' μαζί του στὴν ἐκκλησία.

Ὅλες τὶς ὥρες μαζί του προσευχόμενα. Ἔβλεπα ὅλες τὶς ἱερῆς καὶ ἅγιες εἰκόνες, τὶς λαμπάδες, τὰ κεράκια, τὰ καντηλάκια νὰ τσιτσιρίζουν.

Ἔβλεπα τοὺς ἱερεῖς νὰ λειτουργοῦν μεταρσιωμένοι. Ἦταν γεμάτη ἡ ἐκκλησία ἀπὸ ἀσκητὲς κι ὅλοι εἶχαν μεγάλη χαρὰ μέσα τους καὶ ψάλλανε, 'Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός...' ¹⁸⁰

¹⁸⁰ Χριστουγεννιάτικος ὕμνος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου — Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός, ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἔνθα ὁδεύει ὁ ἀστήρ, μετὰ τῶν Μάγων Ἀνατολῆς τῶν Βασιλέων. Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν ἀκαταπαύστως ἐκεῖ. Ποιμένες ἀγραυλοῦσιν

Στὸ 'Μετὰ φόβου Θεοῦ' πῆγγε νὰ μεταλάβει.
Δίπλα του κι ἐγώ, μὲ τὴν χάρι τοῦ Κυρίου μας,
συγκινημένος.

Συγχωρᾶτε με πὸν τὰ λέγω. Ἔβλεπα ὅλους
τοὺς ἀδελφοὺς νὰ δέονται. Αἰσθάνθηκα μεγά-
λη ἀγαλλίαση. Ὅ,τι ἔβλεπαν ἐκεῖνοι, ἔβλεπα κι
ἐγώ!

Μὰ ἦταν πνευματικὴ πανδαισία αὐτὴ ἡ Αει-
τουργία μὲ τοὺς ἁγίους ἀσκητές, τὶς χαρούμε-
νες ψυχοῦλες πὸν τὰ αἰσθανόντουσαν ὅλα, πὸν
ἐξούσανε τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων! Τὴν
ἐξούσανε!

Πῶς θὰ ἤθελα νὰ ἤσαстан κι ἐσεῖς, ν' ἀκού-
γατε τὰ λόγια πὸν λέγανε!

ὠδὴν ἐπάξιον, Δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες τῷ σήμερον
ἐν Σπηλαίῳ τεχθέντι ἐκ τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου,
ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.

Στήν ἄλλη ζωή

Μὲ τὸν Χριστὸ ὁ θάνατος γίνεται ἡ γέφυρα πὸν θὰ τὴν περάσουμε σὲ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ συνεχίσουμε νὰ ζοῦμε ἐν τῷ ἀνεσπέρῳ φωτί...

Κανονικὰ δὲν πρέπει νὰ λέμε ‘ἄλλη ζωή.’ Μία εἶναι ἡ ζωή, κι ἂν ζοῦμε κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐδῶ στὴ γῆ, θὰ μᾶς φανερώσει πῶς θὰ εἴμαστε μετὰ θάνατον...

Κάποτε εἶχα πεθάνει γιὰ λίγο. Εἶχα πάει στὸν ἄλλο κόσμος. Εἶδα τὶς ὁμορφιὲς πὸν ὑπάρχουν ἐκεῖ. Δὲν ἤθελα νὰ φύγω· στενοχωρέθηκα πὸν γύρισα πίσω. Ἐκεῖ ἦταν ὅλα φωτεινά, χαρὰ ἀπερίγραπτη...

Μόλις κλείσουμε τὰ μάτια μας θὰ τὰ ἀνοίξουμε στήν αἰωνιότητα. Θὰ παρουσιαθοῦμε μπροστὰ στὸν Χριστό. Στήν ἄλλη ζωή θὰ ζοῦμε ἐκτυπώτερον τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ...

*Ἐὰν ἀπὸ δω δὲν ἐνωθοῦμε μὲ τὸν Θεό, οὔτε
στὴν ἄλλη ζωὴ θᾶμαστε μαζί Του στὴν οὐράνια
δόξα καὶ χαρά...*

*Θὰ ζοῦμε ἀπὸ δω τὴν αἰώνιο ζωὴ, ἐὰν ἀπο-
θάνουμε κατὰ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο. Κάτι σχε-
τικὸ εἶδα γραμμένο στὴν εἴσοδο ἑνὸς μοναστη-
ριοῦ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἔλεγε: ‘ἐὰν πεθάνεις,
πρὶν νὰ πεθάνεις, δὲν θὰ πεθάνεις, ὅταν πε-
θάνεις.’*

Μυστικά

ΝΑ ΜΗ ΛΕΤΕ σὲ ἄλλους τὶς μυστικὲς πνευματικὲς ἐμπειρίες ποὺ ἔχετε.¹⁸¹ Δὲν κάνει. Χάνουμε ἔτσι τὴν θεία χάρι. Εἶδατε ἢ Παναγία; Τηροῦσε σιγὴν. [Οὔτε κἂν] στὸν Ἰωσήφ δὲν εἶπε τὸ μυστικὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ...

Ὁ Θεὸς [πρῶτος σέβεται τὴν ἀγιότητα, γι' αὐτὸ] κρύβεται πολὺ, τόσο ποὺ [ἀρχικὰ μπορεῖ νὰ] νομίζουμε ὅτι δὲν ὑπάρχει!

¹⁸¹ Δηλαδή, νὰ μὴ διηγούμαστε τὶς θεοπτικὲς ἐμπειρίες ὡς δικές μας — θεμιτὸ νὰ συζητοῦνται ὡς ἐμπειρίες τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις καὶ στὸν κανόνα αὐτό, καὶ ἀπαραίτητο σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, κανονικὲς ἢ ἐξαιρετικὲς, νὰ μὴ προδίδεται καὶ ἐκτίθεται τὸ Ἱερὸ στὴν ἐλάχιστη πιθανότητα τῆς πιὸ ἐλάχιστης ὑποτίμησής του.

*Παρουσιάζεται σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀξιοθεῖ
τοῦ δώρου τῆς ταπεινώσεως.¹⁸²*

¹⁸² Δὲν συμβαίνει ὡς ἠθικολογικὴ ἐπιβράβευση, ἀποκρίνεται στὴν ὀρμὴ τῆς ψυχῆς νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικότητα καὶ νὰ μεγαλώσει τὴν ἐπιθυμία της γιὰ τὴν Ἀρχή της — εἶναι ἐρωτικὴ ἀπόκριση.

Ὁ χριστιανὸς εἶναι ποιητής

ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ κανεὶς χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχει ποιητικὴ ψυχὴ, πρέπει νὰ γίνῃ ποιητής. ‘Χοντρὲς’ ψυχὲς κοντὰ Του ὁ Χριστὸς δὲν θέλει.

Ὁ χριστιανός, ἔστω καὶ μόνο ὅταν ἀγαπάει,¹⁸³ εἶναι ποιητής, εἶναι μὲς στὴν ποίηση.

Τὴν ἀγάπη ποιητικὲς καρδιὲς τὴν ἐνστερνίζονται, τὴ βάζουν μέσα στὴν καρδιά τους, τὴν ἀγκαλιάζουν, τὴ νιώθουν βαθιά...

¹⁸³ Ἀπολαμβάνοντας τὸ πρῶτο θεμέλιο τῆς ποίησης, καὶ ὅταν δὲν δημιουργεῖ ἢ δὲν προσέχει μέσα σὲ ποιητικὴ ἀπόβλεψη τὴν πραγματικότητα, ὁ χριστιανὸς εἶναι ποιητής, γιατί ὅπως ὁ Θεὸς δίνει τὸ πνεῦμα του στὰ πράγματα — δημιουργεῖ κόσμος, ἐμπνέει ζωὴ, χαίρεται μὲ τὴν στερεότητα, πληρότητα καὶ σύμπνοια.

Ὅταν σᾶς ἐνθουσιάζει ἕνα ὠραῖο τοπίο, ἕνα ἐκκλησάκι, κάτι ὠραῖο, νὰ μὴ μένετε ἐκεῖ, νὰ πηγαίνετε πέραν αὐτοῦ, νὰ [καταλαβαίνετε τὴν ἀρχὴ καὶ φύση τῆς ὁμορφιάς του, κι ἔτσι νὰ] προχωρεῖτε σὲ δοξολογία γιὰ ὅλα τὰ ὠραῖα, γιὰ νὰ ζεῖτε τὸν μόνον Ὁραῖον. Ὅλα εἶναι ἅγια, καὶ ἡ θάλασσα καὶ τὸ μπάνιο καὶ τὸ φαγητό. Ὅλα νὰ τὰ χαίρεσθε. Ὅλα μᾶς πλουτίζουν, ὅλα μᾶς ὀδηγοῦν στὴν μεγάλη Ἀγάπη, ὅλα μᾶς ὀδηγοῦν στὸν Χριστό.

Μή στενοχωριέσαι

ΑΥΤΟ ποὺ ὀνομάζουν εὐτυχία μέσα στὸν γάμο ὑπάρχει, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ μιὰ προϋπόθεση: νὰ ἔχουν ἀποκτήσει οἱ σύζυγοι πνευματικὴ παρουσία, ἀγαπῶντας τὸν Χριστὸ καὶ τηρῶντας τὶς ἐντολές Του.

Ἔτσι θὰ φθάσουν νὰ ἀγαπιῶνται ἀληθινὰ μεταξύ τους καὶ νὰ εἶναι εὐτυχησμένοι. Διαφορετικά, θὰ εἶναι ψυχικὰ πτωχοί, δὲ θὰ μποροῦν νὰ δώσουν ἀγάπη καὶ θὰ ἔχουν δαιμονικὰ προβλήματα, ποὺ θὰ τοὺς κάνουν δυστυχισμένους...

Δῶσε ὅλη τὴν προσοχή σου πῶς νὰ ἀγαπήσεις τὸν Χριστὸ ποὺ σὲ ἀγαπᾷ.

Ἄλλα τοῦ Χριστοῦ εἶναι, παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον μας, ὅπου φανερόνεται ἡ Πρόνοιά Του μέχρι τὴν τελευταία λεπτομέρεια τῆς ζωῆς μας.

Μπορεῖ νὰ κάνεις οἰκογένεια, μπορεῖ νὰ πᾶς ὅπου σοῦ ἀρέσει νὰ ἀφιερωθεῖς.

Μπορεῖ ὁμως καὶ νὰ μὴν κάνεις τίποτε ἀπ' αὐτά, νὰ μείνεις στὸ σπίτι σου, ὅπως εἶσαι τώρα. Πάλι σώξεσαι, φτάνει ν' ἀγαπᾶς τὸν Χριστό.

Ὁ Χριστὸς θὰ φέρει τὴ λύση ποὺ σοῦ ταιριάξει περισσότερο, ποὺ θὰ μιλήσει καθαρὰ στὴν ψυχὴ σου.¹⁸⁴ Μὴ στενοχωριέσαι.

¹⁸⁴ Ὁ ἴδιος ὑποστηρίζει τὴν βούληση ὅλων, γι' αὐτὸ οἱ ἀσκητὲς Τὸν ἀποκαλοῦν ὑπάκουο. Πραγματοποιεῖ τὴν βούλησή μας ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἔχουμε καταλάβει οὔτε οἱ ἴδιοι τί θέλουμε πραγματικά. Ἐπομένως ἀπὸ 'περιστάσεις,' 'κατὰ λάθος,' ἀπὸ 'ἀτυχίες' καὶ 'κακὴ μοῖρα' κανεῖς δὲν χάλασε τὴν ζωὴ του νὰ τὴν κάνει σὰ μιὰ ξένη φορτικὴ. Ὁλοφάνερο στὸν διάβολο καὶ τοὺς δαίμονες, ὅτι ὅσο ἀποκρουστικὸς ἂν εἶναι γιὰ μᾶς ὁ βίος τους καὶ ὅσο ταλαίπωρος γιὰ τοὺς ἴδιους, παραμένει ὅ,τι θέλησαν — οὔτε διανοοῦνται νὰ τὸν ἀλλάξουν.

Πνευματική Διαθήκη

Αγαπητὰ πνευματικά μου παιδιά,

Τώρα πὺν ἀκόμη ἔχω τὰς φρένας μου σώας, θέλω νὰ σᾶς πῶ μερικὲς συμβουλές.

Ἀπὸ μικρὸ παιδὶ ὄλο στὶς ἁμαρτίες ἤμουνα. Καὶ ὅταν μὲ ἔστειλε ἡ μητέρα μου νὰ φυλάω τὰ ζῶα στὸ βουνό, γιατί ὁ πατέρας μου, ἐπειδὴ ἤμασταν πτωχοί, εἶχε πάει στὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ ἐργαστεῖ στὴ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ γιὰ ἐμᾶς τὰ παιδιά του, ἐκεῖ πὺν ἔβροσκα τὰ ζῶα, συλλαβιστὰ διάβαζα τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καὶ πάρα πολὺ ἀγάπησα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη καὶ ἔκανα πάρα πολλές προσευχὲς σὰν μικρὸ παιδὶ πὺν ἤμουν 12-15 χρονῶν, δὲν θυμᾶμαι ἀκριβῶς καλὰ, καὶ θέλοντας νὰ τὸν μιμηθῶ μὲ πολὺ ἀγῶνα ἔφυγα ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου κρυφὰ καὶ ἦλθα στὰ Κανσοκαλύβια τοῦ

Ἁγίου Ὄρους καὶ ὑποτάχτηκα σὲ δύο γέροντες ἀνταδέλφους, Παντελεήμονα καὶ Ἰωαννίκιο.

Μοῦ ἔτυχε νὰ εἶναι πολὺ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι καὶ τοὺς ἀγάπησα πάρα πολὺ καὶ γι' αὐτό, μὲ τὴν εὐχή τους, τοὺς ἔκανα ἄκρα ὑπακοή. Αὐτὸ μὲ βοήθησε πάρα πολὺ, αἰσθάνθηκα καὶ μεγάλη ἀγάπη καὶ πρὸς τὸν Θεό, καὶ πέρασα πάρα πολὺ καλά. Ἀλλά, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ, γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, ἀρρώστησα πολὺ καὶ οἱ Γέροντές μου μοῦ εἶπαν νὰ πάω στοὺς γονεῖς μου στὸ χωριό μου εἰς τὸν ἅγιο Ἰωάννη Εὐβοίας. Καὶ ἐνῶ ἀπὸ μικρὸ παιδι εἶχα κάνει πολλὰς ἁμαρτίες, ὅταν ξαναπῆγα στὸν κόσμον, συνέχισα τὶς ἁμαρτίες, οἱ ὁποῖες μέχρι σήμερον ἔγιναν πάρα πολλές.

Ὁ κόσμος ὅμως μὲ πῆρε ἀπὸ καλὸ καὶ ὅλοι φωνάζουνε ὅτι εἶμαι ἅγιος. Ἐγὼ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ὁ πιὸ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.¹⁸⁵ Ὅσα ἐνθυμόμουνα βεβαίως τὰ ἐξο-

¹⁸⁵ Ἄς μὴ διαβαστεῖ σὰν 'ταπεινολογία,' τὴν ὁποία καταδίκασε ὁ Γέροντας ἀπερίφραστα. Ἁγιοὶ δὲν εἶναι οἱ

μολογήθηκα, ἀλλὰ γνωρίζω ὅτι γιὰ αὐτὰ ποὺ ἐξομολογήθηκα μὲ συγχώρησε ὁ Θεός, ἀλλὰ ὁμως τώρα ἔχω ἓνα συναίσθημα ὅτι καὶ τὰ πνευματικά μου ἁμαρτήματα εἶναι πάρα πολλά καὶ παρακαλῶ ὅσοι μὲ ἔχετε γνωρίσει νὰ κάνετε προσευχή γιὰ μένα, διότι καὶ ἐγώ, ὅταν ζοῦσα, πολὺ ταπεινὰ ἔκανα προσευχή γιὰ σᾶς, ἀλλὰ ὁμως τώρα ποὺ θὰ πάω γιὰ τὸν οὐρανὸ ἔχω τὸ συναίσθημα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μοῦ πεῖ, *Τί θέλεις ἐσὺ ἐδῶ; Ἐγὼ ἓνα ἔχω νὰ τοῦ πῶ. Δὲν εἶμαι ἄξιος, Κύριε, γιὰ ἐδῶ, ἀλλὰ ὅ,τι θέλει ἡ ἀγάπη σου ἄς κάμει γιὰ μένα.*

Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα δὲν ξέρω τί θὰ γίνει. Ἐπιθυμῶ ὁμως νὰ ἐνεργήσει ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάντα εὐχομαι τὰ πνευματικά μου παιδιὰ νὰ ἀγαπήσουν τὸν Θεό, ποὺ εἶναι τὸ πᾶν, γιὰ νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ μποῦμε στὴν ἐπίγειο ἄκτιστο ἐκκλησία Του. Γιατὶ ἀπὸ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀρχίσουμε.

ἀναμάρτητοι, ἀλλὰ ὅσοι ἔχουν ἀσυγκρίτως περισσότερα ἐκτὸς ἀπὸ ἁμαρτίες.

Ἐγὼ πάντα εἶχα τὴν προσπάθεια νὰ προσεύχομαι καὶ νὰ διαβάξω τοὺς Ὑμνους τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τοὺς βίους τῶν Ἁγίων μας, καὶ εὐχομαι καὶ σεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο. Ἐγὼ προσπάθησα μὲ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν πλησιάσω τὸν Θεό, καὶ εὐχομαι καὶ σεῖς νὰ κάνετε τὸ ἴδιο. Παρακαλῶ ὅλους σας νὰ μὲ συγχωρέσετε γιὰ ὅ,τι σᾶς στεναχώρησα.

Ἱερομόναχος Πορφύριος

Ἐν Καυσοκαλυβίοις τῇ 4ῃ / 17ῃ Ἰουνίου 1991¹⁸⁶

¹⁸⁶ Τὴν διαθήκη του αὐτὴ ὑπαγόρευσε ὁ Πορφύριος σ' ἓνα μοναχό. Διέβη μετὰ ἀπὸ λίγους μῆνες, στὶς 2 Δεκεμβρίου (μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο). Τὴν 27ῃ Νοεμβρίου τοῦ 2013 ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἀναγνώρισε καὶ ἐπίσημα μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τὴν μνήμη του ἐορτάζουμε στὴν ἡμερομηνία τῆς κοίμησής του. Ἔχουν ἤδη συνταχθεῖ πολλὰ λειτουργικὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα δοκιμάζονται γιὰ νὰ κρατηθοῦν τὰ καλύτερα. Ἐνα ἀπολυτίκιο ἀπευθύνεται στὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καλῶντας, τῆς Θεολογίας τὸν μύστην καὶ Χριστοῦ φίλον γνήσιον, Πορφύριον τιμήσωμεν, πιστοί, τὸν πλήρη χαρισμάτων ἐκ παιδός — δαιμονῶντας γὰρ λυτροῦται καὶ ἀσθενεῖς ἰᾶται πίστει, κράζο-

*ντας: δόξα τῷ δεδοκῶτι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σέ ἀγιά-
σαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.*

Ἄν σοῦ φανεῖ χρήσιμο αὐτὸ τὸ βιβλίο,
ἀγόρασέ το στὴν ἔντυπη μορφή του.

ELPENOR

www.elpenor.org